

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANKARA İLİ NALLIHAN İLÇESİ BEZ DOKUMALARI

Eda Fatma KAHRAMAN

Tez Danışmanı

Prof. Aysen SOYSALDI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKSTİL TASARIMI ANABİLİM DALI

OCAK 2025

ANKARA İLİ NALLIHAN İLÇESİ BEZ DOKUMALARI

Eda Fatma KAHRAMAN

Tez Danışmanı

Prof. Aysen SOYSALDI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKSTİL TASARIMI ANABİLİM DALI

OCAK 2025

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım ürünlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Eda Fatma KAHRAMAN

21.01.2025

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tekstil Tasarımı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Programı Eda Fatma KAHRAMAN öğrencisi tarafından hazırlanan ANKARA İLİ NALLIHAN İLÇESİ BEZ DOKUMALARI Başlıklı tez çalışması 21/01/2025 tarih ve saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile YÜKSEK LİSANS olarak KABUL edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan: Prof. Dr. Sema TAĞI		
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐
Üye (Danışman): Prof. Aysen SOYSALDI		
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU		
Ankara Üniversitesi	☒	☐

ANKARA İLİ NALLIHAN İLÇESİ BEZ DOKUMALARI
(Yüksek Lisans Tezi)

Eda Fatma KAHRAMAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ocak 2025

ÖZET

Araştırma kapsamında, nitel araştırma yöntemi kullanılarak Nallıhan ilçesi ve köylerindeki dokuma örnekleri incelenmiş, kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında bir dokümanter katalog oluşturulmuştur. Elde edilen veriler, yöreye özgü bez dokumacılığın çeşitliliğini ve kültürel zenginliğini ortaya koymaktadır. Nallıhan ilçesinde incelenen bez dokumalar, çember, çarşaf, şalvar, mendil, örtme, göynek, yağlık ve peşkir gibi kişisel ihtiyaçları karşılayan geniş kullanım alanlarına sahiptir. Kamçılı tezgâhlarda dokunan bu bezlerde genel olarak pamuk ve ipek iplikler kullanılmıştır. Çözüde beyaz, atkıda ise farklı renklerin tercih edildiği görülmüştür. Renk ve bezeme özellikleri arasında kırmızı, mavi, bordo, yeşil ve sarı tonları dikkat çekerken, kenar süslemelerinde ilave atkı teknikleriyle motifler oluşturulmuştur. Bu dokumalar, yöre halkının kültürel kimliğini yansıtan geleneksel motiflerle zenginleşmiş ve işlevselliğiyle günlük yaşamda yer edinmiştir. Çalışma bu bağlamda Nallıhan ilçesindeki bez dokumacılığın kültürel kimliğin önemli bir unsuru olarak değerlendirilmektedir. Yöredeki bez dokuma türleri teknik ve desen özellikleriyle belgelenecek dokümanter bir çalışma yapılmıştır.

Bilim Kodu : 40616
Anahtar Kelimeler : Nallıhan, Örtme, Bez dokuma, El sanatları
Sayfa Adedi : 183
Tez Danışmanı : Prof. Aysen SOYSALDI

CLOTH WEAVINGS OF NALLIHAN DISTRICT ANKARA PROVINCE

(Master's Thesis)

Eda Fatma KAHRAMAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

January, 2025

ABSTRACT

One of the branches of weaving, cloth weaving, is a handcrafted produced using traditional techniques and aesthetic approaches, reflecting cultural identity and finding functionality in daily life from past to present. This study aims to identify the unique types of cloth weaving in the Nallihan region, their usage areas, tools and equipment, technical details, motifs, colors, and compositional features. Within the scope of the research, examples of weaving in Nallihan district and its villages were examined using a qualitative research method, and a documentary catalog was created based on the information obtained from interviews with local sources. The data collected reveal the diversity and cultural richness of the region's cloth weaving tradition. The cloth weavings examined in Nallihan serve a wide range of uses, such as headscarves, sheets, trousers, handkerchiefs, coverings, shirts, sashes, and towels. These weavings, created on shuttle looms, predominantly use cotton and silk threads. While white is preferred for the warp, various colors are chosen for the weft. The colors and decorative features include tones of red, blue, burgundy, green, and yellow, with additional motifs formed through supplementary weft techniques on the edges. These weavings are enriched with traditional motifs reflecting the cultural identity of the local people and have maintained their place in daily life through their functionality. In this context, the study evaluates cloth weaving in Nallihan district as an important element of cultural identity. A documentary study was carried out by documenting the cloth weaving types in the region with their technical and pattern features.

Science Code : 40616
Keywords : Nallihan, Covering, Cloth weaving, Handicrafts
Number of Pages : 183
Thesis advisor : Prof. Aysen SOYSALDI

TEŞEKKÜR

Tez konumun seçimi ve tezimin her safhasında yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle beni destekleyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Aysen SOYSALDI'ya çok teşekkür ederim.

Tez çalışma sürecinde akademik yazım konusunda bilgi ve tecrübesiyle destek olan mesai arkadaşım Özdemir TİFLİS ve çok kıymetli büyüğüm Makine Mühendisi Sayın İbrahim ZIRH'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Tez sürecinde ihtiyacım olan her konuda yardımlarını esirgemeyen mesai arkadaşlarım Dr. Cahide ÜNAL, Birer GÜVELOĞLU, Hülya YALÇINKAYA, Neşe Can TÜRK, Şifa GÜVELOĞLU ve Yasemin CEYHAN'a teşekkür ederim.

Ayrıca bu sürecin her aşamasında manevi destekleriyle beni motive eden aileme ve dostlarım Burçin GÜRLER, Hanife SAĞLAM, Kübra GÜZELYURT ve Merve SARUHAN'a teşekkürü borç bilirim.

Tez sürecine dünyaya gelişiyle son noktayı koyan ve bizleri mutlu eden canım yeğenim Asil Han'a...

Eda Fatma KAHRAMAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLoların LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
RESİMLERİN LİSTESİ	xii
ÇİZİMLER LİSTESİ	xviii
1. GİRİŞ	1
2. BEZ DOKUMACILIĞI	9
2.1. Bez Dokumacılığının Tanımı, Tarihçesi ve Sınıflandırılması	9
2.1.1. Bez Dokumacılığının Tanımı	9
2.1.2. Bez Dokumacılığının Tarihçesi.....	9
2.1.3. Bez Dokumacılığının Sınıflandırılması.....	11
2.1.3.1. Kullanım yerine göre isimlendirilen bezler	12
2.1.3.2. İplik cinsine göre bez dokumacılığı	13
2.1.3.3. Yöresel ismine göre	14
2.2. Bez Dokumacılığında Kullanılan Lifler.....	20
2.2.1. Pamuk.....	20
2.2.2. İpek.....	21
2.3. Bez Dokumacılığında Kullanılan İpliğin Elde Edilmesi ve Kullanılan Araçlar	22
2.3.1. İpliğin Elde Edilmesi.....	22
3. NALLIHAN İLÇESİNİN TARİHİ, COĞRAFİ YAPISI, SOSYO-EKONOMİK DURUMU VE BEZ DOKUMALARI.....	25

3.1. Nallıhan İlçesinin Tarihi	25
3.2. Nallıhan İlçesinin Coğrafi Yapısı	25
3.3. Nallıhan İlçesinin Sosyo-Ekonomik Durumu	26
3.4. Eğitim.....	27
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUM.....	29
4.1. Nallıhan'da Dokumacılığın Gelişimi ve Bugünkü Durumu	29
4.2. Nallıhan ilçesinde Bez Dokumada Kullanılan Tezgâh ve Yardımcı Araçlar .	31
4.2.1. Tezgâh	31
4.2.2. Yardımcı Araçlar	35
4.3. Bez Dokuma Aşamaları	37
4.3.1. Çözgünün Hesaplanması ve Hazırlanması	37
4.3.2. Çözgünün Haşıllanması.....	39
4.3.3. Çözgünün Tezgâha Aktarılması ve Taharlama İşlemi	39
4.3.4. Dokuma İşlemi	40
4.3.5. Dokumada Desenlendirme Teknikleri	40
4.3.6. Bitirme ve Saçak Süsleme İşlemleri.....	41
4.4. Nallıhan Bez Dokumacılığının Kullanım Alanları, Ebat Özellikleri ve Üretildiği Tarih	42
4.4.1. Nallıhan Bez Dokumacılığının Kullanım Alanları.....	42
4.4.2. Nallıhan Bez Dokumalarının Ebat Özellikleri ve Üretildiği Tarih	45
4.4.3. Nallıhan Bez Dokumalarının Üretildiği Tarih	49
4.5. Nallıhan İlçesi Yöresel Bez Dokumalarının İplik Cinsi Özellikleri	51
4.6. Nallıhan İlçesi Yöresel Bez Dokumalarının (1 cm ² 'deki) Dokuma Sıklık Değerleri	56
4.7. Nallıhan İlçesi Yöresel Bez Dokumasının Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri	59
4.7.1. Renk özellikleri	59
4.7.2. Yöredeki motif adları	65

4.8. Yörede Bulunan Bez Dokuma Örnekleri.....	73
4.9. Desen Katalogu.....	155
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	169
5.1. Sonuç.....	169
5.2. Öneriler.....	173
KAYNAKLAR.....	175
EKLER.....	179
Ek-1. Ürün Bilgi Formu.....	179
Ek-2. Nallıhan Kültüründe Dokuma Terimleri Sözlüğü.....	180
ÖZGEÇMİŞ.....	183

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Nallıhan’da ulaşılabilen bez dokuma örneklerinin dağılımı.....	5
Tablo 4.1. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Ürün Ölçüleri Dağılımı.....	47
Tablo 4.2. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Ürün Yüz Yıllara Göre Dağılımı .	50
Tablo 4.3. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri İplik Cins Özellikleri Dağılımı	54
Tablo 4.4. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitlerinin 1cm De İplik Sayısı/Dokuma Sıklık Değerleri Dağılımı.....	57
Tablo 4.5. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Zemin ve Kenar Şerit Çözüğü İplik Renkleri Dağılımı.....	60
Tablo 4.6. Nallıhan İlçesi Bez Dokumaları Zemin Atkısı İplik Renkleri Dağılımı ...	62
Tablo 4.7. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Alınlık ve Kenarsuyu Bezeme Renkleri Dağılımı.....	64
Tablo 4.8. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Kenarsuyu Bezeme Motif Adları (Çetiner, Çetin, Esenkar Ve Furna, Sözlü Görüşme: 2024).....	69
Tablo 4.9. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Kenarsuyu Bezeme Motif Adları Toplam Dağılımı	69
Tablo 4.10. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Alınlık Bezeme Motif Adları (Çetiner, Çetin, Esenkar ve Furna, Sözlü Görüşme: 2024).....	72
Tablo 4.11. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Alınlık Bezeme Motif Adları Toplam Dağılımı	73

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 4.1. Kamçılı tezgâh	31
Şekil 4.2. Düz dokuma tekniği şeması	40

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Şile Bezi (Yetmen, 2022;1316) Motifli Şile Bezleri	15
Resim 2.2. Gazi Sofrası Motifi. (Temir, 2010; 276).	15
Resim 2.3. Hapishane Motifi. (Temir, 2010;276).	15
Resim 2.4. Keten Çarşaf ve Detayı, Kastamonu Valiliği El Dokuma Atölyesi (Öz ve Ayhan, 2021: 14).....	16
Resim 2.5. Ayancık Keteni: Peşkirler, Ayancık Halk Eğitim Merkezi ve ASO. (Öz ve Ayhan, 2021: 9).....	16
Resim 2.6. Buldan Gelin Peştamalları, Çözü İpek ve Pamuk, Atkı İpek, 20.yy. Baş Örneklere (Soysaldı, Elver, 2010: 326).	17
Resim 2.7. Manisa Bezi Örneklere (Kavcı Özdemir, 2022: 200).....	17
Resim 2.8. Ara dantel ile birleştirilerek genişletilmiş %100 ipek çarşaf, 20. yy başları. Ödemiş Belediyesi Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi, 2016	18
Resim 2.9. %100 ipek çarşaf, 20. yy başları. Ödemiş Belediyesi Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi, 2016 (N. Yaşar kişisel arşivi, 2016).	18
Resim 2.10. Rize Bezi Masa Örtüsü Takımı (Fotoğraf: K. Saatçioğlu, Rize, 2011) (Saatçioğlu,2016: 100).	19
Resim 2.11. Üzümlü Dastarı (Akpınarlı ve Kuru, 2014: Kapak).....	20
Resim 4.1. İğne Oyalı Dokuma, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman, 2023).	30
Resim 4.2. ‘Kadın eliyle bir tarih dokunuyor, tiftikli el dokuması’, Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman, 2023).....	30
Resim 4.3. Çözü Levendi, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).32	
Resim 4.4. Gücü Çerçeveleri, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	32
Resim 4.5. Tefe, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	33
Resim 4.6. Kamçı, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).....	33
Resim 4.7. Kumaş Levendi, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Tob) (Kahraman: 2023).	34
Resim 4.8. Ayaklar, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).....	34

Resim 4.9. Çapraz Çubuklar (Çatal) Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	35
Resim 4.10. Nallıhan da Kullanılan Kamış Tarak, Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman, 2023).	35
Resim 4.11. Masura, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).....	36
Resim 4.12. Masura (Patlak), Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	36
Resim 4.13. Mekik, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	36
Resim 4.14. Çıkırık, Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	37
Resim 4.15. Gülcan, Kelebek (Keçre), Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).	37
Resim 4.16. Duvarda çözgü çözme, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2024).	38
Resim 4.17. Çözgü ipliği masurasının yerleşim yeri Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2024).....	39
Resim 4.18. Göynek parçalarının birleştirme tekniği çatkı (Alan Köyü) (Kahraman: 2024)	42
Resim 4.19. Çember Bağlama Şekli, Sobran Köyü (Kahraman 2024).	44
Resim 4.20. Çember Bağlama Şekli, Sobran Köyü (Kahraman 2024).	44
Resim 4.21. Fotoğraf Örtme Bağlama Şekli Nallıhan Merkez (Kahraman,2023).....	45
Resim 4.22. Fotoğraf Örtme Bağlama Şekli, Nallıhan Merkez(Kahraman,2023).....	45
Resim 4.23. Kupbari Bitkisi ve Kökü Beydili Köyü (Kahraman, 2023)	52
Resim 4.24. Cistus Laurifolius, Doğanhisar-Konya (Baytop, 1932; 86).....	53
Resim 4.25. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).	74
Resim 4.26. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).	76
Resim 4.27. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).	77
Resim 4.28. Çember Sobran Köyü (Kahraman 2024).	78
Resim 4.29. Çember Atkı ve Çözgü Renk Raporu, Lup Görüntüsü	79
Resim 4.30. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).	80
Resim 4.31. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)	82

Resim 4.32. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	83
Resim 4.33. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	83
Resim 4.34. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	83
Resim 4.35. Birinci Örtme Bağla Şekli (Kahraman, 2023).....	84
Resim 4.36. Örtme, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023).....	85
Resim 4.37. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	86
Resim 4.38. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	86
Resim 4.39. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	87
Resim 4.40. Kenarsuyu Bezeme(Kahraman, 2023).....	88
Resim 4.41. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	88
Resim 4.42. Örtme, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023).....	89
Resim 4.43. Kenarsuyu Bezeme(Kahraman, 2023).....	90
Resim 4.44. Alınlık Bezeme(Kahraman, 2023).....	90
Resim 4.45. Dördüncü Örtme Bağlama Şekli, Nallıhan Merkez (Kahraman,.....	90
Resim 4.46. Örtme, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023).....	91
Resim 4.47. Kenarsuyu Bezeme(Kahraman, 2023).....	92
Resim 4.48. Alınlık Bezeme(Kahraman, 2023).....	92
Resim 4.49. Örtme Bağlama Şekli, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023).....	92
Resim 4.50. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	93
Resim 4.51. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	94
Resim 4.52. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	94
Resim 4.53. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	95
Resim 4.54. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	96
Resim 4.55. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	96
Resim 4.56. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	97
Resim 4.57. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	97
Resim 4.58. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	98

Resim 4.59. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	99
Resim 4.60. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	99
Resim 4.61. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	100
Resim 4.62. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	101
Resim 4.63. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	101
Resim 4.64. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023).....	102
Resim 4.65. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023).....	103
Resim 4.66. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023).....	103
Resim 4.67. Örtme, Uluhan Köyü (Kahraman, 2024).....	104
Resim 4.68. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2024).....	105
Resim 4.69. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024).....	105
Resim 4.70. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024).....	105
Resim 4.71. Örtme Uluhan Köyü (Kahraman, 2024).....	106
Resim 4.72. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2024).....	107
Resim 4.73. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024).....	107
Resim 4.74. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024).....	107
Resim 4.75. Örtme, Uluhan Köyü (Kahraman, 2024).....	108
Resim 4.76. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2024).....	109
Resim 4.77. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024).....	109
Resim 4.78. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024).....	109
Resim 4.79. Göynek, Arkutça Köyü (Kahraman, 2024).....	110
Resim 4.80. Göynek, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	111
Resim 4.81. Göynek, Aksu Köyü (Kahraman, 2024).....	112
Resim 4.82. Göynek, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	113
Resim 4.83. Göynek, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	114
Resim 4.84. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024).....	115
Resim 4.85. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024).....	116

Resim 4.86. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024).....	117
Resim 4.87. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024).....	118
Resim 4.88. Çarşaflık, Aksu Köyü (Kahraman, 2024)	119
Resim 4.89. Çarşaflık, Dereköy (Kahraman, 2024).....	120
Resim 4.90. Çarşaflık, Karaköy (Kahraman, 2024).....	121
Resim 4.91. Çarşaflık, Ömerşeyler Köyü (Kahraman, 2024)	122
Resim 4.92. Çarşaflık atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	123
Resim 4.93. Çarşaf, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	124
Resim 4.94. Çarşaf, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	125
Resim 4.95. Çarşaf atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)...	126
Resim 4.96. Çarşaflık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	127
Resim 4.97. Çarşaf atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)...	128
Resim 4.98. Çarşaflık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	129
Resim 4.99. Çarşaflık atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	130
Resim 4.100. Çarşaflık, Ömerşeyler Köyü (Kahraman, 2024).....	131
Resim 4.101. Çarşaflık atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	132
Resim 4.102. Çarşaflık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	133
Resim 4.103. Şalvar, Arkutça Köyü (Kahraman, 2024)	134
Resim 4.104. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	135
Resim 4.105. Şalvarlık atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	136
Resim 4.106. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	137
Resim 4.107. Şalvarlık atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	138
Resim 4.108. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024).....	139

Resim 4.109. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	140
Resim 4.110. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	141
Resim 4.111. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	142
Resim 4.112. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	143
Resim 4.113. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	144
Resim 4.114. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	145
Resim 4.115. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	146
Resim 4.116. Şalvarlık, Alan Köyü (Kahraman, 2024)	147
Resim 4.117. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)	148
Resim 4.118. Fotoğraf şalvar için dokunan bezlerden şalvar Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	148
Resim 4.119. Yağlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	149
Resim 4.120. Yağlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	150
Resim 4.121. Yağlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	151
Resim 4.122. Mendil, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2024)	152
Resim 4.123. Mendil, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	153
Resim 4.124. Peşkir, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)	154

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim	Sayfa
Çizim 4.1. Dördüncü Çember Atkı ve Çözüğü Renk Raporu.....	155
Çizim 4.2. Birinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	155
Çizim 4.3. Birinci Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu	155
Çizim 4.4. Birinci Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	155
Çizim 4.5. İkinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	156
Çizim 4.6. İkinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu	156
Çizim 4.7. Üçüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu.....	156
Çizim 4.8. Üçüncü Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	156
Çizim 4.9. Dördüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	157
Çizim 4.10. Dördüncü Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu	157
Çizim 4.11. Beşinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	157
Çizim 4.12. Beşinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu	157
Çizim 4.13. Altıncı Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	158
Çizim 4.14. Altıncı Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu	158
Çizim 4.15. Yedinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu.....	158
Çizim 4.16. Yedinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	158
Çizim 4.17. Sekizinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	159
Çizim 4.18. Dokuzuncu Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	159
Çizim 4.19. Dokuzuncu Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	159
Çizim 4.20. Onuncu Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu.....	159
Çizim 4.21. Onuncu Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	159
Çizim 4.22. On Birinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	160
Çizim 4.23. On Birinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu	160
Çizim 4.24. On İkinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	160
Çizim 4.25. On İkinci Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu	160

Çizim 4.26. On İkinci Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	161
Çizim 4.27. On Üçüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	161
Çizim 4.28. On Üçüncü Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	161
Çizim 4.29. On Üçüncü Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu.....	161
Çizim 4.30. On Dördüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu	161
Çizim 4.31. On Dördüncü Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu	162
Çizim 4.32. On Dördüncü Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu	162
Çizim 4.33. Dördüncü Çarşaflık Atkı ve Çözü Renk Raporu.....	162
Çizim 4.34. Altıncı Çarşaf Atkı ve Çözü Renk Raporu.....	163
Çizim 4.35. Yedinci Çarşaflık Atkı ve Çözü Renk Raporu	163
Çizim 4.36. Sekizinci Çarşaflık Atkı ve Çözü Renk Raporu.....	164
Çizim 4.37. Dokuzuncu Çarşaflık Atkı ve Çözü Renk Raporu	165
Çizim 4.38. İkinci Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu.....	165
Çizim 4.39. Üçüncü Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu.....	166
Çizim 4.40. Dördüncü Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu	166
Çizim 4.41. Beşinci Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu	167
Çizim 4.42. Altıncı Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu.....	167
Çizim 4.43. Yedinci Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu	167
Çizim 4.44. Sekizinci Şalvarlık Atkı ve Çözü Renk Raporu	168

1. GİRİŞ

Dokuma, insanlık tarihinin en eski el sanatlarından biridir ve geçmişi en az 12.000 yıl öncesine, Neolitik çağa kadar uzanır. Dokuma bir tekstil zanaatı haline gelmeden önce, ilk insanlar; korunak, sepet ve diğer gerekli faydalı nesnelere inşa etmek için iplikler oluşturmak amacıyla ağaç dallarını, sarmaşıkları ve diğer bitkileri kullanıyorlardı. Daha sonraları avladıkları av hayvanlarının ve ehlileştirdikleri koyun ve keçi gibi hayvanların kürklerinden, bağırsaklarından ve yünlerinden; pamuk, keten, kenevir gibi bitkilerin liflerinden dokumalar geliştirmeye başladılar. (Yıldız, 2022: 256-293)

Uzun zaman içinde değişen iklim koşulları, insanları giyebilecekleri daha uygun giysiler aramaya yönlendirmiştir. Ancak bunun için hammadde ve onu işleyecek teknolojiye ihtiyaç vardı. İnsan bu iki önemli hedefe ise ancak yerleşik hayata geçtiği ve fiziksel ihtiyacı olan beslenme gereksinimini üretmeye başladığı Neolitik Dönemde ulaşmıştır. Dokumacılık hakkında öne sürülen görüşler doğrultusunda orta Asya da koyunyünü olan hayvansal lifler, mısırdaki ise çeşitli bitki lifleri dokuma ham maddesi olarak kullanılmıştır (Fazlıoğlu, 1997: 1).

Dokuma yapmak için seçilen malzemenin eğilerek ip hâline getirilmesi için bir çubuğun (iğ) ucuna bağlanan içi delik taş veya pişmiş topraktan yapılan ağırşaklar kullanılmıştır. Daha sonradan taş yerine ağaç kullanılmıştır. Böylece ilk iğler oluşturulmuştur. Ağaç iğler aşağıya doğru konik şekilde yapılmıştır. Sonradan bunlara, kilden bir ağırlığın (Ağırşak) konulduğu anlaşılmıştır (Çelik, 2014: 9).

El dokumacılığı, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yüzyıllardan beri uğraşılan bir el sanatıdır. Yöresel tezgâhlarda dokunan bez dokumalar, geçmişin günümüze yansıyan en köklü kültürel değerlerdendir. Dokuma atkı iplikleri çözümlü ipliklerine dik olarak çözümlü ipliklerinin bir altından bir üstünden geçirilerek oluşturulur. Dokuma kumaşın dikey ipliklerine çözümlü iplikleri, yatay ipliklerine atkı iplikleri denir.

Anadolu'nun her yöresinde dokuma kültürüne rastlanmaktadır. Dokumaların bazıları halı, kilim gibi yaygın şekillerdeyken giysi, örtü, ev süsleme eşyası, peşkir vb. amaçlarla üretilen dokumaların büyük bir çoğunluğunu oluşturan yöresel bezlerdir (Başaran, 2018: 16).

Yöresel bezler bulunduğu bölgenin iklim, hayvancılık ve bitki örtüsüne göre çeşitlilik göstermektedir. Yöresel bezlerin başlıca çeşitleri, Manisa bezi, Keşan, Kastamonu çarşaf, Dastar (Başörtüsü), Ödemiş ipeği, Şile bezi, Ayancık keteni, Ehram, Buldan bezi (bürümcük veya bükülü bez), Antep kutnu kumaş, Rize bezi (Feretiko) gibi dokumalardır.

Gelişen teknoloji ile birlikte günümüzün değişen sosyal, kültürel ve ekonomik koşulları geleneksel Türk ailesinde önemli yapısal değişikliklere yol açmıştır. Bu durum kadının evinin dışındaki sosyal hayatta rol almasını, sorumluluk üstlenmesini gerektirmiştir. Bu da ev içinde el işlerine ayrılan zamanı önemli ölçüde azaltmıştır. Bu nedenle birçok el sanatımız ya hiç yapılmamakta ya da sınırlı sayıda üretilmektedir. Günümüzde, el sanatlarımızın geçmişteki ve bugünkü durumunu ortaya koyabilmek, kültürel birikim olarak değerlendirmesini yapabilmek için bugünkü örneklerden yola çıkarak geçmişle olan bağları kurmak zorunluluğu doğmuştur (Balkanal, Sökmen, 2017: 237-217). Bundan dolayı bulunabilen el üretimi dokumaların literatüre kazandırılması ve tanıtılması gün geçtikçe önem arz etmektedir.

Araştırmanın Konusu:

Ankara iline bağlı olan Nallıhan ilçesi, bulunduğu konumu ve sahip olduğu tarihî geçmişiyle önemli kültür merkezlerinden biri olmuştur. İlçe merkezinde ve köylerinde evlerde bulunan yöresel bez dokuma tarihi değeri ile günümüze kadar ulaşmayı başarmış somut örneklerdendir.

Nallıhan, Batı Karadeniz bölgesinde, Ankara ilinin batısında ve Ankara iline bağlı bir ilçedir. Ankara, Bolu ve Eskişehir illerinin ortasında yer alır. Doğudan Beypazarı; kuzeybatıdan Göynük; batı ve güneybatıdan Eskişehir, Sarıcakaya; güneyden Mihaliççık; kuzey ve kuzeydoğudan Mudurnu ve Seben ilçeleri ile komşudur (Mutlu, 1992: 17) . İlçenin eskiden "Korupazarı" diye anıldığı, bir rivayete göre Oymağaç, diğer bir rivayete göre de Kayapınar çiftlikleri civarında bulunduğu söylenmekte ve halen buralarda bazı harabelere rastlanmaktadır. Sonradan Karahisar ve Naili kazası diye ikiye ayrıldığı en son Karahisarınallı diye isimlendirildiği söylenmektedir. (Üzüm eri ve ark., 1957: 282) Bugünkü ilçe merkezi Bağdat seferinden dönen Osmanlı vezirlerinden Nasuh Paşa tarafından Nal Deresi vadisinde yaptırılan büyük bir hanın çevresinde gelişmiştir. Anlatılan bazı olaylar içinde Köroğlu buradan geçerken bu handa konaklamış, dönüşte düşürdüğü atının nalı hanın kapısına

asılmış ve Nallıhan ismi buradan kalmıştır. Yönetimi önce Kütahya'ya, sonra Bursa'ya, Bolu'ya ve en son 19. yy. sonlarında Ankara'ya bağlanmıştır (Mutlu, 1992: 14-16).

Nallıhan ilçesinde el sanatlarında çeşitli örnekler yer almaktadır. Sahip olduğu geleneksel kültürünün en güzel örneklerinden el dokumaları el emeğinin çeşitli örnekleri ile geçmişten günümüze kadar taşınmıştır. Mekikli dokuma tezgâhlarında yapılan dokumalar kullanım yerine göre desenli ya da desensiz olarak tasarlanmıştır. İç ve dış giyimde kullanılmak üzere dokunan bezler arasında şalvar, çember, mendil, göynek, yağlık yer alırken örtme denilen kadınların sokağa çıkarken başlarına örttüğü bu bez üzerinde motif ve renklerin çeşitliliği kültür zenginliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca ev tekstilinde çarşaf ve peşkir için bez dokumada yapılmaktadır. Kullanılan kamçılı tezgâh iki çerçeveli bez ayağı dokuma türlerine uygun olduğu için örtme, çarşaf ve şalvar gibi halkın ihtiyacına yönelik bez dokunmuştur. Zamanla halkın ihtiyacı ve çağın farklılaşmasıyla daha güncel bez dokumalarda dokunmaya başlamıştır.

Nallıhan ilçesinde günümüzde üretim hâlâ devam etmektedir. İlçede birkaç kişinin önderliğinde çarşıda üretim devam etmektedir. Eskilerden geleneksel olarak üretimi yapan dokumacıların sayısı her ne kadar azalmış olsa da turistler ve çeyiz için dokumaya ilgi hâlâ devam etmektedir.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın genel amacı; Ankara ili Nallıhan ilçesindeki dokumaların teknik, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından inceleyip farklı tekstil malzemelerinin belirlenmesidir.

Bu çalışmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt amaçların cevapları aranmıştır:

1. Nallıhan ilçesi bez dokumalarının kullanım alanları nelerdir?
2. Nallıhan ilçesi bez dokumaların araç gereç özellikleri nelerdir?
3. Nallıhan ilçesi bez dokumalarının teknik özellikleri nelerdir?
4. Nallıhan ilçesi bez dokumalarının motif, renk ve kompozisyon özellikleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi:

Yüzyıllardır ülkemizde süregelen dokumacılık ülkemizde zengin bir çeşitlilik göstermektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte günümüzün değişen sosyal, kültürel ve ekonomik koşulları geleneksel Türk ailesinde önemli yapısal değişikliklere yol açmıştır. Bu durum yerel kimliğin bir yansıması olan bez dokuma örneklerinin geçmişteki durumunu koruyarak bugünlerde var olabilmesi için geçmişle olan bağlarını hâlâ yaşatma zorunluluğu doğmuştur. Bundan dolayı bulunabilen el üretimi dokumaların literatüre kazandırılması ve tanıtılması gün geçtikçe önem arz etmektedir.

Ankara iline bağlı olan Nallıhan ilçesi, bulunduğu konumu ve sahip olduğu tarihî geçmişiyle önemli kültür merkezlerinden biri olmuştur. İlçe merkezi ve köylerdeki evlerde bulunan yöresel bez dokuma tarihî değeri ile günümüze kadar ulaşmayı başarmış somut örneklerdendir.

Türk kültürünün bu zenginliğini gelecek nesillere aktarılması ve kaynaklık edebilmesi için bu ürünlerin belgelenmesi önemlidir.

Sınırlılıklar:

Bu Araştırma;

Ulaşılabilen bez dokuma örnekleriyle

Gönüllü insanların kaynaklığı ile

Ulaşılabilen yazılı ve dijital kaynaklar ile

Yüksek lisans tez süreci başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki süreç ile sınırlıdır.

Yöntem (Araştırma Modeli):

Nallıhan ilçesine özgü bez dokularının incelenmesi, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde gerçekleştirilmekte olup, bu yöntemler, belirli bir sosyal olgunun derinlemesine kavranmasına imkân tanımaktadır (Creswell, 2014:137). Nitel araştırma, toplumsal olguları anlamak amacıyla bireylerin deneyimlerini, algılarını, inançlarını ve bu olguların bağlam içindeki yerini detaylı bir şekilde inceleyen bir değerler dizisi olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 67). Bu bağlamda Nallıhan'daki bez dokumacılığı, toplumun kültürel kimliğini yansıtan önemli bir sosyal pratik olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda hem sözlü hem de görsel materyaller bir araya getirilmiş, verilerin geçerliliği ve güvenilirliği artırılmıştır.

Varsayımlar:

Nallıhan da ulaşılabilen bez dokumalarının yöresel özelliklerini net şekilde ortaya koyabilecek dokuma örneklerinin tez için yeterli olduğu,

Kaynak kişilerin verdiği bilgilerin güvenilir, literatür verilerinin doğru olduğu varsayılmıştır.

Evren ve Örneklem:

Bu araştırmanın evrenini Ankara ili Nallıhan ilçesi bez dokuma örnekleri oluşturmaktadır. Örneklemine ise Nallıhan merkez ve dokumacılığı ile bilinen Beydili köyü, Uluhan köyü, Arkutça köyü, Aksu köyü, Dereköy Köyü, Karaköy köyü, Alan köyü, Ömerşeyler köyü, Sobran köyü ve Alan köyü'nde ulaşılabilen ve araştırmaya gönüllü katılan kaynak kişiler ile yörede tespit edilen bez dokuma örnekleri oluşturmaktadır.

	Şalvar	Örtme	Çarşaf	Çember	Mendil	Peşkir	Göynek	Yağlık	Toplam
Merkez		3			1				4
Beydili köyü		8							8
Uluhan köyü		3							3
Arkutça köyü	1						1		2
Aksu köyü			1				1		2
Dereköy köyü			1						1
Karaköy köyü			1						1
Ömerşeyler köyü			2						2
Sobran köyü	6		5	5	1	1	3	3	24
Alan köyü	1						4		5
Toplam	8	14	10	5	2	1	9	3	52

Tablo 1.1. Nallıhan'da ulaşılabilen bez dokuma örneklerinin dağılımı

Veri Toplama Tekniği:

Öncelikle Nallıhan merkez de 2022 yılında faaliyet gösteren bez dokuma atölyelerinde dokuma yapan kişiler tespit edilmiştir. Ayrıca "Kaymakamlık Aile Sosyal Yardımlaşma ve Kadın Girişimciler Kooperatifi" ile görüşülerek bez dokuma örneklerine ulaşılacak kaynak kişiler tespit edilmiştir. Bu kişilerin yaşadıkları köylere ulaşarak, çeyiz için üretilmiş sandıklarında bulunan bez dokuma örnekleri incelenmiştir.

Nallıhan ilçesinde tez kapsamında tespit edilen bez dokuma örnekleri, kaynak kişilerin sandıktan çıkardığı ürünlerdir. Bu ürünlerin bir kısmı direk sandıktan çıkarılarak tespit edilmiş, bir kısmı da sandıktan çıkarılarak çarşıdaki tuhafiyeye satılmış ürünlerdir. Ayrıca yörede sandıklarda saklanan bez dokumalardan bazılarının gelir amaçlı satıldığı veya hediye olarak dağıtıldığı öğrenilmiştir. Bu sebeple günümüze ulaşabilen bez dokuma sayısının azaldığı anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada, Nallıhan ilçesinde geçmişte üretilen ve günlük ihtiyaçlarda kullanılan bez dokuma çeşitlerini tespiti hedeflenmiştir. Bu dokumaların kullanım alanları, araç gereç özellikleri, teknik detayları, motif, renk ve kompozisyon özelliklerini belirlemeye yönelik “Ürün Bilgi Formu” hazırlanmış, bu form eklerde verilmiştir.

Yörede tespit edilen ürünler sandıklardan çıkarılan bez dokuma örnekleridir. Bu ürünlerin tarihlendirilmesinde kaynak kişilerin beyanı esas alınmıştır. Ham madde olarak dokumalarda kullanılan iplik çeşitleri (lif cinsleri) subjektif yolla ve kaynak kişilerin beyanı ile belirlenmiştir. Bez dokumaların atkı ve çözgü sıklığının belirlenmesinde TS 250 EN 1049-2 numaralı “Tekstil dokunmuş kumaşlar-Yapı analiz metotları- Bölüm 2 Birim Uzunluk Başına İplik Sayısının Tayini” başlıklı (Anonim, 1996) standart esas alınmıştır. Yer alan santimetredeki dokuma sıklığı ise incelenen örneklerin cm²'deki sıklığı lup ile görüntülenerek ve sayılarak tespit edilmiştir. Bu işlem bez dokuma örneğinin farklı yerlerinde uygulanarak elde edilen atkı ve çözgü sayılarının ortalaması ürün bilgi formuna işlenmiştir.

Verilerin Analizi:

Alan araştırması kapsamında yöre bez dokumaları ürün bilgi formu ile incelenerek ürün kataloğu hazırlanmıştır. Toplamda 52 adet dokuma ürünü incelenmiş, ürünlerin fotoğrafları çekilerek bir dokümanter katalog oluşturulmuştur. Bu yöntem hem nitel hem de betimsel analize olanak tanımıştır. Bez dokumaların desenleri excel programından yapılarak tasarımları çizilmiştir. Kullanım amacına göre her bir ürün kendi içerisinde tablolştırılmıştır. Ürün boyutlarında; çember, örtme, yağlık ve mendilde tek en ve tam boy ölçüleri, metrelik kumaş halinde olan göyneklik, çarşaflık ve şalvarlık bez dokuma eni ile dokuma sıklığının belirlenmesinde aritmetik ortalama ($\bar{x}$) alınarak değerlendirme yapılmıştır. Şalvar ve göyneklerde ürün eni değil tam kumaş(tek parça) eni ölçüsü alınmıştır. Boyda ise göyneklerde tabloda ürün boyuna

yer verilmiştir. Ürün iplik (elyaf) cinsi, renk ve motif özellikleri toplam sayı değerlerine göre yorumlanmıştır.

Ürün boyutları tablosunda, birden fazla bez dokuma birleştirilerek oluşturulan çember, örtme ve çarşaflık ölçülerinde tek parça eni ve ürünün boyu esas alınmıştır. Ürün haline getirilmemiş metrelik kumaş olan, şalvarlık bez dokumaların boyut tespitinde tek parça kumaş eni ve bütün boyu ölçülmüştür. Bu araştırmada ürün halinde tespit edilen bir ipekli donun sadece boy ölçüsü tabloya eklenmiştir. Ayrıca artık parça olarak tespit edilen şalvarlık bez dokumanın sadece tek eni tabloya işlenmiştir.

2. BEZ DOKUMACILIĞI

2.1. Bez Dokumacılığının Tanımı, Tarihçesi ve Sınıflandırılması

Bez dokumacılığı, çok eskilerden beri kullanılan bir tekniktir. El dokuması olarak bilinenlerin ise geleneksel yöntemler ile ortaya konulduğu bez dokumadır. Kökeni insanlık tarihinin çok eski dönemlerine kadar uzanır. Bez dokumacılığı; kullanım yerine, iplik cinsine ve yöresel ismine göre çeşitli açılardan sınıflandırılabilir.

2.1.1. Bez Dokumacılığının Tanımı

Dokuma, kumaş boyunca uzanan ve çözgü adı verilen ipliklerle, kumaşın eninde yer alan ve atkı olarak adlandırılan iki iplik sisteminin birinin diğerine dik açı yapmasıyla oluşan tekstil yüzeyidir (Yılmaz ve Anmaç, 2000: 8). Bir başka tanımla dokuma kumaşlar, kullanılan iplik numarası ham madde, sıklık, örgü yapıları vb. bağlı olarak belli kalınlık, ağırlık, esneklik, sağlamlık, dökümlülüğe sahip olan, çözgü ve atkı ipliklerinin kesişim birlikteliğinden oluşan tekstil yüzeyidir (Başaran, 2022: 5). Dokumada kullanılan en temel örgüler bez ayağı, dimi ve satendir. Diğerleri bu temel örgülerin çeşitleri veya karışımlarıdır.

En basit dokuma şekli olan “bezayağı” dokuma, dikey paralel çift ipliklerin arasından bir alt, bir üst enine ipliklerin geçmesi ile meydana gelir. Örgütün bir raporu iki atkı iki çözgü ipliğinden oluşur (Yılmaz ve Anmaç, 2000: 16). Bez ayağı dokumalar için pamuk, yün, ipek ve sentetik iplikler oldukça uygundur (Başaran, 2020: 59). Dimi dokuma, bezayağı dokumaya göre daha az sayıda iplik kesişim noktasına sahiptir. İpliklerin genellikle bezayağı dokumaya göre daha gevşek bir şekilde bağlandığı dimi dokumalar, özellikle eğimli kesildiğinde (kenar yönüne 45° açıyla) daha esnek ve bir dereceye kadar da doğal esneme gösteren kumaşlardır (Keleş ve Yılmaz 2022: 11). Üçüncü ana örgü grubu olan satenin en önemli niteliği bir grup ipliğin hemen tüm olarak kumaşın arzulan yüzünde toplanması böylece karakteristik özelliği olan çok yumuşak, düzgün ve parlak yüzeyler meydana getirme olanağını sağlamasıdır (Yılmaz ve Anmaç, 2000: 35). Saten örgüleri genelde bu amaç için kullanılır.

2.1.2. Bez Dokumacılığının Tarihçesi

Dokumacılık insanlık tarihinin dünyada ayakta kalan en eski el sanatlarından biri olarak kabul ediliyor ve geçmişi en az 12.000 yıl öncesine Neolitik çağlara kadar uzanıyor. Dokuma yalnızca bir tekstil zanaatı haline gelmeden önce, ilk insanlar ev,

sepet ve diğere gerekli faydalı nesnelere inşa etmek için iplikler oluşturmak amacıyla ince dalları, sarmaşıkları ve diğere bitki liflerini dokuyorlardı. Sonraları avladıkları veya ehlileştirdikleri hayvanlardan, ekip biçmeye başladıkları pamuk, kenevir gibi bitkilerden elde ettikleri ipliklerden dokumalar üretmeye başladılar.

Tarih öncesi insanların ihtiyaçları onları; kullananı iklim şartlarından koruyacak ve hareket sağlayacak şekilde, muhtemelen lifleri araç olarak kullanarak, bedene sarılan kürk ve deriden nesnelere yaratmaya yöneltmiştir. Arkeologların yaptıkları araştırmalarda bulunan kemik iğne ve ahşap iğlerin bu amaçla kullanıldığını ortaya koyuyor (Çelik, 2014: 2).

Dokumacılık, tarih öncesi dönemlerde yaşamış olan uygarlıkların örtünme ve korunma amaçlarına yönelik olarak hayvan postları ve bitkisel malzemeleri kullanarak yaptıkları bir el sanatı olup insanlık tarihi kadar eskidir. Anadolu dokumacılığının tarihi, Paleolitik Dönem'de sepet örmeciliğinin keşfedilmesine dayanır. Arkeolog James Mellaart tarafından 1962 yılında Çatalhöyük'te gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda MÖ 6000 yıllarına ait olduğu tahmin edilen dokuma parçaları bulunmuştur. 2013 yılında Ian Hodder başkanlığında Çatalhöyük'te yapılan kazılarda ise MÖ 7000 yılına ait keten dokuma parçalarının bulunmasıyla Anadolu dokumacılığının çok öncelere dayandığı ortaya çıkmaktadır (Tüm Cebeci,2023: 132).

Anadolu, Paleolitik Çağ'dan bu yana değişik uygarlıklara ev sahipliği yapan değerli bir yaşam alanı olmuştur. Birçok medeniyet bu coğrafyadan geçmiş, kültürler oluşturmuş ve başka kültürleri de etkileyen izler bırakmıştır. Anadolu'da dokumayla ilişkili arkeolojik araştırmalar; dokumanın zamanla geliştiğini ve insanlığın başlangıcına ait kültürel bilgileri oluşturduğunu, geçmişten günümüze bu coğrafyadan geçen tüm medeniyetlerin izlerini taşıyan köklü ve ortak bir dokuma kültürüne sahip olduğunu göstermektedir.

Elyaftan iplik, iplikten de dokumayı yaratan insanoğlunun bireysel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir eylem olarak başlattığı dokumacılık faaliyetinin, sonraları bir meslek olarak evlerin içindeki atölyelerde gerçekleştirilmiş olması gerekir. Özellikle MÖ 3300'den MÖ 1200'e kadar süren Bronz Çağı'nda dokumacılık Mezopotamya, Mısır, Anadolu ve Ege toplumlarının ekonomik faaliyetlerinde önemli bir yer tutuyordu. Döneme ait arkeolojik metinlerden dokuma sektörünün bu bölgelerin hem iç hem de dış ticaretinde etkin rol oynadığı anlaşılmaktadır (Kaya,

2018: 1595). Toplumların kültürünün elbiselere yansması, tekstil ürünlerinin günlük yaşamın çeşitli alanlarında kullanılması, toplumsal tabakalaşma ve sınıfsal bölünmelerin ortaya çıkması giyim ve tekstil dekorasyonu alanlarındaki dokuma çeşitliliğini artırmıştır. Giyim ve ev tekstili üretimi açısından dokuma günlük yaşamın vazgeçilmez parçasıdır. Diğer sanatlarda olduğu gibi dokuma sanatında da gelişmeler zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda ev ve aile sınırlarını aşarak piyasa ihtiyaçlarına yönelik üretim planları ortaya çıkararak ev sanayi ve kapalı ev ekonomisi dönemlerini geride bırakarak ve aşamalardan geçerek bugüne gelmiştir (Yıldız, 2022: 256-293).

Dokuma yapmak için seçilen malzemenin eğilerek ip hâline getirilmesi için bir çubuğun (iğ) ucuna bağlanan içi delik taş veya pişmiş topraktan yapılan ağırşaklar kullanılmıştır. Daha sonradan taş yerine ağaç kullanılmıştır. Böylece ilk iğler oluşturulmuştur. Ağaç iğler aşağıya doğru konik şekilde yapılmıştı. Sonradan bunlara, kilden bir ağırlığın (Ağırşak) konulduğu anlaşılmıştır (Çelik, 2014: 9).

El dokumacılığı, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yüzyıllardan beri uğraşılan bir el sanatıdır. Yöresel tezgâhlarda dokunan bez dokumalar, geçmişin günümüze yansıyan en köklü kültürel değerlerdendir. Anadolu'nun her yöresinde dokuma kültürüne rastlanmaktadır. Dokumaların bazıları halı, kilim gibi yaygılar şeklindeyken giysi, örtü, ev süsleme eşyası, peşkir vb. amaçlarla üretilen dokumaların büyük bir çoğunluğunu oluşturan yöresel bezlerdir (Başaran, 2018: 16).

Günümüzde bez el dokumacılığı, hem geleneksel kültürel mirasın korunması hem de bugünün ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılamak amacıyla önemli bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. El dokumacılığı, bireysel zanaatkârlar ve küçük ölçekli atölyelerde uygulanan, belirli bir teknik bilgi ve beceri gerektiren bir süreçtir. Bu süreç, mekanik üretimin aksine, el işçiliği ve kişisel ustalık unsurlarını ön plana çıkarır.

2.1.3. Bez Dokumacılığının Sınıflandırılması

Bez dokumacılığında; kullanım yerine, kullanılan iplik hammaddesinin cinsine ve yöresel isimlendirilmesine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılma yapılmaktadır.

2.1.3.1. Kullanım yerine göre isimlendirilen bezler

Dastar: Farsça'dan alınmış "dastar" terimi Avrupa'daki Kuman Türklerinde görülmekte ve yatak örtüsü gibi örtüler için kullanılmaktadır. Oysa Güney Batı Anadolu'da dastarlar başörtüsü olarak kullanılan ince pamuklu kumaştır (Ögel, 1978: 239). Dastar dokumalar; kadınların başlarını örtmek, çarşaf, çeşitli örtüler için yapmış oldukları dokumalardır. Eskiden ipek ve pamuk ipliklerinin doğal rengi değiştirilmeden dokunan zemin üzerine ağartılmış ve daha kalın iplik ile desenler işlenmiş, günümüzde ise 21 numara doğal renkli pamuk ipliği zemin üzerine, ağartılmış pamuk ipliği ile desenler işlenmektedir. Dastar dokumanın en önemli özelliği pamuk ipliğinin kıvrak (bükümlü) olmasıdır (Akpınarlı ve Kuru, 2014: 9),

Örtme: Örtünme eyleminden türetilmiş, yörede örtünmek için kullanılan örtü anlamındadır. Örtme; kısa kenarları yoğun, uzun kenarları seyrek ve baş üstüne gelen kısmı yoğun desenli, ince pamuklu bez dokumadır. İki parça hâlinde dokunarak dikiş ile birleştirilir. Çoğunlukla kadınların dışarı çıkarken kullandıkları başörtüsüdür. Bolu Göynük ve Ankara Nallıhan ilçelerinde dokunan kumaşlara örtme, Kırım Tatar Türklerinde ise marama denilmektedir (Akpınarlı ve Çolak, 2021: 312). Örtünmek için kullanılan göynük örtmelerini 'Göynük'te yaşlılar sade desenli yani az motifli ve az renkli, gençler ise daha çok motifli ve çok renkli örtmeler kullanır. Bu örtmeler Alan, Sifyanlar, Hasanlar, Tepebaşı, Dağhacılar, Dağşeyhler, Tekirler, Susuz, Omurlar, Bulanık, Değirmenözü ve Hisarözü köylerinde dokunur ve kullanılır. Ayrıca çeyiz olarak da çok sayıda hazırlanan örtmeler gelin tarafından kayınvalide, görümce, yenge, hala, teyze gibi damat yakınlarına hediye verilir. Örtünme şekli ise örtmenin uzun kenar ortasındaki alın deseni baş üstüne gelecek şekilde örtülür. Sağ yanda sarkan uç sol taraftan arkaya alınır. Arkadan baş etrafında dolanan kısa kenar ucu yüz açıklığının sol alt kenarına sıkıştırılır' kullanım özelliğine göre olarak tanımlamıştır (Soysaldı, 2010: 154).

Peştamal: Türk toplumunda, özellikle Osmanlılarda esas giyimin üzerinde koruyucu bir önlük şeklini almış, bir ehliyeti/ustalığı temsil etmiş, saraylarda hizmet sınıfını temsil etmiştir. İlk amacına yakın bir şekilde hamamlarda kullanılmış, bu arada bir gösteriş ve süs vasıtası da olmuştur. Çalışan halkın, esnafın önünde önlük ve nihayet; başa alınan bir ikinci parçası ile yoksul halkın dış kıyafeti olarak kadınların sosyal üniforması haline gelmiştir (Soysaldı ve Elver, 2021: 320).

Peşkir: Dokumacılığı mahalli bir dokuma türüdür. Pamuk ve keten lifi kullanılarak oluşturulan bez ayağı örgü grubu içerisinde yer almaktadır. Peşkirlerin havlu dokumacılığında su emiciliği, yumuşaklık ve yaş dayanıklılığı olması gereken özellikler olduğundan keten ve pamuk elyafı istenilen konumda olan elyaflardır (İmre, 2012: 2). Literatürde kullanım şekline göre tanımları yapılmıştır; Elleri, yüzü yıkadıktan sonra kurulanmak için hazırlanmış, iki dar ucu bordürle bezenmiş, keten ya da pamuklu dokumadan yapılmış dikdörtgen örtülerdir ve aynı zamanda peçete gibi dize örterek de kullanılır (Barışta, 1999: 222) ve peşkir yağlık ile aynı anlamda kullanılmakta; yağlı elleri ve dudakları silmeye mahsus bez, sofralarda herkesin önüne konulan el bezi peçetedir (Koçu, 1967: 238).

Yağlık: Yağlık, yağlı elleri ve dudakları silmeye mahsus bez ki sofralarda herkesin önüne konulur, el bezi, peçete; yağlıklar sofranın dışında, çevre ve mendil gibi, yalnız erkekler tarafından kullanılırdı fakat yağlığa el, yüz, burun silinmez, yağlık nefis işlemleri ile kuşağın bir kıvrımına sokularak süs gibi kullanılırdı (Koçu 1967: 238). Anadolu'nun bazı köylerinde döşlük adıyla da bilinir. Kadınların boyunları ile göğüslerinin alt kısmı arasında takılan, genellikle beyaz renkli, ince kumaştan yapılan bir aksesuardır (Gökçearslan ve Özdemir 2017:15).

Çarşaf: Çarşafın birkaç tanımı bulunmaktadır; Osmanlı döneminde kadınlar sokağa çıkarken giydikleri ipek veya çuha kumaştan yapılmış bezayağı örgülü dokumalara ferace, yeldirme veya çarşaf denilir (Yaman, 2012: 135). Aynı zamanda yatak örtüsü olarak da kullanılan beze denilmektedir.

Göynek: Türk halk giyiminde pek çok bölgede kullanılan bir iç giyim ürünü olan gömlek, göynek olarak da bilinmektedir. Kökeni “gön” deri, ten anlamından gelen “gönlek” sözcüğü doğru olandır ve çıplak tene giyilen şey demektir; erkek gömleklerinin eteği dizden yukarda kalır ve belden aşağı iç donunun içine sokulur; kadın gömlekleri ayak bileklerine kadar uzun olur, ama aslında bu çamaşır bedeninin üst kısmını örter (Koçu, 1967: 125). Kâmûs-ı Türkî’de gömlek, elbisenin altına giyilip bedeninin yukarı kısmını örten ve umumiyetle dizden yukarı kalıp bâzen de ayağa kadar uzanan beyaz ve yumuşak bezden çamaşır olarak tanımlanmıştır (Sami, 1985:431).

2.1.3.2. İplik cinsine göre bez dokumacılığı

Helalî: “Çözüğü ipek, atkısı pamuk ipliğinden bezayağı örgüyle dokunmuş yarım ipekli, bürümcük türü bir kumaştır. Erkeklerin saf ipekten giysi giymeleri İslam

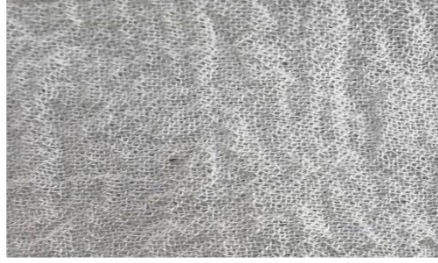
inancına göre haram sayıldığından atkı ve çözüğü ipek olan bürümcüklerin atkı ipliklerinde pamuk ipliği kullanılmış ve bu kumaş türüne “dinen uygun” anlamında helalî denmiştir. Genellikle el tezgâhlarında çözüğünde krep büküm ipek iplik, atkıda pamuk iplik kullanılarak dokunurdu. Atkı ipliği olarak iki pamuk, bir ipek iplik kullanılan türleri de vardı. Pamuk ipliğinin teri emmesine karşın, bükülü ipek ipliğin doku gözeneklerini açık tutması, terin kısa sürede ve sağlıklı bir biçimde kurumasını sağladığından, özellikle erkek gömleği ve çamaşırlık olarak çok aranan bir kumaş olmuştur. Bu özelliği nedeniyle denizci ve kayıkçıların doğrudan tenlerine giydikleri gömlekler de helalî’den yapılırdı” (Salman, 2010: 30). Küçük Kurt’un “Afyonkarahisar Geleneksel Dokuma Kumaşları” makalesinde, Çeyizlik amacıyla dokunan göynek kumaşlarında ipek kullanılmıştır. Bayan göyneklerinde ipek ve pamuk iplik daha çok tercih edilirken erkek göyneklerinde ipek iplik tek kullanılmamış, ipek ve pamuk ipliği dokumada birlikte kullanılmıştır. Bu kumaşlara “helalî” denilmektedir olarak bahsetmektedir (Küçük Kurt, 2019: 131).

2.1.3.3. Yöresel ismine göre

Anadolu’da dokumacılık geçmişin zengin kültürleriyle etkileşerek ve birleşerek gelişmiştir. Dokuma sanatımız en iyi örnekleri arasında yer almaktadır. Dokumalar Türk kültürünün zarafetini, zenginliğini ve sanat anlayışını en iyi örnekleriyle yansıtmaktadır. Anadolu’nun hemen hemen her bölgesinde o yörelere ait dokumacılık yapılmakta, dolayısıyla da her bölgeye özgü farklı dokumalar ortaya çıkmaktadır. Bu dokumalar, kültürel özellikler ve iklim şartlarına göre farklılıklar gösterdiğinden yörenin coğrafi işaretlerini üzerinde taşıyan kültür varlıkları arasında yer almaktadır.

Şile bezi: İstanbul İlimizin Şile ilçesinin adı ile anılır. Şile ve çevre köylerinde yaşam süren kadınların el emeği ile ahşap tezgâhlarda dokunan, Şile’ye özgü motiflerin el işlemleriyle süslenen Şile bezinin yaklaşık yüz altmış yıllık bir geçmişi olduğu yöre halkı tarafından söylenmektedir (Yetmen, 2022: 1309). Resmi Coğrafi İşaret belgesinde belirtildiği üzere; yörede keten yetiştirildiği dönemlerde Şile Bezi dokumalarda keten ipliği, ipek böcekçiliği yapıldığı dönemlerde ipek ipliği kullanılmıştır; son yüz yıldır ise Şile Bezi %100 pamuk ipliklerinden üretilmektedir. 1920’li yıllara kadar Şile’de ipekçilik ve ketencilik ile uğraşıldığı, 1930’lu yıllarda keten ve pamuklu el dokumaların Şile Bezi adıyla anıldığı bilinmektedir (Eşberk, 1939:90). Keten işlemenin zahmetli oluşunun yanı sıra, bölgede yaşanan dönemsel

kuraklık sonucu 1936'dan itibaren dokumalarda İngiltere'den ithal edilen pamuk ipliklerinin kullanılmaya başlandığı daha sonraları ise pamuk ipliklerinin Ege Bölgesi'nden temin edildiği aktarılmaktadır (Özgirgin, 1976:19).

Resim 2.1. Şile Bezi (Yetmen, 2022;1316) Motifli Şile Bezleri

Resim 2.2. Gazi Sofrası Motifi. (Temir, 2010; 276).

Resim 2.3. Hapishane Motifi. (Temir, 2010;276).

Kandıra Bezi: Marmara Bölgesi'nde yer alan Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde yapılmış dokumalar kandıra bezi, halk söylemiyle “köy çezmesi-çözmesi” olarak bilinmektedir. Keten yörede “düzen” adı verilen tezgâhlarda dokunmuştur. Dokumalar ipliğin özelliğine göre kalın (eriş) ve ince (sügüm) olmak üzere iki çeşittir. İnce keten iplikle dokunan Kandıra bezi üzerine çeşitli işlemler yapılmaktadır. Dokumalarının sağ ve sol kenarlarında pamuk ipliklerinin yan yana getirilmesi ile oluşan şerit bulunur. İnce iplikli bezden şemete, çay takımı, kese, gömlek, çanta, gecelik, masa örtüsü, köşe yatağı, yatak çarşafı ile mendil gibi ürünler üretilirken kalın iplikli bezden

pantolon, çuval, kilim gibi ürünler üretilmektedir. Bezin hammaddesi olan ketenin tarımı ve dokumacılığı, Kandıra ve çevresinde çok eski yıllardan beri bilinmektedir (Öz ve Ayhan, 2021: 17).

Resim 2.4. Keten Çarşaf ve Detayı, Kastamonu Valiliği El Dokuma Atölyesi (Öz ve Ayhan, 2021: 14).

Ayancık: Sinop ili sınırları içinde yer alan, tarihi, kültürel dokusu ve el sanatları açısından zengin bir yerleşim merkezi olan Ayancık ilçesinden adını alan, dokumalar keten ile yapılmasından dolayı “Ayancık keteni” olarak da adlandırılmıştır. Keten ekiminden ip haline gelene kadar tamamen elde işlenmekte ve ağartılma işlemi de kül suyu ile yapılarak organik olarak meydana getirilmektedir (Güven ve Özdemir, 2022: 120).

Resim 2.5. Ayancık Keteni: Peşkirler, Ayancık Halk Eğitim Merkezi ve ASO. (Öz ve Ayhan, 2021: 9).

Buldan Bezi: Buldan Dokuması denince öncelikle akla Buldan Bükülü Bezi (Bürümcük) gelir. Buldan’da günümüzde dokunan diğer kumaş türleri ‘Parça malları’ ve ‘Metre malları’ olmak üzere iki tiptedir. Parça malları; peştamallar, üstlükler (Başörtüleri), çarşaf, mendiller, masa örtüleri ve havlulardır. Metre malları; astarlık,

pantolonluk, branda ve bükülü bezdir. Çözüde ipek pamuk, atkısı tamamen ipek iplik kullanılan buldan gelin peştamelleri vardır (Soysaldı, Elver, 2010: 326)

Resim 2.6. Buldan Gelin Peştamelleri, Çözü İpek ve Pamuk, Atkı İpek, 20.yy. Baş Örneklere (Soysaldı, Elver, 2010: 326).

Manisa Bezi: Manisa ve çevresi, halı dokumacılığı konusunda oldukça tanınmış bir bölge olsa da geleneksel bez dokumacılığı konusunda da önemli bir geçmişe sahiptir. 600 yılın üzerinde geçmişi olan Manisa bezi, atkı ve çözü ipliği pamuk olan, eskiden çözüsünde ipek ipliğin kullanıldığı geleneksel dokumalarımızdandır. Osmanlı döneminde şehzade şehirlerinden biri olan Manisa’da dokunan, Manisa bezi olarak bilinen bu dokuma, ipek iplik ile pamuk iplik oranı hemen hemen eşit çözü iplikleri ile dokunmuş, genellikle şehzadelerin içlik olarak kullanımına yönelik üretilmiştir (Kavcı Özdemir, 2022: 199-200).

Resim 2.7. Manisa Bezi Örnekleri (Kavcı Özdemir, 2022: 200)

Ödemiş İpeği Kumaş Dokuma: İzmir’in Ödemiş ilçesinde el emeğinin yoğun olarak kullanıldığı dokumalar yapılmaktadır. Ödemiş İpeği’nin, minimum 50 cm enden maksimum 3mt ene kadar %100 saflıkta bir kumaş olarak üretimi

yapılabilmektedir. Ödemiş İpeği, ipeğin en saf kullanıldığı kumaş çeşitlerinden biridir. İpeğin doğal rengi, fildişine, kreme yakın bir renktir ve ödemiş ipeği olarak bilinen kumaş, 120 denye atkı ipliği, 60 denye çözüğü ipliği ile yaklaşık 65 gr/m² ağırlığında üretilebilmektedir. Çözüğü sıklığı çözüğüde 36 tel/cm iken, atkı sıklığı 22 tel/cm ile 27 tel/cm arasında değişmektedir (Değerli, 2013; 54-55). Bunun gibi üretilmiş ve kullanılmış pek çok kumaş çeşidi bulunmaktadır. Bu kumaşların çoğu günlük yaşamda kullanılırken bazı çeşitleri ise evlilik ve sünnet törenlerinde kullanılmak üzere çeyiz sandıklarında saklanmıştır. 2016 ve 2022 yıllarında gerçekleştirilen alan araştırmalarında ödemiş ipeği adıyla satılan kumaşların sınırlı sayıda kara tezgâhlarda üretildiği görülmüştür. Geleneksel olarak el tezgâhlarında dokunmuş Ödemiş ipekli kumaşları, ipek mendil (yağlık), peştamal, idare bezi, çiğ çarşaf, puşi, bürdü, bürümcük, göynek bezi olarak bilinen kumaşlardır (Yaşar ve Önlü, 2022; 114).

Resim 2.8. Ara dantel ile birleştirilerek genişletilmiş %100 ipek çarşaf, 20. yy başları. Ödemiş Belediyesi Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi, 2016

Resim 2.9. %100 ipek çarşaf, 20. yy başları. Ödemiş Belediyesi Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi, 2016 (N. Yaşar kişisel arşivi, 2016).

Rize Bezi (Feretiko) Dokuma: Rize yöresinin geleneksel dokumalarından olan Feretiko; yöreye özgü sanat anlayışını bünyesinde barındıran sağlam, doğal yapısı ve

şık görünüşü ile kökü 15 yy. kadar uzanmakta olan günümüzde de yaşatılan geleneksel el dokuma sanatıdır. Kendir ipinden el tezgâhlarında dokunan Rize Bezi Bezayağı örgü şekli ile örülür. Doğal kendir ve pamuk ipliklerinden dokunan yöresel bir üründür. Ketene nispeten ince ve dört kat daha sağlam ve uzun süre saklanılabilen bir üründür. Hammaddesi olan kendir lifleri nedeniyle kokusu kurutulmuş ot gibidir. Bu koku bezin hiçbir kimyasal süreçten geçmediğinin kanıtıdır. Tamamen doğaldır. İç ve dış giyim, aksesuar süsleme olarak değerlendirilir (Saatçioğlu,2016: 99).

Resim 2.10. Rize Bezi Masa Örtüsü Takımı (Fotoğraf: K. Saatçioğlu, Rize, 2011) (Saatçioğlu,2016: 100).

Üzümlü ve İbecik Dastarı: Muğla'nın Fethiye ilçesi Üzümlü Beldesi'nde ve bu beldeye sınır komşusu olan Burdur Gölhisar İlçesi İbecik Köyü/Mahallesi'nde dokunan, pamuklu ince bezden başörtüsüdür. Yörede başörtüsüne dastar (örtü anlamındadır) dendiği için Üzümlü Dastarı ve İbecik Dastarı/bezi olarak da bilinir. Her iki yörede benzer motifler uygulanarak ilave atkı tekniğinde bezemeli dokunur. Günümüzde coğrafi işaretli ürün olarak aynı malzeme ve tekniğinde, yozlaşmadan halen üretilmektedir (Akpınarlı ve Kuru, 2014:9-36).

Resim 2.11. Üzümlü Dastarı (Akpinarlı ve Kuru, 2014: Kapak).

2.2. Bez Dokumacılığında Kullanılan Lifler

Bu başlık altında bez dokumacılığında kullanılan doğal liflerden pamuk, keten ve ipek lifinin özellikleri ele alınmıştır.

2.2.1. Pamuk

Ülkemizde birçok farklı sanayi dalında değerlendirilebilen stratejik öneme sahip bir lif bitkisi olan bir yıllık ömrü olan pamuk, özellikle dünyada rekabetçi konumda olduğumuz Türk tekstil ve konfeksiyon sektörü için temel hammaddesini oluşturan endüstriyel stratejik bir üründür. Bir doğal lif olan pamuk sıcak iklimde ve fazla yağışlı olmayan yerlerde yetişir. Ülkemizde Çukurova, Ege, Antalya ve Güneydoğu olmak üzere başlıca dört ana yörede üretimi yapılmaktadır (Çevheri ve Şahin, 2020:76).

Orta uzunlukta liflere sahip Amerikan orijinli Upland pamuklarından Cleveland türü Çukurova bölgesinde, Akala türü ise Ege bölgesinde yaygınlaşmıştır. Türkiye’de 2009 yılı itibariyle tescil edilmiş toplam 90 çeşit pamuk vardır. Türkiye’de tescillenmiş bu kadar çok çeşit olmasına rağmen ancak bazı çeşitler ağırlıklı olarak üretilmektedir (Sabır ve Güzel, 2016:2).

Ebegümeçigiller familyasına ait bir bitki olan pamuk, çeşidine göre 80-120 cm boylarına kökleri ise toprak altında 180 cm’ye kadar ulaşabilir. Pamuk bitkisi; Kök, Sap, Yaprak, Çiçek, Koza (meyve) ve tohum bölümlerinden oluşur. Yaprakları türüne göre ince ve uzun, geniş ayalı ya da derin oymalı olabilir. Pamuk bitkisinin açık sarı veya pembe çiçekleri vardır. Bu çiçekler olgunlaşma zamanında patlayan ceviz büyüklüğünde kozalar haline gelirler. Pamuğun meyvesi koza olarak adlandırılır.

Tohum ve lifleri de içine alan koza 5-6 göze ve her gözde de on civarında tohum taneciğine sahip olabilir (URL1).

Pamuk hasat zamanı tohum lifleri patlamış kozalardan ağustos ve eylül aylarında elle veya makinelerle toplanır. Çırçır makinelerinde lifliyle tohumları birbirinden ayrılır. Bu lifler sıkıştırılarak balyalar halinde eğirme tesislerine götürülür.

Pamuk elyafı fiziksel özellikleri bakımından tekstil elyafları içerisinde önemli bir değere sahiptir. Pamuk elyafının özellikleri yetiştirildiği ortam şartlarına ve yetiştirilme özelliklerine göre, ayrıca türlerine göre değişiklik gösterebilir. Kimyasal yapı olarak %80-90 selüloz, %6-8 sudan oluşur. Bunların dışındaki kalan maddeler ise pektin, mumlu ve yağlı maddeler, protein ve küldür (Oğultürk, 2008:4).

2.2.2. İpek

Doğal lifler arasında önemli bir yer tutan ipek başta ipekböcekleri ve örümcekler olmak üzere birçok eklem bacaklı tarafından üretilen protein bazlı liflerdir. Geçmiş MÖ. 2600'lü yıllara kadar dayanmakta olan ipekböceğinin anavatanı Çin olup daha sonraları Uzakdoğu ile Akdeniz ülkelerine yayılmıştır. 5000 yıllık ipekböcekçiliği endüstrisi Bombyx mori ipek böceğini evcilleştirdi ve bu kozaları kumaşlara dokunmak üzere tek lifli bileşenlere dönüştürme sanatını mükemmelleştirdi. İpek, Osmanlı döneminde Bursa'ya getirilmiştir. Günümüzde daha çok Marmara Bölgesinde üretilmektedir (URL2).

Sadece dut yaprağı ile beslenen ipek böceği larvası, yaşam döngüsünü 4 uyku, 5 yaş ile tamamladıktan sonra ipek salgı bezlerinden ürettiği ipek ile ördüğü koza içerisinde pupa evresini geçirerek ergin bir kelebeğe dönüşür. İpek lifi, %75 oranında fibroin ve %25 oranında serisin içermektedir. İpek böceği, bu lifi ağızdan salgılayarak koza örmektedir. Bu kozada bulunan ipliklerin çeşitli yöntemlerle çekilmesi ile 'ipek' adı verilen lif elde edilir (Odabaş ve ark., 2020:76).

İpekböceği yumurtaları 32 günde olgunlaşır. Gelişen kurtçuğun 5 dönemi vardır. İpekböceği ufak kesilmiş dut yaprakları ile günde beş kez beslenir ve dönem sonuna kadar 400 kilogram dut ağacı yaprağı yemektir. İpekböceği, 5. gün ilk dönemi, 10. gün ikinci dönemi, 16 gün üçüncü dönemi, 23. gün dördüncü dönemi ve 32. Gün beşinci dönemi başlar. Beşinci döneminde ipekböceği koza örmek için kendisine yer

arar, tırtıl kozasını örerken ∞ simgesine benzer hareketler ile 4-5 gün içerisinde kozasını örer (Uğurlu, 2018: 24).

Kullanılacak kozalar 90 derecede suya batırılıp, isteğe göre (kumaşa göre kalın, ince) her elli kozayı gömleklik için veya 330 kozayı birleştirip, her birinin ucu bulunur bir tel oluşturulur ki kozalardan ana ipin ucunu bulmak ustalık isidir. Önemli olan ipin devamını getirebilmektir. Bu ipler çile seklini alır. Bir çilenin uzunluğu 1000– 1500 m arasındadır (Eraslan, 2009: 384).

İpek lifinden elde edilen kumaşlar zarif dokusu ve estetik yapısı sebebiyle; elbise, eşarp, bluz ve tafta, tül, saten, kadife, krep gibi diğer giysilerde, ev döşemesi ve halı yapımında, ayakkabı sayalarında ve süslemelerinde kullanılmaktadır. İpek, dünyadaki en güçlü doğal tekstildir. Gerilme mukavemeti dışında ipek kumaş, yumuşaklığı, de tekstil ürünleri arasında tarih boyu en çok talep edilen bir lif haline gelmiştir.

2.3. Bez Dokumacılığında Kullanılan İpliğin Elde Edilmesi ve Kullanılan Araçlar

Bez dokumacılığı, tarih boyunca birçok kültürde önemli bir yer tutmuş geleneksel bir zanaattır. Bu süreç, liflerin ipliğe dönüştürülmesi ve ipliklerin dokuma işlemi için kullanılan araçları içerir. Bez dokumacılığında kullanılan ipliklerin elde edilmesi ve kullanılan araçlar bu başlıkta incelenecektir.

2.3.1. İpliğin Elde Edilmesi

İpliğin elde edilmesi, türüne göre değişik yollarla elde edilen liflerin belirli bir düzen ve incelikte bir araya getirilerek bükülmesi işlemidir (Akbaş, 2016; 8).

Pamuk ipliğinin elde edilmesi: Pamuk lifleri pamuk bitkilerinden elde edilir. Ekili arazilerde olgunlaşan kozalar patlayarak açılır ve üzeri pamuk lifleriyle kaplı tohumlar görülür. Bu pamuk kozaları genellikle elle toplanır. Daha sonra lifler pamuğun çırçırlanması denilen bir işlemle taranarak tohumlardan ayrılır. Çıkarılan liflerden iplik üretme işlemine eğirme denir. Bu işlemde: Pamuk liflerinin şeritleri birlikte bükülerek iplik oluşturulur (Akbaş, 2016; 41).

Elde edilen pamuk ipliğinin boyutunu belirlemek için sayısal verileri ihtiyaç vardır. Fiziksel kalınlığı birim uzunluğu ve ağırlığı ile orantılıdır.

Pamuk ipliklerinde numaralandırma sistemi olarak genelde İngiliz pamuk numaralandırma sistemi (NeB veya Ne)kullanılmaktadır. Pamuk iplik piyasasında örneğin 20/2 numara iplik denildiği zaman doğrudan Ne 20/2 anlaşılmaktadır (20/2; Ne 20 numaralı iki ipliğin katlı bükülmesi ile elde edilen iplik demektir.) (Yakartepe, 2004; 1315).

İpek ipliğın elde edilmesi: İpek hayvan salgısından elde edilen hayvansal elyaf türüdür. Salgı koza içinde birikir. Koza, tırtılın krizalit hâlinde iken kendini korumak amaçlı oluşturduğu bir kılıftır. İpek böceğinin salgısından elde edilir. İpek böceği tüm kozayı durmaksızın doldurur. Bir kozada 1000-2700 m kesiksiz ipek vardır. Her 1000 kozadan yaklaşık 100 g kadar faydalı ipek iplik elde edilir. İpekböceğinin ağzındaki tek bir deliğe açılan, aşırı büyümüş bir salgı bezi tarafından, salgılanarak oluşan kozalar, krizalitleri öldürmek ve kozayı delip çıkmalarını önlemek amacıyla 80 derece sıcaklıkta suya atılır. Haşlama, dövme, iplik çekme ve çile yapma işlevlerinin ardından ham ipek iplik elde edilmiş olur. Ham ipek hem çok güzel ve parlak hem de çelik gibi dayanıklıdır. İpek iplikleri, iyi özelliklerini korumak için, sabunlu su banyosunda pişirme, temizleme ya da çapak giderme işleminden geçirilir. İpek iplik kalitesine göre; ham ipek, ibrişim, eğirme ipliği ve organize ipek ipliği gibi değişik şekillerde isimlendirilir. Organize iplik en iyi kozalardan yapılır (İlter, 2015; 14).

Kesiksiz filament ve kesikli ştapel haldeki ipek elyafından yapılan iplikler değişik şekillerde numaralandırılır. Kesikli şekilde kullanılan ipek elyafından yapılan iplikler uzunluk (indirekt) iplik numaralandırma sistemine göre, filament ipek iplikleri için numara ve incelik belirlemede en çok ipek titeri (denye) kullanılır (Yakartepe, 2004; 1317).

3. NALLIHAN İLÇESİNİN TARİHİ, COĞRAFİ YAPISI, SOSYO-EKONOMİK DURUMU VE BEZ DOKUMALARI

3.1. Nallıhan İlçesinin Tarihi

Nallıhan tarihi boyunca; Hititlerin, Friglerin, Pers, İskender, Roma ve Bizans gibi birçok medeniyet, krallık ve imparatorlukların hâkimiyetinde kaldıktan sonra 1071 Malazgirt Zaferiyle başlayan süreçte Türklerin egemenliğine girmiştir. Sırasıyla Danişmentlilerin, Anadolu Selçuklularının, Candaroğullarının Beyliğinin sınırları içinde kalmıştır. Daha sonra Osmanlı Beyliği topraklarına katılmış ve Oğuz Türklerinden olan Beydililer ve Eymirlielerin iskânına açılmıştır. İlçede Selçuklulara ait ürünler bulunmayıp bazı köylerinde Roma ve Bizans dönemine ait tarihi kalıntılara rastlanmaktadır.

Osmanlı döneminde 15-18. yüzyıllarda Bursa sancağına bağlı iken 19. yüzyılda Ankara livasına bağlanmıştır. Kuruluşunda Karahisar-ı Naallu, Korupazarı Na'llu, Na'lluhan gibi değişik isimler verilen ilçenin adı en sonunda ilçenin bugünkü Nallıhan adını aldığı, 1599 yılında Nasuhpaşa'nın Nal deresi vadisinde yaptırdığı handan aldığı, Han'ın duvarında asılı kitabeden de açıkça anlaşılmaktadır. Yurt Ansiklopedisinin 1'inci cildinin 637 sayfasında ise Nallıhan ilçesinde belediye teşkilatının 1864 yılında kurulduğu yazılıdır.

Nallıhan tarih boyunca etkisinde kaldığı medeniyetlerin ve ticaret yollarının geçtiği konumu nedeniyle zengin bir kültürel yapıya ve el sanatlarına sahip olmuştur. Yörede el dokumaları ham maddeden ürüne dönüşüne kadar örnekleriyle günümüze kadar gelmiştir. Nallıhan ilçesinin en güzel dokuma örneklerinden biri örtmelerdir (URL 3).

3.2. Nallıhan İlçesinin Coğrafi Yapısı

Ankara, Bolu ve Eskişehir İlleri arasında yer alan Nallıhan; Doğudan Beypazarı, Kuzeybatıdan Göynük, Kuzeyden Mudurnu-Seben, Batıdan Sarıcakaya, Güneyden Eskişehir ve Mihallıççık İlçeleriyle çevrilidir. Ankara'ya uzaklığı 160 km'dir. Nallıhan Çayının kenarına kurulmuş olup etrafı dağ ve tepelerle çevrilidir. Yüzölçümü 1978 km²'dir. Deniz seviyesinden yüksekliği ise 625 metredir. İlçe arazisinin %48'i Orman, %25'i tarıma elverişli, %22'si çayır ve mera, %5'i çalılıktır.

Doğuda Kara geriş, Batıda Andız, Kuzeyde Sarıçalı, Güneyde Sündiken dağları ile çevrilidir. Bu dağların ve tepelerin oluşturduğu coğrafi yapının içerisinde akarsu ve dereler yer alır. Bu dere ve akarsu boylarında ve tepelerin düzlüklerinde tarıma elverişli araziler bulunur. Çayırhan ve Beypazarı'na yakın olan yerler kısmen düzlüktür. İlçede yer alan dağlar genellikle çam ve meşe ormanları ile kaplıdır. Doğu ve güneyde yer alan dağ ve tepeler genellikle çıplaktır. İlçe topraklarından doğan Pınarbaşı, Nallıhan Çayı, Sofulu gibi belli başlı akarsular Güneyden geçen ve bölgenin en büyük akarsuyu olan Sakarya Nehri'ne dökülür.

Nallıhan İlçesinin iklimi İç Anadolu'nun ve Batı Karadeniz ikliminin özelliklerini gösterir. İlkbahar, sonbahar ve kış ayları yağışlı ise de yaz aylarında pek yağış görülmez. Kışlar fazla soğuk olmayıp genelde yağışlı geçer. Sakarya Nehri Vadisinde ılıman bir iklim hüküm sürer (URL 4).

3.3. Nallıhan İlçesinin Sosyo-Ekonomik Durumu

Nallıhan İlçesinin nüfusu 13.336'sı erkek, 13.495'i kadın toplam 26.831 kişidir. Nüfusun %50,03'ü erkek %49,97'si kadındır. İlçeye bağlı mahalle sayısı 84'tür (URL 5).

İlçede ziyaret edilebilecek yerler arasında; 179 kuş türünün barındığı Kuş Cenneti, Osmanlı veziri Nasuh Paşa'nın 1599'da yaptırdığı Kocahan, Göynük yolu üzerindeki Karacasu köyünün Sarıçalı Dağı eteğinde yer alan Uyuzsuyu/Ilıca Şelalesi, Taptuk Emre, Bacım Sultan, Sarıyar Barajı ve Hidroelektrik Santrali, önemli turistik yerleridir. İlçe Nallıhan bez dokumaları ve İpek iğne oyaları ile ünlüdür.

Nallıhan ekonomisinin temeli tarım, hayvancılık, ticaret ve kamu sektörü istihdamı ile Çayırhan ve Sarıyar kasabalarındaki madencilik ve enerji sektörlerindeki istihdama göre şekillenmektedir. Tarım ve hayvancılık geçim kaynaklarının temelini oluşturmaktadır. İlçenin tarımsal arazi varlığı ve dağılımı tabloda verilmiştir:

Nallıhan ilçesinde 2 sulama, 2 su ürünleri, 4 tarımsal kalkınma kooperatifi olmak üzere 8 adet kooperatif bulunmaktadır. Makineli tarımın hâkim olduğu ilçede son yıllarda domates, kavun, fasulye üretiminde önemli rekolteler elde etmiştir. Hayvan varlığı tabloda verilmiştir:

Tablodan görüleceği gibi Nallıhan ilçesi Kıl keçisi sayısında ilk sırada, Tiftik keçisi sayısında 2. durumda bulunmaktadır. Bu potansiyelin akılcı politikalarla

desteklenmesi ve ülke ekonomisine katkısının artırılması için, bu sektördeki her türlü girişim ve çabalar desteklenmelidir.

3.4. Eğitim

İlçede özel eğitim kurumları olarak: 2 erkek ve 2 kız olarak toplam dört adet öğrenci yurdu, 2 adet Sürücü Kursu, 2 adet anaokulu, 1 adet Psikolojik yöntem Özel Eğitim ve rehabilitasyon merkezi. Temel eğitim kurumları olarak: 6 adet İlkokul, 2 adet Ortaokul. Orta öğretim kurumları olarak:1 adet fen lisesi, 2 adet Anadolu lisesi, 1 Adet Anadolu imam hatip lisesi ve 3 adet mesleki ve teknik Anadolu lisesi. Ayrıca Ankara Üniversitesine bağlı 1 adet Meslek Yüksekokulu ile Halk Eğitim Merkezi, Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu ve Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır (URL 6).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUM

4.1. Nallıhan'da Dokumacılığın Gelişimi ve Bugünkü Durumu

Nallıhan İlçesinin dokumacılık geçmişine ilişkin yeterli bilgi ve belgeye ulaşılamamasına rağmen literatürden ve yöreden sağlanan bilgilere göre, geçmişte Nallıhan'da ipek kozacılığı oldukça ileri durumdaydı ve günümüzde de ipek böcekçiliği ve iğne oyacılığı önemini büyük ölçüde korumaktadır. 19. yy. başlarında, Nallıhan ilçesi genelinde 2700'e yakın dokuma tezgâhı bulunmakta ve bu tezgâhlarda bez, diril (çizgili pamuklu dokuma), yatak çarşafı, kaba yünlü kumaşlar ve kilim dokunmaktaydı. Dokumacılar da bu sanat dalının, eskiden oldukça yoğun bir şekilde yapıldığını ve değişik kullanım alanlarına yönelik çeşitli ürünlerin dokunduğunu doğrulamaktadırlar (Sarioğlu,1999: 555).

Dokuma yapılan iplikler genellikle sipariş üzerine farklı illerden getirilen koza ipek ipliği ya da pamuklu, yünlü ipliklerden oluşmaktadır. Genel olarak ise dokumalarda (özellikle çözümlerde) 'kız kıvrığı' adı verilen bükümlü iplikler kullanılmaktadır. İpek iplikler (koza ipek ipliği) Bursa'dan, pamuk iplikler ise Denizli'den temin edilmektedir. 'Koza ipek ipliği' saf ya da doğal ipekten üretilen ipliğe verilen yöresel isimdir (Başaran ve Kılıç, 2014: 21).

Nallıhan'da değişik ihtiyaçları karşılamak maksadıyla kumaş dokumalar yapılmıştır. Bunlardan biri olan örtmeler bazen düz bazen de desenli olarak kullanım yerine göre farklılık göstermektedir. Örtmeler Nallıhan ilçesinde kadınların sokağa çıkarken başlarına örttükleri, vücudun üst kısmını da kapatan dokuma ürünleridir. Kıvrak veya alaca adı verilen dokumalar farklı kalınlıkta ipliklerle tek renkli veya beyaz zemine genellikle kırmızı, lacivert renkler kullanılarak çizgilerle desenlendirilerek bezayağı tekniğinde dokunmuştur. Dokuma kumaşlar, üretim yöntemine göre; ayakçaklı, kamçlı, armürlü ve jakarlı olarak çeşitlenmektedir (Başaran, 2020: 6). İlçede, örtmeler ve yöredeki diğer kumaşlar çulfalık veya düzen adı verilen iki gücülü mekikli dokuma tezgâhlarında dokunmuştur (Ortaç, 2006: 972-973).

Yok, olmaya yüz tutmuş geleneksel el dokuması ile ipek iğne oyalalarının tekrar yöreye kazandırılması ve farklı kullanım alanları yaratılması amacıyla 2008 yılında Nallıhan Kaymakamlığı, Halk Eğitimi Merkezi desteğiyle Hamiyet Gürelli tarafından ipek iğne oyalı bez dokumalarının, değişik tasarımlarla bir arada kullanılması

düşüncesi ortaya çıkmış ve proje kapsamında Nallıhan Kaymakamlığı Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı'na ait bir dokuma atölyesi kurulmuştur. Atölyede 6 adet kamçılı tezgâh kullanılmakta, yöresel iğne oyaları dokuma esnasında bezayağı yüzeye dâhil edilmektedir (Başaran ve Kılıç, 2014: 19).

Bu sayede Nallıhan ilçesinin önemli kültür miraslarından olan dokuma ve iğne oyası kendi içlerinde kenetlenerek günümüze kadar gelmektedir.

Resim 4.1. İğne Oyalı Dokuma, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman, 2023).

Tarım ve Orman Bakanlığınca Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk El Sanatları Uygulama ve Araştırma Merkezi danışmanlığında sürdürülen 'Kadın Eliyle Bir Tarih Dokunuyor' Projesi kapsamında Nallıhan 'Han İpek Kadın Kooperatifi Dokuma Atölyesinde' çözüğü pamuk, atkı tiftik olarak dokumalarda günümüzde yapılmaktadır.

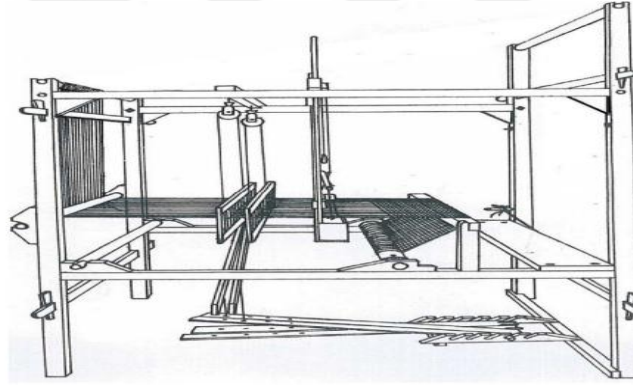

Resim 4.2. 'Kadın eliyle bir tarih dokunuyor, tiftikli el dokuması', Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman, 2023).

4.2. Nallıhan ilçesinde Bez Dokumada Kullanılan Tezgâh ve Yardımcı Araçlar

4.2.1. Tezgâh

Nallıhan ilçe merkezinde yapılan dokumalarda günümüzde, kamçılı dokuma tezgâhı kullanılmaktadır. Bu tezgâhlarda mekik, direkt biçimde el ile değil kamçı ile atılmaktadır. Bu tip tezgâhlar diğerlerine göre çok daha hızlı ve verimlidir. Diğer tezgâhlardaki ip gücülerin yerini tel gücüler, kamış tarakların yerini ise demir taraklar almıştır. Desen genişlik yeteneği ise daha fazladır. Yöredeki tezgâhın ayak adedi ikidir. Bu tezgâhlarda mekik el ile değil kamçı ile atılmaktadır. Kamçılı el tezgâhlar kendi aralarında tek, iki ve yedi tabanlı olarak üçe ayrılmaktadır. Tek tabanlılarda; çiçekli, ay, hilal (boncuklu mecediye denir) motifleri işlenir. İki tabanlılarda; astar türü ürünler, yedi tabanlılarda ise düz modeller dokunur. Bu tip tezgâhlar ülkemizin birçok bölgesinde kullanılmaktadır (Oyman Büken, 2004: 75-81).

Şekil 4.1. Kamçılı tezgâh (YAĞAN,1978:177)

Geçmişte ise dokuma yapan kişilerin düzen dedikleri mekiğin el ile atıldığından eni 40 ila 45 cm arasında değişen kamış taraklar kullanılmıştır. Bu tezgâhlar iki ayaklı ve iki gücülüdür. Bezayağı dokuma yapılan bu tezgâhtan çıkan bezler; örtme iki parça birleştirilerek, çember iki parça birleştirilerek, çarşaf yatak enine göre 3 ya da 4 kapak yani parça birleştirilerek bir bütün oluşturulmaktadır (Gürelli, Tırıl, Şeker, Sözlü Görüşme: 2024).

Nallıhan ilçesinde dokuma tezgâhı ve dokumaya hazırlık aşamasında kullanılan araçlar. Teknik isimleri yöresel adlarıyla ele alınmıştır.

Çözü Levendi: Çözü ipliklerinin üzerine sarıldığı silindire denilmektedir. Çözü ipliklerinin üzerine sarıldığı silindire denilmektedir. Yörede çözü levendine '**Tob**' denilmektedir (Çetiner, Sözlü Görüşme: 2023).

Resim 4.3. Çözü Levendi, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Çözü Köprüsü: Çözü levendinden gelen ipliklerin çerçevelere dik, yere paralel olarak durmasını sağlayan silindirdir (Başaran, 2019: 21).

Gücü Çerçevesi: Dokuma tezgâhında, çözü ipliklerini desene uygun olarak gruplar halinde aşağı veya yukarı hareket ettirmeye yarar (Ayverdi, 2010: 442).

Resim 4.4. Gücü Çerçevesi, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Gücü Telleri: Çerçevelerde bulunan gücü askılarına takılmakta ve üzerindeki gücü gözlerinden çözü iplikleri geçirilmektedir. Çözü ipliklerini bağlı oldukları çerçeve ile birlikte hareket ettirmeye yarar (Şavkar, 2023: 139).

Tefe: Dokuma tezgâhlarında mekik atıldıktan sonra ileri geri hareket ederek atkırı sıkıştırmak ve yerleştirmek için kullanılan tarağın takıldığı düzenektir (Ayverdi, 2010: 1221).

Resim 4.5. Tefe, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Kamçı: Atkı atmak için mekiği bir baştan ötekine fırlatan düzenektir. El tezgâhlarında kamçı koluna bağlı ipin çekilmesiyle çalışan bir mekanizmadır. Yuva içinde hareketli olan takalar mekiğin fırlamasını sağlamaktadır (Ergür, 2002: 127-128).

Resim 4.6. Kamçı, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Kumaş Levendi: Dokuma tezgâhlarında dokunan kumaşın üzerine sarıldığı silindirdir (Ergür, 2002: 160). Yörede kumaşın sarıldığı levende 'Tob' denilmektedir (Çetiner, Sözlü Görüşme, 2023).

Resim 4.7. Kumaş Levendi, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Tob) (Kahraman: 2023).

Çözü ve kumaş köprüsü: çözü ipliklerinin çerçevelere dik, yere paralel olarak durmasını sağlayan, silindir şeklinde kısımlardır. Tezgâhın ön kısmındaki kumaş köprüsü, arka kısımda bulunan silindire ise çözü köprüsü adı verilmektedir (Başaran, 2020: 13)

Ayaklar: Dokuma tezgâhında çözü ipliklerinin geçirildiği gücü tellerini taşıyan çerçeveyi hareket ettirmek için üzerine basılan pedal anlamına gelmektedir (Ayverdi, 2010: 89). Yörede ‘**ayakçak**’ denilmektedir (Çetiner, Sözlü Görüşme: 2023).

Resim 4.8. Ayaklar, Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Çapraz Çubuklar: Çözü tellerinin karışmasını önlemek amacıyla yapılan çaprazların arasına takılan bu çubuk ince, uzun tahta ya da kargı kamışından yapılmıştır (Arlı, 1978: 60). Yörede bu amaçla kullandıkları yardımcı araca ‘**çatal**’ denilmektedir (Çetiner, Sözlü Görüşme: 2023).

Resim 4.9. Çapraz Çubuklar (Çatal) Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Tarak: Çoğunlukla ince demir çubukların eşit aralıklarla birbirine paralel olarak yerleştirilmesi ile yapılan parçadır. Çözümlü iplikleri bu ince çubukların arasındaki boşluklardan geçirilmektedir (Korkutata, 2014: 32). Yörede eskiden kamıştan yapılan 45 ila 50 cm arasında değişen tarak kullanılıyormuş (Esenkar, Sözlü Görüşme: 2023)

Resim 4.10. Nallıhan da Kullanılan Kamış Tarak, Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman, 2023).

Oturak: Tezgâhın arkasında dokuyucunun oturduğu kısma denilmektedir (Erdoğan, 2008: 115).

4.2.2. Yardımcı Araçlar

Masura: Masura atkı ipliğinin sarıldığı mekikle birlikte atkı sağımını gerçekleştiren parçadır (Ulaş, 2018: 17). Çözümlü için sarılan bobine ‘**patlak**’, atkı için sarılan bobine ‘**masura**’ denilmektedir (Çetiner, Sözlü Görüşme: 2023).

Resim 4.11. Masura, Hamiyet Güreli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Resim 4.12. Masura (Patlak), Hamiyet Güreli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Mekik: Atkıların, çözümler arasındaki ağızlıktan dokuma yapılırken kolay geçmesini sağlayan, genelde ağaçtan yapılan iki ucu sivri, atkı ipliğinin üzerine sarıldığı alete “mekik” denilmektedir (Sökmen, 2021:114).

Resim 4.13. Mekik, Hamiyet Güreli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Çıkrık: Çileler halinde alınan pamuk ipinin düzgün ve sıkı sarılarak yumak yapılmasını sağlayan bir alet olarak kullanılır. Bazı yörelerde ‘çark’ denilen; ahşap veya demirden yapılmış, kol veya ayak yardımıyla döndürülen bir kasnaktan oluşan bu alet ipleri eğirmek ve bükmek için kullanılmaktadır. Aletin işlemlerini sağlayan ve ‘kolçak’ denilen kol çevrilerek kullanılmaktadır. Bazen kabaca eğri olan yarı fitil halindeki ipliğin daha iyi eğrilebilmesi işleminde de kullanılır (Akan,2016: 45).

Resim 4.14. Çıkırık, Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Gülcan (Gülecan): İpliği makaraya ya da masuraya sarmak, yumak yapmak için iplik çilelerinin geçirildiği, silindir biçimdeki araç, (Soysaldı, 2009: 15). Bu alete “kecefe” denildiği de saptanmıştır (Akan, 2016: 45). Çıkırık karşısında ipliğin düz gelmesini sağlayan İp çilelerini takmak için kullandıkları kelebeğe ‘keçre’ denilmektedir (Çetiner, Sözlü Görüşme, 2023).

Resim 4.15. Gülcan, Kelebek (Keçre), Proje Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2023).

Cimbar: Dokuma tezgâhındaki kumaşı germeye yarayan iki yanı dişli araç.

4.3. Bez Dokuma Aşamaları

Yörede dokunacak bezin kullanım alanına göre seçilen iplik cinsi örtmede; pamuk, ipek şalvarda; pamuk, ipek çarşafta; pamuk çemberde; ipek, pamuk yağlıkta; pamuk mendil; ipek ipliği seçilerek çözgü hesaplanması ve hazırlanması yapılmaktadır. Çözgünün haşıllanmasıyla birlikte tezgâha aktarılır ve taharlama işlemi yapılır. Tezgâhta çözgünün yerini alması ile dokuma işlemine hazır hale gelir.

4.3.1. Çözgünün Hesaplanması ve Hazırlanması

İpliklerin çözgü tel sayısı ve çözgü uzunluğu hesaplanarak dokunacak bezin özelliklere göre birbirine paralel ve aynı gerginlikte uygun şekilde çözgü levendi

üzerinde sarılmasına çözgü hazırlama denir. Çözgü için bobinlere sarılan iplikler çağlığa yerleştirilir. Çağlığa yerleştirilen ipliklerden çözgü çekilir ve çözgü levendine sarılır (Keleş ve Yılmaz, 2022: 17).

Çözgü ipi hazırlanması için yapılması düşünülen dokumanın boyundan biraz daha fazla uzunlukta ve dokumanın eninden 2cm kadar fazla genişlik içindeki tarağın delik ve aralık sayısı kadar iplik hazırlanır. Başaran'a göre (2020; 24-25) çözgü hazırlama; "çözgü hazırlama işlemi dokumanın en temel ve en önemle işlemidir. Çağlık, bobinlerin takıldığı, çözgü iplerinin çapraz tarağa ve çözgü makinesine kadar güvenli ve eşit gerginlikte sevkine sağlayan kısımdır. Çözgü için kullanılacak bobinler çağlığa takılmakta ve çapraz tarakta toplanmaktadır. Tasarımda kullanılacak iplik numaraları ve kumaşta istenen kumaş enine uygun çözgü hesaplanmalıdır. Çözgü hazırlama duvarda yapılacağı gibi aparat, dolap vb. şekilde kurulumlardan da yararlanabilmektedir. İstenen uzunluğa ve adede göre çözgü hazırlanırken mutlaka her çözgünün çapraza alınmış olmasına dikkat edilmelidir." işlemi gerçekleştirilmektedir.

Resim 4.16. Duvarda çözgü çözme, Hamiyet Güreli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2024).

Resim 4.17. Çözüğü ipliği masurasının yerleşim yeri Hamiyet Gürelli Atölyesi, Nallıhan (Kahraman: 2024).

Ayrıca yörede bahçenin etrafına çite benzer şekilde sopalar dizilerek çözüğü hazırlanmaktadır. Bu düzende çözüğü çözmek için kullanılan sopalara ‘daraba’ denilmektedir. İplikler belli bir gerginlikte dolanarak tarak eni kadar çekilmektedir. Gruplar hâlinde darabalardan alınan iplikler yumak gibi alınıp gergefe dizilmektedir ve tezgâha hangi desen ile dokunacaksa renk sırasına göre hazırlanan çözüğü iplikleri geçirilmektedir (Dönmez, Sözlü Görüşme:2024).

4.3.2. Çözüğünün Haşıllanması

Dokumada kullanılacak olan çözüğü ipliklerine mukavemetini artırmak için haşılama işlemi yapılmaktadır. Bu işlem günümüzde ipliklerin haşıl makinalarında viskoz sıvı içerisinde geçirilmesiyle yapılsa da geçmişte haşılama işlemi için buğday unu kullanılmıştır (Soysaldı ve Şavkar, 221: 665).

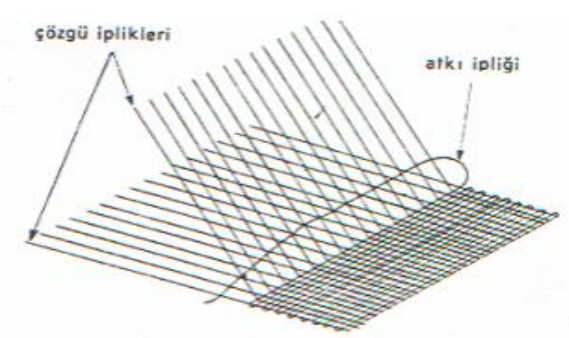
4.3.3. Çözüğünün Tezgâha Aktarılması ve Taharlama İşlemi

Tahar, çerçevelerdeki gücü tellerinden çözüğü ipliklerinin geçirilme sırasıdır. Bir dokuma kumaşı üretebilmek için tasarıma bağlantılı olarak gerekli çerçeve sayısını ve çözüğü ipliklerinin gücülerden geçirilme sırasını gösteren plana tahar planı adı verilmektedir (Başaran, 2020: 36). Her farklı çözüğü hareketi ise ayrı bir çerçevenin varlığını gerektirir. Aynı çözüğü hareketleri ise aynı çerçevelere taharlanır. Taharın işaretlenmesi işlemine her zaman soldan başlanılmaktadır (Yılmaz ve Anmaç, 2000: 16). Çözüğüler bitinceye kadar sırası ile birinci çerçeveden son çerçeveye kadar

tekrarlanarak sırayla gücü gözlerinden geçirilmektedir. Bu işlemden sonra çözgüler tarak dişlerinden geçirilmektedir (Soysaldı ve Şavkar, 2021: 666).

4.3.4. Dokuma İşlemi

İki çerçeveli kamçılı tezgâhta bezayağı dokumalar, kendinden bir desen özelliği olmadan tersi ve yüzü aynı görünümüne sahip, aynı iplik numaraları kullanıldığında eşit gözenekli dokumalardır (Başaran, 2019: 63).temel hareketler ağızlık açma, atkı atma ve tefeledir. Bu temel işlemler devam ettiği sürece yardımcı hareketlerin devreye girmesi, yani dokuma ilerledikçe tezgâh arkasındaki leventten çözgünün salınması ve tarağa gittikçe yaklaşan dokunmuş kısmın levendine sarılması gerekmektedir (Başaran, 2020: 8). Bu teknik ile dokunan örtme, şalvar ve çarşaf dokumalarında çözgüde boyanmış renkli ipliklerin kullanılması tercih edilmiştir. Kumaş başında ve istenilen boyut bittikten sonra her bez arasına 10 cm. başlangıç dokuması yapılmaktadır (Uzun, 2009: 45).

Şekil 4.2. Düz dokuma tekniği şeması (Çörekçioğlu 2005: 32)

4.3.5. Dokumada Desenlendirme Teknikleri

Türk el sanatları içerisinde yer alan bez dokumalar pamuk, keten, ipek gibi ham maddelerle ve işleme, ilave atkı ile desenlendirme, dokuma gibi tekniklerle farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Dokumacılıkta ister dokuma esnasında isterse sonradan yapılan desenlendirme olanakları sınırsızdır ve desen çeşitliliğini artırır (Balkanal, 2023: 22).

Desenlendirme özelliklerine göre; üretim öncesi, üretim aşaması ve sonrasında desenlendirilenler veya örgü yapısıyla desenlendirilenler, renk ile desenlendirilenler, baskılı kumaşlar olarak kumaşa kattığı özellikler vardır (Başaran, 2020: 6).

Nallıhan yöresinde desen atkı iplikleri, mekik kullanmadan el yardımı ile oluşturulacak motifin sınırları içinde, çözgü iplikleri ile bezayağı bağlantı kurarak

gidiş ve dönüş yapmaktadır. Desen atkısının her gidiş ve dönüşünden sonra iki sıra boydan boya zemin atkısı geçirilerek sıkıştırılmaktadır. dokumanın arka yüzünden, motiften motife geçişte kısa veya uzun atlamalar şeklinde ya da motif bitiminde, iplik kesilerek motifler oluşturulmaktadır (Sarıoğlu,1999:560).

Nallıhan yöresindeki bez dokumalarda göyneklik, şalvarlık ve çarşaflık örneklerinde çözgü ve atkıda çeşitli renklerdeki iplikler ile kareli ve çizgili desen oluşturulmuştur. Peşkir, bazı çember ve mendillerde çubuklu ve kareli renklendirme görülmektedir. Örtmelerde ise ilave bezeme atkılı ve renkli atkılarla kenarsuyu desenleri yapıldığı tespit edilmiştir.

Atkılı Bezeme Teknikleri

Bez dokuma tekniği, en basit dokuma örgü yapılarından biri olup, atkı ve çözgü ipliklerinin 1/1 oranında birbirinin altından ve üstünden geçmesi ile oluşur. Ancak dokunan bezlerin kullanım yerine göre çeşitli atkı teknikleriyle dokuma sırasında süslemeler de yapılmaktadır. Bu süslemeler iki şekilde yapılır. İlki “ilave atkı desenlendirme tekniği”dirki; dokuma sırasında ekstra bir bezeme atkısı ipliği eklenerek dokuma yüzeyinde kabarık görüntülü bezeme oluşturulur. Bu bezeme Nallıhan yöresinde renkli kalın pamuk ipliği ile uygulanır ve kabarık bir görüntü oluşturur. Diğeri ise renkli atkılarını her motifin kendi sınırları içinde geçirerek dokunan bezemelerdir. Bu bezeme tekniği atkı yüzü dokuma, yani “kilim dokuma tekniği”dir. Ayrıca ürünlerde atkı yönünde geçirilen, renkli kalın ipliklerle yapılan sınır bezeme atkıları da vardır. Bu sınır bezeme tekniği kenar suyu desenlerini ve motifleri belirginleştirmek için uygulanır. Bu bezeme teknikleri çeşitli yörelerdeki birçok el dokumasında görülmektedir.

4.3.6. Bitirme ve Saçak Süsleme İşlemleri

Bez ayağı dokuma istenilen uzunluğa geldiğinde dokuma işlemi tamamlanmaktadır. Dokunan kısım örtme ve çember ürünlerinde saçak payı bırakılarak; şalvar, yağlık, çarşaf, mendil ve göynek ürünlerinde saçak payı bırakılmadan taraktan kesilerek arta kalan çözgülerden ayrılarak tezgâhtan çıkarılmaktadır. Kalan çözgüler dokuma işlemi için tekrar hazır hale getirilmek üzere levende bağlanmaktadır. Örtme ve çemberde saçak payı bırakılarak dokumanın bitim işleminin yapılması süsleme amaçlı olup ayrıca uçlarına ilave olarak kumaş parçaları, pamuk iplik ve pamuk elyafı süslemeleri yapılmaktadır. Şalvar, yağlık, peşkir, çarşaf,

mendil ve göyneklik dokumalarda uzun dokunan bezler daha sonra ürün haline getirilmek için metrelik halde muhafaza edilmektedir. Çember dokumalarında bir köşe ucundan, çapraz köşe ucuna birleştirilerek değdiği kare Şeklinde dokunan dokunan bez halk ağzı ile ‘değirmi’ ölçüsü ile dokuma işlemi tamamlanmaktadır. Çözgü tarağı, enleri 40-50 arası değişen bez dokumalar için uygun olduğundan örtme, çember ve çarşaf gibi ürünlerde istenen ene ulaşabilmek için parçalar dikilerek birleştirilmektedir. Çember ve örtme iki parçanın birleştirilmesi ile tamamlanmaktadır. Çarşaflarda her bir parça ‘kapak’ adını alır ve kişinin yatağının enine göre bu parçalar birleştirilir. Çarşaflarda genellikle 3 ve 4 parça yani kapak sayısına rastlanılmaktadır. Lacivert, kırmızı ve beyaz iplikle, zikzak desenli, dikiş ve örgü ile süslenerek yapılan, göynek parçalarının birleştirilme tekniğine yörede ‘çatki’ denilmektedir.

Resim 4.18. Göynek parçalarının birleştirme tekniği çatki (Alan Köyü) (Kahraman: 2024)

Yağlıklar ve mendiller, dokuma işlemi tamamlandıktan sonra kenarlarından çevrilerek dikiş ipliği ile kapatılmaktadır. Yağlıklarda başlangıç ile bitişlerde dikkat çeken renklerde motif işlemler iplik ve gümüş tel ile yapılmaktadır. Mendillerde dört köşesine sonradan yapılan işlemler tersi ve yüzü aynı görünecek şekilde temiz işlenmektedir.

4.4. Nallıhan Bez Dokumacılığının Kullanım Alanları, Ebat Özellikleri ve Üretildiği Tarih

4.4.1. Nallıhan Bez Dokumacılığının Kullanım Alanları

Nallıhan ilçesinde, bez dokuma örneklerinde sekiz örnek şalvar, on dört örnek örtme, on örnek çarşaf, beş örnek çember, iki örnek mendil, bir örnek peşkir, dokuz

örnek göynek ve üç örnek yağlık farklı çeşit bez dokuma örneklerine ulaşılmıştır. İpliklerin genel olarak hazır alındığı yörede çok fazla renk çeşitliliği olmadığı için genel olarak köylerde benzer örneklere rastlanmıştır. İpek iplik ile yapılan dokumalarda ipek kozaları hazır alınıp iplik çekim işlemleri kişiler tarafından yapılmaktadır. Kırmızı mavi ve sarı rengin çok kullanıldığı görülmüştür. Nallıhan'ın örtmelerini diğer yörelerden ayıran en belirgin özellik yörede yetişen kupbari bitkisinden elde edilen sarı rengin dokumalarda bulunmasıdır. Ayrıca yörede sarıya yakın renk ceviz kabuğundan da elde edilmektedir. Örtme, Nallıhan ilçesindeki kadınların sokağa çıkarken başlarına örttüğü ve vücudun üst kısmını kapatan geleneksel el dokumasıdır. Yörenin örtmeleri coğrafi işaret olarak 09.04.2018 yılında tescillenmiştir (URL 7). Göynekler içerisinde **kahır göyneği** olarak adlandırılan göynek çeşidi de yörede farklılık oluşturmaktadır. Yabanlık olarak adlandırdıkları şalvarlık kumaştan üretilen ürünler vardır. Bu ürünler, eskiden köy halkının evlerinin altında dam bulunmasından kaynaklı oluşan kokuyu kıyafetlerine sinmesin diye evin en kokudan korunaklı odasında saklanarak muhafaza edilmiştir. Sadece misafirlikte ve Nallıhan merkeze pazara gidilirken giyilen bu kıyafete yörede '**yabanlık**' denilmektedir (Dönmez, Sözlü Görüşme: 2024) . Nallıhan dokumaları bez dokulu ve çeşitli renkte bezeme iplikleri ile motif oluşturularak dokunmuştur.

Nallıhan ilçesinde örtme, kadınların sokağa çıkarken başlarına örttüğü, iki parça en ve uzun boyda olduğu için üst kısmını da örten yöresel bez dokuma örneklerinden biridir. Yapılan görüşmelerde de en çok dokunan ürünler arasında örtme yer almaktadır. Aynı zamanda çember, şalvarlık kumaş, göyneklik kumaş, peşkir, mendil, yağlık ve çarşaflık kumaş da yapılan dokumalar arasında yer almaktadır.

Yörede kadınların sokağa çıkarken örttüğü çember ve örtmelerin bağlama şekilleri resim 4.17. ve resim 4.18.'de gösterilmektedir.

Resim 4.19. Çember Bağlama Şekli, Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Resim 4.20. Çember Bağlama Şekli, Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Resim 4.21. Fotoğraf Örtme Bağlama Şekli Nallihan Merkez (Kahraman,2023)

Resim 4.22. Fotoğraf Örtme Bağlama Şekli, Nallihan Merkez(Kahraman,2023)

4.4.2. Nallihan Bez Dokumalarının Ebat Özellikleri ve Üretildiği Tarih

Yörede, yirmi örtme ve on iki çember incelenmiş olup bunlardan farklı bezeme ve dokuma tekniği uygulananlar ile tablo oluşturulmuştur. Örtme ve çemberlerin enleri iki parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Tabloya veriler aktarılırken tek parçasının eni saçak boyu olmadan tüm boyunun ölçüleri aktarılmıştır. Aktarılan

ölçülerin toplamının aritmetik ortalaması alınarak yöredeki örtme ve çember standardı yorumlanmıştır. Yörede on dört göynek incelenmiş olup bunlardan farklı olan örneklerden tablo oluşturulmuştur. Göynüklerin iki tanesi kahır göyneği olarak adlandırılanlar kişinin giymesi için hazır halde olduğundan kumaş halindeyken en ve boyu belli değildir. İki tanesi kişinin en ve boyuna göre hazırlanabilecek şekilde olup bezin sadece boy ölçüsü bellidir. Bir tanesi hazır bez formunda olup en ve boy ölçüsü bellidir. Dört tanesi hazır halde olup ürünün boy ve en ölçüsü vardır. Tabloya veriler aktarılırken eni orijinal bez formunda olanın ve tüm bezlerin boyunun ölçüleri aktarılarak sadece en ölçütlerinin aritmetik ortalaması değerlendirmeye alınmıştır. Aktarılan ölçülerin toplamının aritmetik ortalaması alınarak yöredeki göynek ölçüleri standardı yorumlanmıştır. Yörede yirmi üç çarşaf örneğine ulaşılmış olup bunlardan farklı desende olan örnekler ile tablo oluşturulmuştur. Ortalama tarak eni 40-45 cm arasında değişen çarşaflik bezler kişinin ihtiyacına göre birleştirilmektedir. Çarşafı oluşturan her bir parçaya '**kapak**' adı verilmektedir (Gürelli, Sözlü Görüşme: 2024). Tek kişilik çarşaf üç kapak, çift kişilik çarşaf dört ya da beş kapaktan oluşmaktadır. Tabloya veriler aktarılırken tek bir kapak en ölçüsü ele alınmıştır. Kullanıma hazır olan çarşafkların kenar dantelleri boy ve en ölçümüne dâhil edilmemiştir. Yörede yirmi şalvar örneğine ulaşılmış olup bunlardan farklı desende olan örnekler ile tablo oluşturulmuştur. Bu örneklerden bir tanesi atkıda ve çözgüde ipek kozasından dokunmuş olup bez formatında olmadığı için sadece boy ölçüsü tabloya yansıtılmıştır. Bir tanesi ise kumaş hâlindeyken başka bir ürüne dönüştürülmüş ve artan parçası en olarak tabloya yansıtılmıştır. Diğer örneklerin şalvar formatında örnekleri olup bezin orijinal boy ve en ölçüsüne ulaşılabilirdiğinden ölçüleri direk tabloda aktarılmıştır. Yörede üç yağlık örneğine ulaşılmış olup tablo oluşturulmuştur. Yörede iki mendil örneğine ulaşılmış olup tablo oluşturulmuştur. Yörede bir peşkir örneğine ulaşılmıştır.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	EN(CM)	BOY(CM)
ÇEMBER	1	50x2	101
	2	47x2	94
	3	52x2	107
	4	46x2	98
	5	46x2	107
	$\bar{x}$	48,2	101,4
ÖRTME	1	45x2	185
	2	45x2	172,5
	3	45x2	170
	4	45x2	200
	5	50x2	183
	6	51x2	194
	7	53x2	223
	8	50x2	107
	9	48x2	222
	10	49x2	232
	11	54x2	190
	12	50x2	204
	13	47x2	210
	14	50x2	204
$\bar{x}$	48,71	192,6	
GÖYNEK	1	-	111
	2	45	242
	3	-	120
	4	-	88
	5	-	72
	6	40	90
	7	39	127
	8	45	126
	9	41	114
	$\bar{x}$	42	-
ÇARŞAFLIK	1	41	220
	2	40	225
	3	41	202
	4	44	188
	5	44	105
	6	45	206
	7	45	196
	8	45	204
	9	44	580
	10	44	214
$\bar{x}$	43,3	-	
ŞALVARLIK	1	-	101
	2	44	360
	3	44	408
	4	45	326
	5	44	134
	6	44	326
	7	44	368
	8	41	-
	$\bar{x}$	43,75	-
YAĞLIK	1	43	101
	2	43	67
	3	31	60
	$\bar{x}$	39	76
MENDİL	1	27	57
	2	44	55
	$\bar{x}$	35,5	56
PEŞKİR	1	42	75

Tablo 4.1. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Ürün Ölçüleri Dağılımı

Tablo incelendiğinde, çemberlerde tek parça eni 46 cm ile 52 cm arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 48,2 cm'dir. Çemberlerin boyu 94 cm ile 107 cm arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 101,4 cm'dir. Yörede çemberin boy

hesabi köşegenlerin uç uca gelmesi dikkat edildiğinde kare formatı oluşturacak şekilde dokunmuştur. Çemberlerde tam kare formatı verilmeye çalışılırken yapılan köşegenden uç uca ölçmeye ‘değirmi’ değir ise kare olduğu anlamına gelmektedir (Şeker, Sözlü Görüşme: 2024).

Örtmelerde, tek parça eni 45 cm ile 54 cm arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 48,71 cm’dir. Ancak 11 örtmenin 4 tanesi 45 cm olduğundan 45 cm yörede dokuma en standardı gibi yorumlanabilir. Örtmelerin boyu 170 cm ile 232 cm arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 192,60 cm’dir. Ortaç’ın incelemesinde örtmelerin enlerinin iki parçanın birleşmesiyle meydana gelen eninin 85-104 cm boylarının ise 118-200 cm arasında değiştiğini belirtmiştir (Ortaç, 2016: 973). Sarıoğlu incelemesinde örtmelerin ortalama 49 cm ende, 190 cm boyda birbirine eş iki parçadan oluştuğunu belirtmiştir (Sarıoğlu, 1999: 561). Bu çalışmada ele alınan örtmeler ile daha önce makalelerde bahsedilen örtmelerin en ve boy ölçüleri birbiriyle benzer ortalamayı göstermektedir.

Göyneklerde, eni 39 ila 45 cm arasında değişen örneklerin ortalaması 42 cm’dir. Göynek boy ölçüsü 72 ile 127 cm arasında değişmektedir. Ayrıca göyneklik kumaş olarak tespit edilen bezin eni 45cm boyu 242 cm’dir.

Çarşafıkların, tek parça eni 40 cm ile 45 cm arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 43,3 cm’dir. İncelenen örneklerin en sık gözlenen değeri 44 cm olduğundan çarşaf enini 44 cm olarak yorumlanabilir. Çarşafıkların boyu 105 cm ile 580 cm arasında değişmektedir.

Şalvarlıkların, tek parça eni 44 cm ile 45 cm arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 43,75 cm’dir. İncelenen örneklerin en sık gözlenen değeri 44 cm olduğundan şalvar enini 44 cm olarak yorumlanabilir. Şalvarların boyu 101 cm ile 408 cm arasında değişmektedir.

Yağlıkların, ürün eni 31 cm ile 43 cm arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 39 cm’dir. İncelenen örneklerin en sık gözlenen değeri 43 cm olduğundan yağlık enini 43 cm olarak yorumlanabilir. Yağlık boyu 60 cm ile 101 cm arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 76 cm’dir.

Mendillerin, ürün eni 27 cm ile 44 cm arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 35,5 cm'dir. Boyu 55 cm ile 57 cm arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 56 cm'dir.

Peşkir ölçüsü 75 cm boy, 42 cm endir.

Bu değerlendirmelere göre yaklaşık $\cong$; çemberler $48 \times 2 = 96$ cm eninde, 101 cm boyunda, örtmeler $45 \times 2 = 90$ cm eninde, 192 cm boyunda, göyneklik, çarşaflık ve şalvarlık bez dokumaların eni 41 ila 45 cm olduğu söylenebilir. Az sayıda tespit edilen ürünlerden yağlıkların yaklaşık $\cong$ 39 cm eninde 76 cm boyunda, mendiller yaklaşık $\cong$ 35 cm eninde 56 cm boyunda olduğu söylenebilir. Bu ölçüler, 20. yy. da kullanılan tezgâhların tarak enin en fazla 45 cm eninde dokumaya elverişli olduğunu göstermektedir.

4.4.3. Nallıhan Bez Dokumalarının Üretildiği Tarih

Yüzyıl veya asır kelime anlamı olarak arka arkaya gelen yüz yılı anlatmak için kullanılır. Ancak aslında yüzyıl terimi yüz tane yıldan oluşmak zorunda değildir. 0 yılı ile başlar ve 99 yılı ile biterler. 0 başlangıç kabul edilir ve takip eden an 1. yıldır. 0 milat kabul edilmesi tarihçiler tarafından yapıldığı için tarih hesaplamalarında 0-99 olarak yüzyıl 0-24 1. çeyrek 25-49 2. çeyrek 50-74 3. çeyrek 75-99 4. çeyrek olarak kullanılmaktadır.

Ulaşılan örneklerin dokunduğu yıllar tam olarak bilinmemektedir. Kaynak kişilerin söyledikleri tarih aralıklarına göre örneklerin çoğunun 19 ve 20. yüzyıllarda dokunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Çok eski örnekler, kullanım kaynaklı yıprandığından günümüze kadar gelememiştir. Örneklerin bazıları ise para kazanmak amacıyla turistlere satılmış ya da gelecek nesiller için çeyiz olarak ayrılmıştır.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	19.yy				20.yy				21.yy			
		1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
ÇEMBER	1		1			1							
	2					1							
	3					1							
	4					1							
	5		1										
	Toplam		2			3							
ÖRTME	1					1							
	2					1							
	3					1							
	4					1							
	5	1											
	6						1						
	7						1						
	8						1						
	9						1						
	10						1						
	11						1						
	12						1						
	13						1						
	14						1						
	Toplam	1				4	9						
GÖYNEK	1		1										
	2		1										
	3						1						
	4		1										
	5		1										
	6					1							
	7					1							
	8					1							
	9				1								
	Toplam		4		1	3	1						
ÇARŞAFLIK	1						1						
	2						1						
	3		1										
	4						1						
	5		1										
	6				1								
	7				1								
	8				1								
	9				1								
	10				1								
	Toplam		2		5	2	1						
ŞALVARLIK	1	1											
	2				1								
	3				1								
	4				1								
	5				1								
	6				1								
	7				1								
	8				1								
	Toplam	1			9								
YAĞLIK	1	1											
	2	1											
	3	1											
	Toplam	3											
MENDİL	1									1			
	2	1											
	Toplam	1								1			
PEŞKİR	1					1							
	Toplam					1							

Tablo 4.2. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Ürün Yüz Yıllara Göre Dağılımı

Tablo incelendiğinde çemberlerden, iki ürünün 19. yy. 2. çeyrek, üç ürünün 20. yy. 1. çeyrekte dokunduğu görülmüştür.

Örtmelerden, bir ürünün 19. yy. 1. çeyrek, dört ürünün 20. yy. 1. çeyrek, dokuz ürünün 20. yy. 2. çeyrekte dokunduğu görülmüştür.

Göyneklerden, dört ürünün 19. yy. 2. çeyrek, bir ürünün 19. yy. 4. çeyrek, üç ürünün 20. yy. 1. çeyrek, bir ürünün 20. yy. 2. çeyrekte dokunduğu görülmüştür.

Çarşafliklardan, iki ürünün 19. yy. 2. çeyrek, beş ürünün 19. yy. 4. çeyrek, iki ürünün 20. yy. 1. çeyrek, bir ürünün 20. yy. 2. çeyrekte dokunduğu görülmüştür.

Şalvarlıkların, bir ürünün 19. yy. 1. çeyrek, dokuz ürünün 19. yy. 4. çeyrekte dokunduğu görülmüştür.

Yağlıkların ulaşılan ürünlerin tamamı 19. yy. 1. çeyrek dokunduğu görülmüştür.

Mendillerin, bir ürünün 19. yy. 1. çeyrek, bir ürünün 21. yy. 1. çeyrek dokunduğu görülmüştür.

Peşkirde ulaşılan bir ürünün 20. yy. 1. çeyrekte dokunduğu görülmüştür.

Bu değerlendirmelere göre, çemberlerin ve örtmelerin çoğunun 20. yy. 'da, göyneklerin, çarşaflikların, şalvarlıkların ve yağlıkların çoğunun 19. yy. 'da dokunduğunu söylenebilir.

4.5. Nallıhan İlçesi Yöresel Bez Dokumalarının İplik Cinsi Özellikleri

Bez dokumalarda kullanılan iplikler ilçeye başka illerden gelmektedir. Bu iller arasında Maraş ve Bursa yer almaktadır. Bursa'dan daha çok ipek kozası temin edilmekte ve ipek çekme işlemi ilçede gerçekleştirilmektedir. Ham ipek kozasından elde edilen iplikler farklı kalınlıklarda çekilerek dokuma esnasında desen oluşturulmamaktadır. Kalın çekilen ipek kozası ipliğine '**tiri**' denilmektedir (Şeker, Sözlü Görüşme: 2024). Ceviz kabuğu ile ipek iplikleri boyanarak renk elde edilmektedir. Genel olarak çarşıya Mudurnu'dan gelen iplikler renk olarak aynı olduğundan köylerde benzer dokuma örneklerine rastlanmaktadır.

Nallıhan ilçesi bez dokumalarında günlük kullanım için üretilen örtmelerin atkı, çözü ve bezemelerde pamuk iplik, özel günlerde genellikle düğünlerde '**dünürşülük**' dedikleri örtmelerde ipek ipliği ya da gümüş tel kullanılmaktadır.

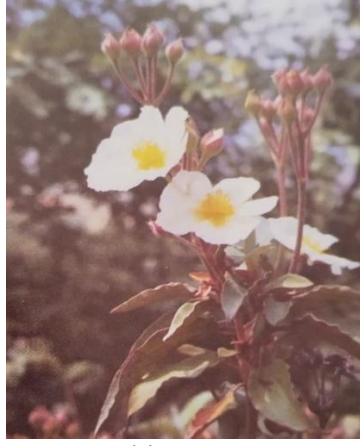
Geçmişte daha yaygın olarak iplik renklendirmesinde doğal olan boyar maddeler arasında ceviz kabuğu, çay ve sarı boyar madde olarak '**kupbari**' bitkisinin kökü kullanılmaktadır. Kenar şerit çözü ipliğinde kullanılan sarı rengini '**kupbari**' bitkisi

ile elde edilmektedir. Kupbari bitki kökleri suda boyası tamamen çıkana kadar (30 dakika) kaynatıldıktan sonra sudan çıkarılıp soğutmaya bırakılır. Sarı boya filotesi el girebilecek kadar ılıklaştıktan sonra (ortalama 40°C) biraz tuz atılıp, ıslatılan ipek ve pamuk iplikler batırılır. Boyayı iyi emmesi için iplikler alt üst yapılarak 15-20 dakika kısık ateşte kaynatılıp bekletilerek, homojen boyama işlemi gerçekleştirilmektedir. Boyama tamamlandıktan sonra soğuyana kadar boyalı suda iplikler bekletilir. Boyanan iplikler çıkartılıp ılık suda durulanıp sıkılarak kurutulur (Çetiner, Sözlü Görüşme: 2023).

Resim 4.23. Kupbari Bitkisi ve Kökü Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Literatür taramalarında yöresel isminin söylendiği adla bir bitkiye rastlanmamıştır. Turhan Baytop'un (1932; 32, 46,51, 228, 237, 253) bitki atlası sözlüğünde sarı renkli boyar madde olan bitkiler arasında; andız otu, beyaz papatya, boyacı katırtırnağı, potuk, sarıpapatya, sütleğen bitkilerinin sarı boyarmadde olarak kullanıldığını ifade edilmektedir. Ayrıca sözlükte görsel taramada kupbari bitkisine benzeyen *C. Laurifolius* L.-ildan (muğla). Tavşancıl (Doğanhisar- Konya). Beyaz çiçekli bir tür olarak yer almaktadır (Baytop, 1932; 222).

Resim 4.24. Cistus Laurifolius, Doğanhisar-Konya (Baytop, 1932; 86)

Nallıhan ilçesinde incelenen örneklerde çözgü, atkı, bezeme ve kenar süsleme malzeme özelliklerinde tamamında pamuk ipliği, eski örneklerde ise pamuk iplik ile ipek iplik birlikte kullanıldığı gibi gümüş telde kullanılmıştır. Ürünlerdeki iplik cinsi kaynak kişi beyanı ve sübjektif yöntem ile tespit edilmiştir. Yörede günümüzde ipekböceği yetiştiriciliği yapılmamaktadır. İpekböceği kozalarını dışarıdan elde edip koza çekme işlemlerini kendileri gerçekleştirdiklerini ifade etmektedirler.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	ÇÖZGÜ		ATKI			KENAR SÜSLEME			BEZEME	
		Pamuk İpliği	İpek İpliği	Pamuk İpliği	İpek İpliği	Gümüş Tel	Pamuk İpliği	Pamuk Elyafı	Kumaş Parçası	İpek İpliği	Pamuk İpliği
ÇEMBER	1		1		1					1	
	2		1		1					1	
	3		1		1					1	
	4	1		1			1				
	5		1		1					1	
	Toplam	1	4	1	4		1			4	
ÖRTME	1	1		1			1				1
	2	1		1				1			1
	3	1		1			1				1
	4	1	1	1	1		1				1
	5	1		1		1			1		1
	6	1		1			1				1
	7	1	1	1	1		1				1
	8	1		1			1				1
	9	1		1			1				1
	10	1		1			1				1
	11	1	1	1	1		1				1
	12	1		1			1				1
	13	1		1			1				1
	14	1		1			1				1
Toplam	14	3	14	3	1	12	1	1		13	
GÖYNEK	1	1		1							
	2	1		1							
	3	1		1							
	4	1		1							
	5	1		1							
	6	1		1							
	7	1		1							
	8	1	1	1							
	9	1		1							
Toplam	9	1	9								
ÇARŞAFLIK	1	1		1							
	2	1		1							
	3	1		1							
	4	1		1							
	5		1		1						
	6	1		1							
	7	1		1							
	8	1	1	1	1						
	9	1		1							
	10	1		1							
Toplam	9	2	9	2							
ŞALVARLIK	1		1		1						
	2	1		1							
	3	1		1							
	4	1		1							
	5	1		1							
	6	1		1							
	7	1		1							
	8	1		1							
Toplam	7	1	7	1							
YAĞLIK	1	1		1			1				1
	2	1		1			1				1
	3	1		1			1				
	Toplam	3		3			3				2
MENDİL	1		1		1						1
	Toplam		2		2						1
PEŞKİR	1	1		1							
	Toplam	1		1							

Tablo 4.3. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri İplik Cins Özellikleri Dağılımı

Tabloya göre çemberlerin çözgüde ve atkıda bir üründe pamuk ipliği kullanıldığı dört üründe ipek ipliğinin kullanıldığı görülmüştür. Çemberlerde bezeme tekniği ile

süsleme yapılmamıştır. Çemberlerin geneli ipek ipliğinden dokunmuştur olarak yorumlanabilir. Kenar süslemeleri çözüden bırakılan saçak payı ile iplikler bükülerek süslenmiştir. Örneklerin birinde pamuk ipliği kullanıldığı dördünde ipek ipliğinin kullanıldığı görülmüştür.

Örtmelerin, tümünde çözüde ve atkıda pamuk ipliği kullanıldığı, üç üründe ise pamuk ipliğiyle birlikte ipek ipliğinin kullanıldığı görülmüştür. Atkıda bir örnekte pamuk ipliğiyle gümüş telin kullanıldığı görülmüştür. İpek iplik ve gümüş telin kullanıldığı örtmeler, düğünlerde kullanılan yöresel ismi ‘**dünürşülük**’ olanlardır. Kenar süslemelerde, yöresel ismi ‘**toka**’ olan püsküllerin on iki örnekte pamuk ipliğinden oluştuğu bir örnekte pamuk elyafından ve kalan bir örneğin kumaş parçasından oluştuğu görülmektedir. Örtmelerin on üç örneğinde bezeme bulunmaktadır. Bezeme için kullanılan ipliklerin pamuk ipliği olduğu görülmektedir.

Göyneklerin, çözüde ve atkıda tümünde pamuk ipliği kullanıldığı görülmüştür. Bir üründe çözüde hem pamuk hem de ipek iplik kullanılmıştır. Göynek kullanım amacına göre ter emiciliği yüksek olması gereken bir bez türü olduğu için atkıda ve çözüde pamuk ipliği kullanılmıştır olarak yorumlanabilir.

Çarşafıkların, çözüde ve atkıda dokuzunda pamuk ipliği, birinde ise ipek ipliği, birinde pamuk ipliği ve ipek ipliğinin birlikte kullanıldığı görülmüştür. İpek ipliği kullanılan çarşafklar düğünlerde serilmek için dokunmuştur.

Şalvarlıkların çözüde ve atkıda yedisinde pamuk ipliği, birinde ipek ipliğinin kullanıldığı görülmüştür. İlçede tüm bez dokumaların genel özelliklerine hâkim olan biri olarak Güreli'nin ifadesine göre tamamen ipek ipliği ile dokunmuş şalvar daha önce hiç karşılaşmadığı yörede tek örnektir. Arkutça köyünde dokunan bu ipekli don hiç kullanılmadan günümüze kadar muhafaza edilmiştir (Güreli, Sözlü Görüşme: 2024).

Yağlıkların, çözüde ve atkıda tümünde pamuk ipliği kullanıldığı görülmüştür. Kenar süslemede, çözüde saçak payı için bırakılan pay ile tümünde pamuk ipliği kullanılmıştır. Bezemede yağlıkların tümünde pamuk ipliği, iki üründe hem pamuk hem gümüş tel kullanılmıştır. Yağlık kullanım amacına göre emiciliği yüksek olması gereken bir bez türü olduğu için atkıda ve çözüde pamuk ipliği kullanılmıştır olarak yorumlanabilir.

Mendillerin tümünde çözüde ve atkıda ipek ipliği kullanıldığı görülmüştür. Bezeme mendillerde bir üründe bulunmaktadır ve pamuk ipliği kullanılmıştır. Mendil düğünlerde gelin ve damat için dokunan bir aksesuar olduğundan atkı ve çözüde ipek ipliği kullanılmıştır olarak yorumlanabilir. İlçede ve köylerde yapılan görüşme sonucunda mendillerin ipek ipliğinden dokunulduğu bahsedilmiştir (Çoban ve Güreli, Sözlü Görüşme: 2024).

İlçede yapılan araştırmada tek bir peşkir örneğine ulaşılmıştır. Atkıda ve çözüde pamuk ipliği kullanılmıştır. Peşkir kullanım amacına göre su emiciliği yüksek olan pamuk ipliğinden dokunmuştur. Bu sebeple peşkirlerde sadece pamuk ipliği hem atkıda hem çözüde kullanılmıştır olarak yorumlanabilir.

İpek iplikleri özel günler için dokunan çember, örtme, göynek çarşaf, şalvar ve mendilde kullanılmıştır.

Bu değerlendirmelere göre, Çemberlerden bir örnek hariç geneli ipek ipliğinden dokunmuştur. Özel günler için dokunan; örtmelerde üç örnek, göyneklerden bir örnek, çarşafıktan bir örnek ipek ve pamuk ipliğinden dokunmuştur. Bir şalvar örneği tamamen ipek dokumadır. Bunların dışındaki örnekler tamamen pamuklu dokumadır. Yağlıkların tümü pamuk dokumadır. Mendillerin tümü ipek dokumadır. Peşkir ise pamuk ipliğinden dokunmuştur.

4.6. Nallıhan İlçesi Yöresel Bez Dokumalarının (1 cm²'deki) Dokuma Sıklık Değerleri

Nallıhan ilçesinde yöresel bez dokumalar bezayağı tekniği ile dokunmuştur. Genel olarak pamuk ipliğinin kullanılması günlük kullanımda kişiyi rahat ettirmektedir. Teknik olarak pamuk ipliğinin dokunmasına uygun olan taraklar kullanılarak cm'de sıklık değerimizi belirleyecek çözü adedini oluşturmaktadır.

Nallıhan ilçesinde bulunan dokumaların, dokuma sıklığı ve bezeme atkı sıklığı tespitleri lup yardımı ile görüntülenerek görüntüler üzerinden sayı tespiti yapılmıştır. Bez dokumaların 3 farklı yerinden dokuma sıklığı ölçülerek bu sıklıkların ortalaması tabloya çözü ve atkı sayısı olarak verilmiştir. Dokumaların atkı ve çözü sıklığının belirlenmesinde TS 250 EN 1049-2 numaralı "Tekstil dokunmuş kumaşlar-Yapı analiz metotları- Bölüm 2 Birim Uzunluk Başına İplik Sayısının Tayini" başlıklı (Anonim, 1996) standart esas alınmıştır. Bunun için örneğin üzerine lup konulmuş 1

cm' e giren atkı ve çözgü sayılarının sayılmış ve örnek numaralarıyla notlar alınmıştır. Daha sonra düzenlenen ürün inceleme formuna bu notlar işlenmiştir.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	ÇÖZGÜ(cm/adet)	ATKI(cm/adet)
ÇEMBER	1	15	18
	2	18	20
	3	15	18
	4	18	17
	5	15	12
	$\bar{x}$	16,2	17
ÖRTME	1	12	13
	2	15	16
	3	15	16
	4	13	16
	5	11	15
	6	13	17
	7	11	17
	8	11	14
	9	12	18
	10	13	16
	11	11	20
	12	15	12
	13	15	14
	14	16	15
$\bar{x}$	13,07	15,64	
GÖYNEK	1	20	16
	2	18	17
	3	20	16
	4	21	22
	5	17	25
	6	15	8
	7	16	14
	8	15	11
	9	26	24
	$\bar{x}$	18,66	17
ÇARŞAFLIK	1	24	22
	2	24	17
	3	17	14
	4	16	18
	5	22	19
	6	18	16
	7	20	16
	8	18	17
	9	21	22
	10	17	25
$\bar{x}$	19,7	18,6	
ŞALVARLIK	1	18	17
	2	20	16
	3	17	20
	4	17	15
	5	18	17
	6	21	15
	7	16	17
	8	16	18
$\bar{x}$	17,87	16,87	
YAĞLIK	1	15	15
	2	14	13
	3	14	10
	$\bar{x}$	14,33	12,66
MENDİL	1	12	19
	2	13	10
	$\bar{x}$	12,5	14,5
PEŞKİR	1	17	16
	$\bar{x}$	17	16

Tablo 4.4. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitlerinin 1cm De İplik Sayısı/Dokuma Sıklık Değerleri Dağılımı

Tabloya göre, çemberlerin 1 cm²'deki çözgü adedi 15 ile 18 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 16,2 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 12 ile 20 arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 17 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek gerekirse çember örneklerinin 1 cm²'deki çözgü adedi 16 adet, atkı adedi 17 adet olarak ifade edilebilir.

Örtmelerin, 1 cm²'deki çözgü adedi 11 ile 16 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 13,07 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 12 ile 20 arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 15,64 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek gerekirse örtmelerin 1 cm²'deki çözgü adedi 13 adet, atkı adedi 16 adet olarak ifade edilebilir.

Göynekerin, 1 cm²'deki çözgü adedi 17 ile 21 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 18,66 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 8 ile 25 arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 17 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek göynekerin 1 cm²'deki gerekirse çözgü adedi 19 adet, atkı adedi 17 adet olarak ifade edilebilir.

Çarşafıkların, 1 cm²'deki çözgü adedi 16 ile 24 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 19,7 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 14 ile 25 arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 18,6 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek gerekirse çarşafıkların 1 cm²'deki çözgü adedi 20 adet cm, atkı adedi 19 adet cm olarak ifade edilebilir.

Şalvarlıkların, 1 cm²'deki çözgü adedi 16 ile 21 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 17,87 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 15 ile 20 arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 16,87 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek gerekirse şalvarlıkların 1 cm²'deki çözgü adedi 18 adet cm, atkı adedi 17 adet cm olarak ifade edilebilir.

Yağlıkların, 1 cm²'deki çözgü adedi 14 ile 15 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 14,33 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 10 ile 15 arasında değişmekte ve aritmetik ortalaması 12,66 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek gerekirse yağlıkların 1 cm²'deki çözgü adedi 14 adet cm, atkı adedi 13 adet cm olarak ifade edilebilir.

Mendillerin, 1 cm²'deki çözgü adedi 12 ile 13 arasında değişmektedir. Aritmetik ortalaması 12,5 adettir. Örneklerin 1 cm²'deki atkı adedi 10 ile 19 arasında değişmekte

ve aritmetik ortalaması 14,5 adettir. Genel olarak bir standart belirlemek gerekirse mendillerin 1 cm²'deki çözgü adedi 13 adet cm, atkı adedi 15 adet cm olarak ifade edilebilir.

Nallıhan ilçesinde bir adet peşkir örneğine ulaşılmıştır. Ulaşılan örneğin çözgü adedi 1 cm²'deki 17 adet olup atkı adedi 1 cm²'deki 16 adettir.

Bu değerlendirmelere göre en fazla çözgü ve atkı sıklığı göynek, çarşaflık ve şalvarlık bezlerde görülmektedir. Bunu takiben sırasıyla çember, yağlık, örtme ve mendilde görülmektedir.

4.7. Nallıhan İlçesi Yöresel Bez Dokumasının Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri

4.7.1. Renk özellikleri

Nallıhan ilçesi bez dokumaları genel olarak pamuk ve ipek iplik beyaz rengini olduğu gibi çözgüde ve atkıda kullanmıştır. Kenar şerit çözgülerinde az sayıda çözgüde farklı renklerin kullanıldığı görülmüştür. Örtmelerde bezemelerde kullanılan ilave atkılarda farklı renklerin kullanıldığı çeşitli renklerle motif oluşturulduğu görülmektedir. Çarşaf, şalvar gibi örneklerde atkı ve çözgüde farklı renk iplikler seçilmiştir. Örtmelerin kanar çözgüsünde kullanılan kupbari bitkisi ele boyanmış yeşil o örtmelerin Nallıhan ilçesine ait olduğunu gösteren bir semboldür.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	ZEMİN ÇÖZGÜSÜ						KENAR ŞERİT ÇÖZGÜSÜ			
		Beyaz	Bordo	Sarı	Ceviz Kabuğu Sarısı	Lacivert	Kırmızı	Ceviz Kabuğu Sarısı	Kırmızı	Sarı	Lacivert
ÇEMBER	1	1						1			
	2	1									
	3	1									
	4	1	1				1		1		
	5	1						1			
	Toplam	5	1				1	2	1		
ÖRTME	1	1								1	
	2	1								1	
	3	1								1	
	4		1								
	5	1								1	
	6	1								1	
	7	1								1	
	8	1								1	1
	9	1								1	
	10	1								1	
	11	1								1	
	12	1									
	13	1									
	14	1									
Toplam	13	1							10	1	
GÖYNEK	1	1				1	1				
	2	1					1				
	3	1				1	1				
	4	1			1						
	5	1									
	6	1					1				
	7	1			1		1				
	8	1		1		1					
	9	1				1	1				
Toplam	9		1	2	4	6					
ÇARŞAFLIK	1	1					1				
	2	1				1					
	3	1			1						
	4	1	1			1	1				
	5	1									
	6	1		1		1	1				
	7	1				1					
	8	1					1				
	9	1				1	1				
	10	1									
Toplam	10	1	1	1	5	5					
ŞALVAR	1	1									
	2	1		1		1	1				
	3	1		1		1	1				
	4	1		1		1	1				
	5	1		1		1	1				
	6	1				1	1				
	7	1				1	1				
	8	1		1		1	1				
Toplam	8		5		7	7					
YAĞLIK	1	1									
	2	1									
	3	1									
	Toplam	3									
MENDİL	1	1									
	2	1									
Toplam	2										
PEŞKİR	1	1									
	Toplam	1									

Tablo 4.5. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Zemin ve Kenar Şerit Çözgüsü İplik Renkleri Dağılımı

Tabloya göre, çemberlerin zemin çözgüsü tümü beyaz renktedir. Birinde zemin çözgüsünde hem beyaz hem bordo hem de kırmızı renk kullanılmıştır. Genel olarak

bir standart belirlemek gerekirse çemberlerde zemin çözüğünde beyaz renk tercih edilir diyebiliriz. Çemberlerde kenar şerit çözüğü üç üründe görölmektedir. İki ürünün kenar şerit çözüğünde ceviz kabuğu sarısı bir üründe ise hazır renk olan kırmızı renk kullanılmıştır. Genel olarak ham renk olan beyaz rengin kullanıldığı söylenebilir. Çözgüde kenar şerit ile desenlendirilen çemberlerin ceviz kabuğu rengi dokuyucunun kendisinin ceviz kabuğu ile boyayarak elde ettiği bir renktir.

Örtmelerde, zemin çözüğünün on üçü beyaz, biri sarıdır. Çözgü ipinde kullanılan kız kıvrağı (tersbükü/tersbüküm) ipinin sabunlanması tekniğı, Nallıhan örtmesine özgüdür ve bununla ilgili patenti mevcuttur (URL 7). Kenar şerit çözüğünde uzun kenarlarında hardal sarısı, sarı veya lacivert renk çözüğü ipliğı ile iç kısımda ince dış kısımda kalın iki veya üç çizgiden oluşan kenar şerit çözüğü vardır. Kenar şerit çözüğünün onu sarı biri hem sarı hem de lacivert kenar şerit çözüğü bulunmaktadır ve dördünde kenar şerit çözüğü bulunmamaktadır.

Göyneklerde, zemin çözüğünün tümü beyazdır. İki üründe beyaz çözüğü ile birlikte ceviz sarısı, altı üründe kırmızı, dört üründe lacivert, bir üründe sarı renk zemin çözüğü kullanılmıştır.

Çarşafaların, zemin çözüğünün tümü beyazdır. Beyaz çözüğü ile birlikte bir üründe ceviz sarısı, beş üründe kırmızı, bir üründe bordo, beş üründe lacivert ve bir üründe sarı renk zemin çözüğü kullanılmıştır.

Şalvarların, zemin çözüğünün tümü beyazdır. Beyaz çözüğü ile birlikte beş üründe sarı, yedi üründe kırmızı, yedi üründe lacivert renk zemin çözüğü kullanılmıştır.

Mendillerin, yağılıkların, peşkirlerin zemin çözüğünün tümü beyazdır.

Bu değeriendirmelere göre en çok kullanılan çözüğü renkleri beyaz ve sarı renktir. En az kullanılan çözüğü renkleri kırmızı, lacivert ve bordo renktir.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	ZEMİN ATKISI									
		Beyaz	Bordo	Sarı	Ceviz Kabuğu Sarısı	Lacivert	Kırmızı	Gümüş Tel	Yeşil	Kahverengi	Siyah
ÇEMBER	1	1			1						
	2	1									
	3	1									
	4	1	1				1				
	5	1			1						
	Toplam	5	1		2		1				
ÖRTME	1	1									
	2	1									
	3	1									
	4			1							
	5	1						1			
	6	1									
	7	1									
	8	1									
	9	1									
	10	1									
	11	1									
	12	1		1		1	1				
	13	1		1		1	1				
	14	1				1			1		
Toplam	13		3		3	2	1	1			
GÖYNEK	1	1									
	2	1									
	3	1									
	4	1									
	5	1									
	6	1									
	7	1									
	8	1									
	9	1									
	Toplam	9									
ÇARŞAFLIK	1	1									
	2	1									
	3				1						
	4	1	1			1	1				
	5	1			1						
	6	1		1		1	1				
	7	1				1					
	8	1					1				
	9	1				1	1				
	10	1					1				
Toplam	9	1	1	2	4	5					
ŞALVARLIK	1	1									
	2					1	1				
	3	1		1		1	1				
	4	1		1		1	1				
	5					1					
	6	1				1	1				
	7					1	1				
	8					1					
Toplam	4		2		7	5					
YAĞLIK	1	1									
	2	1									
	3	1									
	Toplam	3									
MENDİL	1	1				1			1	1	
	2	1									
	Toplam	2				1			1	1	
PEŞKİR	1	1		1		1					
	Toplam	1		1		1					

Tablo 4.6. Nallıhan İlçesi Bez Dokumaları Zemin Atkısı İplik Renkleri Dağılımı

Tabloya göre çemberlerin, zemin atkısının tümü beyazdır. Beyaz atkı ile birlikte iki ürün ceviz kabuğu sarısı, bir üründe bordo ve bir üründe kırmızı renk zemin atkısı kullanılmıştır.

Örtmelerde, zemin atkısı on üçünde beyazdır. Beyaz atkı ile birlikte iki üründe sarı, üç üründe lacivert, iki üründe kırmızı, bir üründe yeşil renk ve bir üründe gümüş tel kullanılmıştır. Bir üründe ise zemin atkısında sadece sarı renk kullanılmıştır.

Göyneklerin, zemin atkısının tümü beyaz renktedir.

Çarşafıkların, dokuz üründe zemin atkısı beyaz renktedir. Beyaz atkı ile birlikte bir üründe ceviz kabuğu sarısı, beş üründe kırmızı, bir üründe bordo dört üründe lacivert ve bir üründe sarı renk zemin atkısı kullanılmıştır. Bir üründe ise zemin atkısında sadece ceviz kabuğu sarı rengi kullanılmıştır.

Şalvarlıkların, yedi ürünün zemin atkısı laciverttir. Lacivert atkı ile birlikte beş üründe kırmızı, iki üründe sarı ve üç üründe beyaz renk zemin atkısı kullanılmıştır. Bir üründe ise zemin atkısında sadece beyaz renk zemin atkısı kullanılmıştır.

Yağlıkların, tümü zemin atkısı beyaz renktedir.

Mendillerin, tümü zemin atkısı beyaz renktedir. Beyaz atkı ile bir üründe lacivert, kahverengi ve siyah renk birlikte kullanılmıştır.

Peşkir örneğinde zemin atkısında beyaz, sarı ve lacivert renk kullanılmıştır.

Bu değerlendirmeler göre en çok kullanılan atkı renkleri lacivert ve beyaz renktir. En az kullanılan atkı renkleri bordo sarı, kırmızı, gümüş tel, yeşil, kahverengi, siyah renktir.

BEZ DOKUMA ÇEŞİTLERİ	ÜRÜN	ALINLIK BEZEME								KENARSUYU BEZEME								
		Mor	Pembe	Mavi	Yeşil	Sarı	Kırmızı	Beyaz	Bordo	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Turuncu	Sarı	Mavi	Beyaz	Bordo	Gümüş Tel
ÖRTME	1	1	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1				
	2			1		1	1			1				1	1			
	3			1	1	1	1			1	1			1	1	1		
	4			1		1	1	1								1		
	5						1		1					1			1	
	6			1			1			1					1	1		
	7			1			1		1			1		1	1	1	1	
	8									1					1			
	9		1	1	1		1			1					1	1		
	10			1	1				1						1		1	
	11			1	1		1			1	1	1		1	1	1		
	12			1	1	1	1		1		1			1	1		1	
	13			1	1	1	1		1	1	1	1		1	1		1	
	14		1		1		1		1	1	1	1		1	1		1	
	Toplam	1	3	11	8	6	12	1	6	9	6	5	1	9	11	6	6	
YAĞLIK	1									1	1	1	1		1		1	
	2										1		1	1	1			1
	3									1	1	1		1	1			1
		Toplam									2	3	2	2	2	3		1

Tablo 4.7. Nallıhan İlçesi Bez Dokuma Çeşitleri Alınlık ve Kenarsuyu Bezeme Renkleri Dağılımı

Nallıhan ilçesinde incelenen bez dokuma çeşitlerinde bezeme teknikleri örtmede ve yağlıkta görülmüştür. Örtmede alınlık ve kenarsuyu bezeme, yağlıkta ise kenarsuyu bezeme görülmektedir.

Tabloya göre örtmelerde, alınlık bezemede temel renklerde mor, pembe, mavi, yeşil, sarı, kırmızı, beyaz ve bordo kullanılmıştır. Bu temel renklerin tonları bezemelerde mevcuttur. Sekizinci örtme örneğinde alınlık kullanılmamıştır. Ağırlıklı olarak alınlık bezeme de on iki üründe kırmızı renkleri kullanılmaktadır. Bir üründe mor ve beyaz renk, üçünde pembe renk, on birinde mavi renk, sekizinde yeşil renk ve altısında sarı ve bordo renk tonları kullanılmıştır. Kenarsuyu bezemede kırmızı, yeşil, siyah, turuncu, sarı, mavi, beyaz ve bordo kullanılmıştır. Bu temel renklerin tonları bezemelerde mevcuttur. Ağırlıklı olarak kenarsuyu bezeme de on bir üründe mavi rengi kullanılmaktadır. Dokuz üründe kırmızı ve sarı, altı üründe yeşil, beyaz ve bordo, beş üründe siyah ve bir üründe turuncu renk tonları kullanılmıştır.

Yağlıkların, kenarsuyu bezemesinde temel renklerde kırmızı, yeşil, siyah, turuncu, sarı, mavi, bordo ve gümüş tel kullanılmıştır. Bu temel renklerin tonları bezemelerde mevcuttur. Ağırlıklı olarak kenarsuyu bezeme de tümünde yeşil ve mavi renk tonu kullanılmaktadır. İki üründe kırmızı, siyah, turuncu, sarı ve gümüş tel, bir üründe bordo renk tonları kullanılmıştır.

Bu değerlendirmelere göre Nallıhan örtmelerinde alınlık bezemede en çok kullanılan renkler mavi, kırmızı ve yeşil renktir. En az kullanılan alınlık bezeme renkleri mor, pembe, sarı, beyaz ve bordo renk olarak yorumlanabilir. Kenar suyu bezemede en çok kullanılan renkler kırmızı, mavi ve sarı renktir. En az kullanılan kenarsuyu bezeme renkleri yeşil, siyah, turuncu, beyaz renk ve gümüş tel olarak yorumlanabilir.

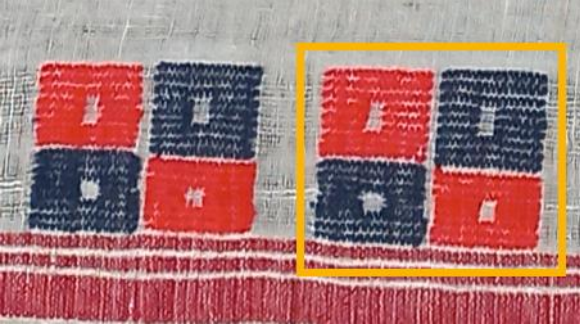

4.7.2. Yöredeki motif adları

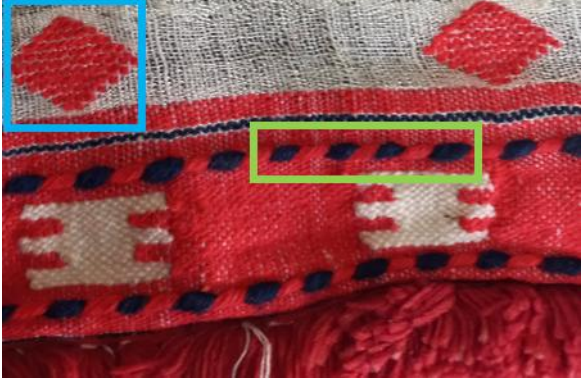

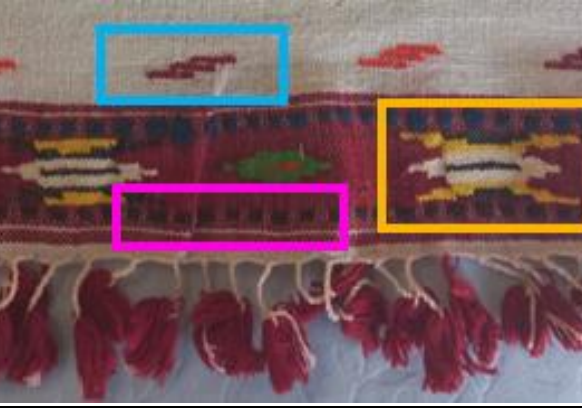
Nallıhan ilçesi örtme dokumalarında zemin çözgü ve zemin atkı olarak nitelendirdiğimiz ipliklerden başka, desen yapmak üzere kullanılan ikinci atkı ipliği (ilave atkı / takviye atkı / desen atkısı adlar alabilir) ile dokuma da bezeme ve kenar süsleme iplikleri kullanılmıştır. İlave atkılar zemin örgüsüne katılmayan, kumaşın bütün genişliğinde kenardan kenara iplikler atılmayan, küçük mekikler aracılığı ile desen oluşturdukları alan içerisinde sınırlı olarak kalan, genellikle yüzerek desen

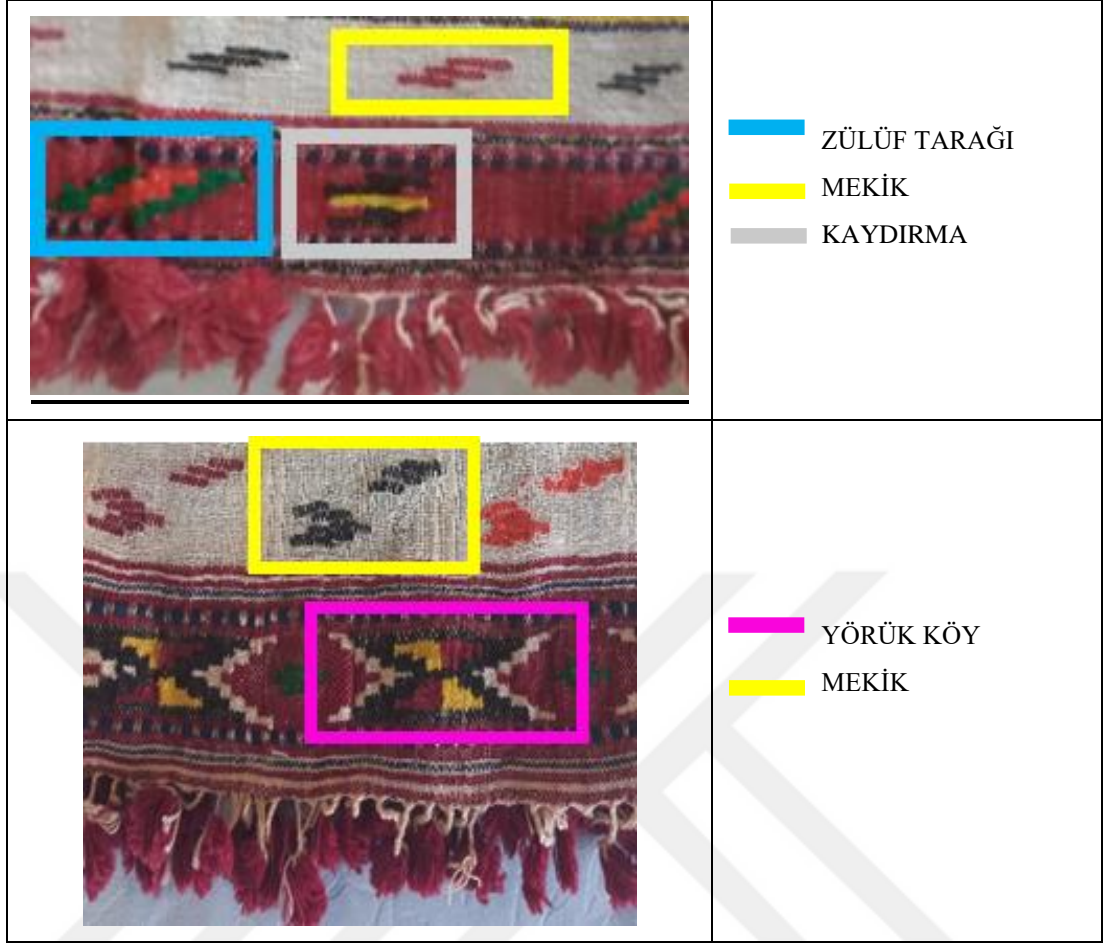
oluşturmak için kullanılan atkılardır (Gök, 2019; 1313). Örtmelerin iki kısa kenarında tüm eninde yoğun motifler ile bezenmektedir. İki uzun kenarında baş bölgesinde, alın kısmına gelen ortada daha belirgin motiften ve devamının daha ince motiflerden oluşturulduğu bezeme kullanılmaktadır. Bu motiflere yörede nakış denilmektedir.

Tevhide Özbağı (2010; 60-107) ve arkadaşlarının yazmış olduğu Göynük El Sanatları incelendiğinde örtmelerde ve yağlıklarda bezemeler biçimlendirme, renk, motif ve bezeme özellikleri geometrik şekliyle birbirine benzemektedir. Ayrıca Soysaldı'ya (2013: ...) göre de göynük örtmelerinin bezeme şekli ve motifleri yakın benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla Göynük ve Nallıhan örtme ve yağlıkları motif ve kompozisyon benzerliği göstermektedir. Nallıhan örtmelerini göynük örtmelerinden ayıran en önemli özelliği ise kenar çözümlerinde sarı rengin kullanılmasıdır. Ayrıca Nallıhan örtmeleri 09.04. 02018 yılında C.2015/046 dosya numarası tescillenerek coğrafi işaret belgesi almıştır (URL 7).

KENARSUYU BEZEME MOTİF FOTOĞRAFI	MOTİF ADI
	 GÖBEKLİ MOTİFİ
	 KUYUMCU KUTUSU
	 GÖBEKLİ MOTİFİ SIRA PARA SARMA

	<p> GÖBEKLİ MOTİFİ</p>
	<p> SIRA PARA KAYDIRMA</p>
	<p>KÜSEBE ÖRTME SIRAPARA BİBERCİK SARMA ALBAŞLI</p>
	<p> SIRA PARA BİBERCİK SARMA</p>
	<p> HAMBARCIK</p>

	<ul style="list-style-type: none"> SIRA PARA SARMA
	<ul style="list-style-type: none"> ÇUBUKLU İPEKLİ ÖRTME SIRA PARA KUYUMCU KUTUSU GÖBEKLİ MOTİFİ SARMA
	<ul style="list-style-type: none"> SARMA KAYDIRMA SIRA PARA
	<ul style="list-style-type: none"> MEKİK ALBAŞLI SARMA

Tablo 4.8. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Kenarsuyu Bezeme Motif Adları (Çetiner, Çetin, Esenkar Ve Furna, Sözlü Görüşme: 2024).

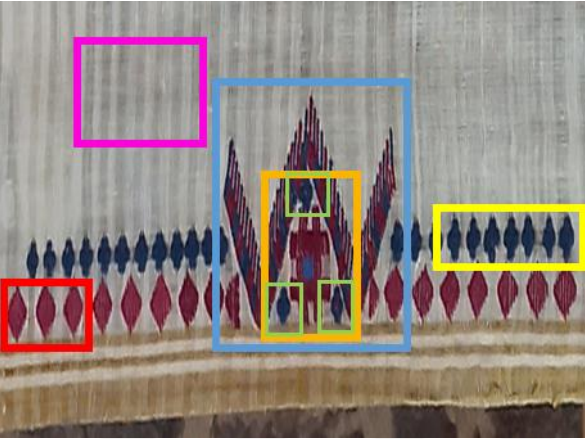

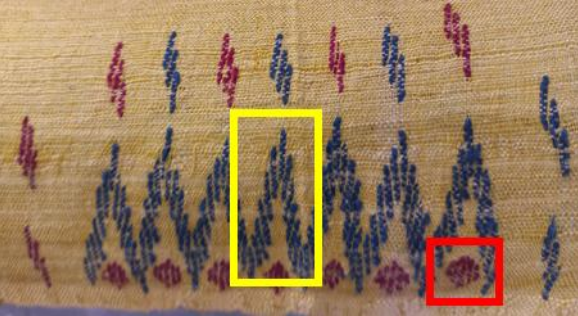
MOTİF ADLARI	GÖBEKLİ MOTİFİ	KUYUMCU KUTUSU	SARMA	BİBERCİK	KAYDIRMA	HAMBARCİK	SIRA PARA	YÖRÜK KÖY	MEKİK	ZÜLÜF TARAĞI	AL BAŞLI
1	1		1								
2		1									
3	1		1				1				
4	1										
5					1		1				
6			1	1			1				
7			1	1			1				1
8						1					
9			1				1				
10			1		1		1				
11	1	1	1				1				
12	1		1					1	1		
13					1				1	1	
14			1						1		1
Toplam	5	2	9	2	3	1	7	1	3	1	2

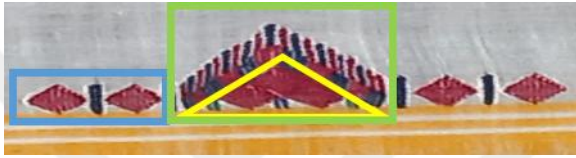

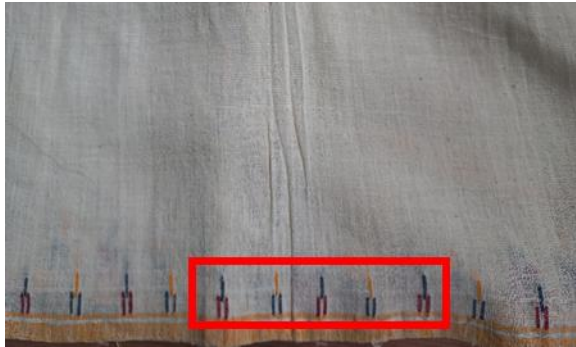
Tablo 4.9. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Kenarsuyu Bezeme Motif Adları Toplam Dağılımı

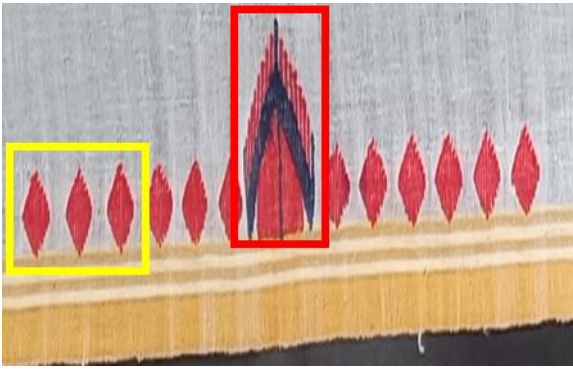

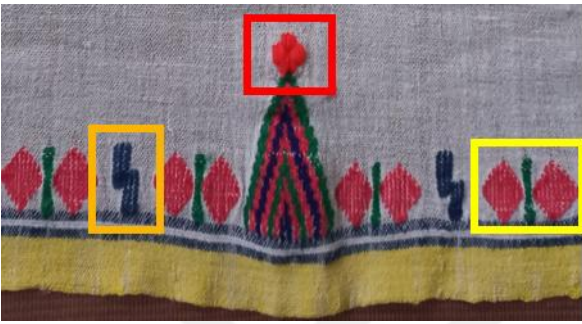

Tabloya göre örtmelerde, kenarsuyu bezemede on bir motif adına ulaşılmıştır. Kenarsuyu bezemede beş örnekte göbekli motifi, iki örnekte kuyumcu kutusu, dokuz

örnekte sarma, iki örnekte bibercik, üç örnekte kaydırma, bir örnekte hambarcık, yedi örnekte sıra para, bir örnekte yörük köy, üç örnekte mekik, bir örnekte zulüf tarağı ve iki örnekte al başlı motifi kullanılmıştır.

Bu değerlendirmelere göre Nallıhan örtmelerinde kenarsuyu bezemede en çok sarma, sıra para ve göbekli motifi kullanılmıştır. Örtmelerin kenarsuyu bezemesinde en az kuyumcu kutusu, bibercik, kaydırma, hambarcık, yörük köy, mekik, zulüf tarağı ve al başlı motifi kullanılmıştır.

ALINLIK BEZEME MOTİF FOTOĞRAFI	MOTİF ADI
	<ul style="list-style-type: none"> BİBERCİK SIRA PARA HAMBARCIK İLİKLİ (KENAR) ÜÇ BİBERCİK ÇUBUKLU İPEKLİ
	<ul style="list-style-type: none"> SIRA PARA
	<ul style="list-style-type: none"> SIRA PARA İLİKLİ (KENAR)

	<ul style="list-style-type: none"> ÜÇLÜ PARA İLİKLİ (KENAR) SIRA PARA
	<ul style="list-style-type: none"> SIRA PARA
	<ul style="list-style-type: none"> ÜÇLÜ PARA İLİKLİ (KENAR) SIRA PARA
	<ul style="list-style-type: none"> KARINCA
	<ul style="list-style-type: none"> ÇUBUKLU İPEKLİ ÖRTME SIRA PARA HAMBARCİK ÜÇ BİBERCİK İLİKLİ (KENAR)
	<ul style="list-style-type: none"> KARINCA

	<p> SIRA PARA İLİKLİ (KENAR) </p>
	<p> SIRA PARA BİBERCİK KAYDIRMA </p>
	<p> İLİKLİ (KENAR) KARINCA </p>

Tablo 4.10. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Alınlık Bezeme Motif Adları (Çetiner, Çetin, Esenkar ve Furna, Sözlü Görüşme: 2024).

MOTİF ADLARI	ÜÇLÜ PARA	BİBERCİK	KAYDIRMA	İLİKLİ	HAMBARCI K	SIRA PARA	ÜÇ BİBERCİK	KARINCA
1						1		1
2								1
3		1	1	1		1		
4				1		1		
5				1		1		
6				1		1		
7		1		1	1	1	1	
8								
9	1			1		1		
10	1			1		1		
11				1	1		1	
12				1		1		1
13				1				1
14				1				1
Toplam	2	2	1	11	2	9	2	5

Tablo 4.11. Nallıhan İlçesi Örtmelerinin Alınlık Bezeme Motif Adları Toplam Dağılımı

Tabloya göre örtmelerde, alınlık bezemede sekiz motif adına ulaşılmıştır. Alınlık bezemede iki örnekte üçlü para, iki örnekte bibercik, bir örnekte kaydırma, on bir örnekte ilikli, iki hambarcık, dokuz örnekte sıra para, iki örnekte üç bibercik, beş örnekte karınca motifi kullanılmıştır.

Bu değerlendirmelere göre Nallıhan örtmelerinde alınlık bezemede en çok ilikli, sıra para ve karınca motifi kullanılmıştır. Örtmelerin alınlık bezemesinde en az üçlü para, bibercik, kaydırma, hambarcık ve üç bibercik motifi kullanılmıştır.

4.8. Yörede Bulunan Bez Dokuma Örnekleri

Yörede yapılan araştırmalar sonucu şalvar, mendil, örtme, göynek, çarşaf, çember, peşkir ve yağlık toplamda sekiz farklı çeşit bez dokuma çeşidine ulaşılmıştır. Farklı çeşitlerdeki bez dokuma örneklerinden yedi örnek şalvar, on dört örnek örtme, on örnek çarşaf, beş örnek çember, iki örnek mendil, bir örnek peşkir, beş örnek göynek ve üç örnek yağlık örneklerine ulaşılmıştır.

Birinci Cember

Resim 4.25. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 50x2=100 cm *Boy*: 101 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: ipek *Atkı*: ipek

Kullanım Alanı: Başörtüsü

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz ve sarı *Atkı*: beyaz ve sarı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 15 adet cm *Atkı*: 18 adet cm

Yöredeki Adı: Abaniye çember

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Abaniye denmesinin sebebi aba gibi kapladığı için. Aslında aba yünden yapılan bir kıyafete denilen bir isimken Nallıhan ilçesi Sobran köyünde kadınların örtünmede çember amaçlı kullanıldığında tam örtünmeyi sağladığından abaniye denmektedir. Ham ipek kozasından çekilerek yapılan çember beyazı ham ipek rengi sarısı ise ceviz ile boyanmış ipektir. Çemberlerde tam kare formatı verilmeye çalışılırken yapılan köşegenden uç uça ölçmeye 'değirmi' ise kare olduğu anlamına gelmektedir. Aralarda daha kalın çekilen tiri ipek ipliği atkı, Köşelerde üst-üste ekose deseni oluşturan, atkıdan ve çözgüden çubuklar ise ceviz

kabuğu ile boyanmış sarı ipek ipliği atkı ve çözgü olarak desen vermek için kullanılmıştır. Saçakları özgü ipliklerine bükölerek bitim işlemi gerçekleşmiştir.

Dokuyan kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

İkinci Cember

Resim 4.26. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 47x2= 94 cm *Boy*: 94 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: ipek *Atkı*: ipek

Kullanım Alanı: Başörtüsü

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 18 adet cm *Atkı*: 20 adet cm

Yöredeki adı: Abalı çember

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Örtünme amaçlı kullanılan bez atkı ve çözüde ipek kozasından çekilen ham ipek iplikten dokunmuştur. Kompozisyon olarak atkıda ve çözüde belli sıklıklarda daha kalın çekilmiş yöresel tanımıyla tiri denilen ipek iplik kullanılmıştır. Dokuma sıklığı ve tuşe olarak soğuşu geçirmediği için abalı denmiştir. Çemberde 47 cm eninde dokunan bez parçası iki parça birleştirilerek 94 cm en oluşturulmuştur. Çemberde boy hesabı köşegenlerin uç uca gelmesi dikkat edildiğinde kare formatı oluşturacak şekilde dokunmuştur. Atkıda 4 tiri+5 atkı+4 tiri 5 atkı+4 tiri+44 atkı+4 tiri+44 atkı; çözüde 7 tiri+38 çözü+3 tiri+4 çözü+3 tiri+4 çözü+3 tiri+38 çözü olarak desen raporu oluşturulmuştur.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Üçüncü Cember

Resim 4.27. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: En: 52x2= 104 cm Boy:107 cm

Malzeme Özellikleri: Çözü: ipek kozası Atkı: ipek kozası

Kullanım Alanı: Başörtüsü

Renk Özellikleri: Çözü: beyaz Atkı: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: Çözü: 15 adet cm Atkı: 18 adet cm

Yöredeki adı: Abalı çember

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Örtünme amaçlı kullanılan bez atkı ve çözüde ipek kozasından çekilen ham ipek iplikten dokunmuştur. Kompozisyon olarak atkıda belli sıklıklarda daha kalın çekilmiş yöresel tanımıyla tiri denilen ipek iplik kullanılmıştır. Dokuma sıklığı ve tuşe olarak soğuğu geçirmediği için abalı denmiştir. Çember de 52 cm eninde dokunan bez parçası iki parça birleştirilerek 104 cm en oluşturulmuştur. Çemberin boy hesabı köşegenlerin uç uca gelmesi dikkat edildiğinde kare formatı oluşturacak şekilde dokunmuştur. Atkıda 3 tiri+2 atkı+3 tiri+2 atkı+3 tiri+48 atkı+6 tiri+48 atkı ile desen raporu oluşturulmuştur.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Dördüncü Çember

Resim 4.28. Çember Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 46x2=92 cm, *Boy*: 98 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü

Renk Özellikleri: *Çözü*: bordo, kırmızı ve beyaz *Atkı*: bordo, kırmızı ve beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 18 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

Yöredeki adı: Alaca çember

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Kırmızı ağırlıklı bir çember olduğu için alaca çember denilmektedir. Çemberde 46 cm eninde dokunan bez parçası iki parça birleştirilerek 92 cm en oluşturulmuştur. Çemberin boy hesabı köşegenlerin uç uca gelmesi dikkat edildiğinde kare formatı oluşturacak şekilde dokunmuştur. Kesilen çözü uçları bükülerek bitim işlemi yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

izimler:

Resim 4.29. Çember Atkı ve özü Renk Raporu, Lup Görüntüsü

Beşinci Çember

Resim 4.30. Çember, Sobran Köyü (Kahraman 2024).

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 46x2=92 cm *Boy*: 107 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: ipek *Atkı*: ipek

Kullanım Alanı: Başörtüsü

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz ve sarı *Atkı*: beyaz ve sarı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 15 adet cm *Atkı*: 12 adet cm

Yöredeki adı: Abaniye çember

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Abaniye denmesinin sebebi aba gibi kapladığı için. Aslında aba yünden yapılan bir kıyafete denilen bir isimken Nallıhan ilçesi Sobran köyünde kadınların örtünmede çember amaçlı kullanıldığında tam örtünmeyi sağladığından abaniye denmektedir. Ham ipek kozasından çekilerek yapılan çember beyazı ham ipek rengi sarısı ise ceviz ile boyanmış ipektir. Çemberlerde tam kare formatı verilmeye çalışılırken yapılan köşegenden uç uça ölçmeye "değir mi" değir ise

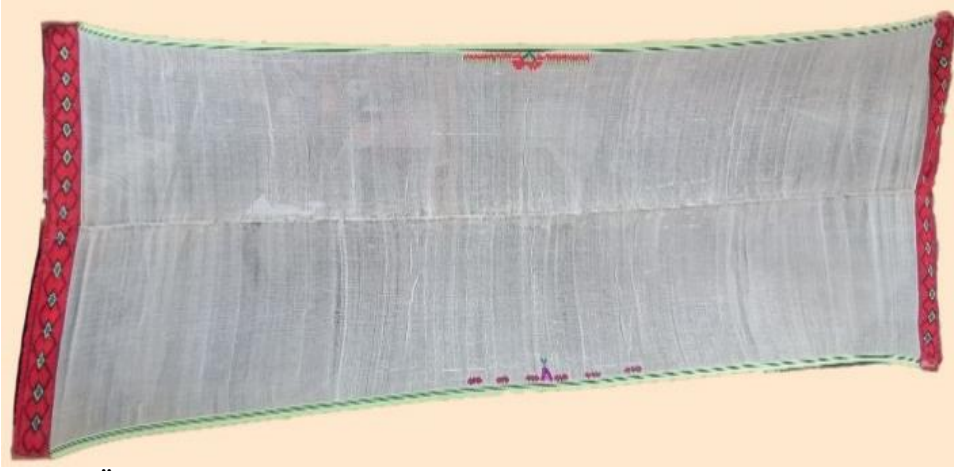
kare olduğu anlamına gelmektedir. Aralarda daha kalın çekilen tiri ipek ipliği atkı, Köşelerde ise ceviz kabuğu ile boyanmış sarı ipek ipliği atkı ve çözgü olarak desen vermek için kullanılmıştır. Saçakları çözgü ipliklerine bükülerek bitim işlemi gerçekleşmiştir. Çemberlerde genellikle köşelerden geçen ceviz sarısı ipliğe göre farklı modeller oluşturulmuştur.

Dokuyan kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Birinci Örtme

Resim 4.31. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1920'li yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En:* 45x2=90 cm *Boy:* 185 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü:* pamuk *Atkı:* pamuk *Bezeme:* pamuk *Kenar Bezeme:* pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözü:* sarı *Zemin Çözü:* beyaz *Atkı:* beyaz *I. Alınlık Bezeme:* Mor, pembe, mavi, yeşil ve sarı (boy:14 cm en:5,8 cm), *II. Alınlık Bezeme:* kırmızı mavi ve yeşilin iki tonu (boy: 11cm en: 4,7 cm) *Kenar Suyu Bezeme:* kırmızı zemin üzerine yeşil, siyah, turuncu ve sarı.

1 cm'deki Sıklık Değeri: *Çözü:* 12 adet cm *Atkı:* 13 adet cm

Yöredeki motif adları: *Kenarsuyu Bezeme:* Göbekli motifi *Alınlık Bezeme:* Sıra Para, Karınca

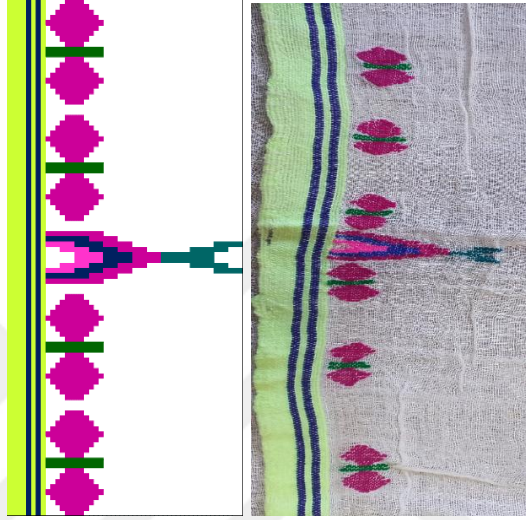
Kompozisyon/Ürün tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifi farklıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa (toka) benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Ergin AKDUMAN

Çizimler:

Resim 4.32. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.33. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.34. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.35. Birinci Örtme Bağla Şekli (Kahraman, 2023)

İkinci Örtme

Resim 4.36. Örtme, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Nallıhan merkez

Ürünün Üretildiği Tarih: 1910'lı yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45x2=90 cm *Boy*: 172,5 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Bezeme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözüğü*: hardal sarı *Zemin Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Bezeme*: mavi, sarı ve kırmızı (boy: 14 cm en: 2,5 cm) *Kenar Suyu Bezeme*: mavi, sarı ve kırmızı (motif: 4 cm 3'lü: 2,5 cm).

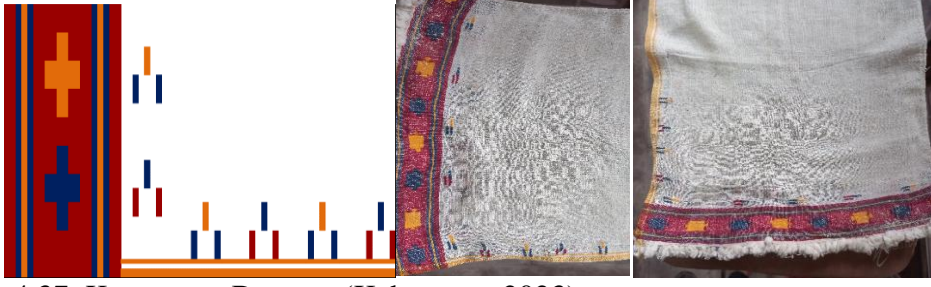
1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 15 adet cm *Atkı*: 16 adet cm

Yöredeki motif adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Kuyumcu Kutusu *Alınlık Bezeme*: Karınca

Kompozisyon Ürün tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları yörede toka denilen pamuk elyaf ile yapılan ponpona benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Ergin AKDUMAN

Çizimler:

Resim 4.37. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.38. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Üçüncü Örtme

Resim 4.39. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1920'li yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45x2=90 cm *Boy*: 170 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözgüsü*: sarı *Zemin Çözgü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Alınlık Bezeme*: yeşil, mavi, sarı ve kırmızı (boy: 14 cm en: 3 cm); *Kenar Suyu Bezeme*: yeşil, mavi, sarı, beyaz ve kırmızı (göz: 2 cm kare: 1,5 cm)

1 cm'deki Sıklık Değeri: *Çözgü*: 15 adet cm *Atkı*: 16 adet cm

Yöredeki motif adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Göbekli Motifi, Sarma, Sıra Para *Alınlık Bezeme*: Bibercik, Kaydırma, İlikli, Sıra Para.

Kompozisyon Ürün tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Ergin AKDUMAN

Çizimler:

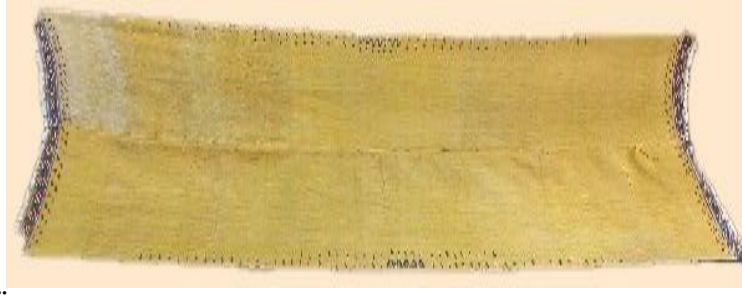

Resim 4.40. Kenarsuyu Bezeme(Kahraman, 2023)

Resim 4.41. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Dördüncü Örtme

Resim 4.42. Örtme, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Nallıhan merkez

Ürünün Üretildiği Tarih: 1920'lı yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45x2=90 cm *Boy*: 200 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk ipek karışımı *Atkı*: pamuk ipek karışımı
Bezeme: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk elyafı

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Zemin Çözü*: sarı *Atkı*: sarı *Alınlık Bezeme*: kırmızı, mavi, beyaz ve sarı *Kenar Suyu Bezeme*: beyaz (doğal pamuk rengi)

1 cm'deki Sıklık Değeri: *çözü* 13 tel *atkı* 16 tel

Yöredeki motif adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Göbekli Motifi *Alınlık Bezeme*: İlikli, Sıra Para.

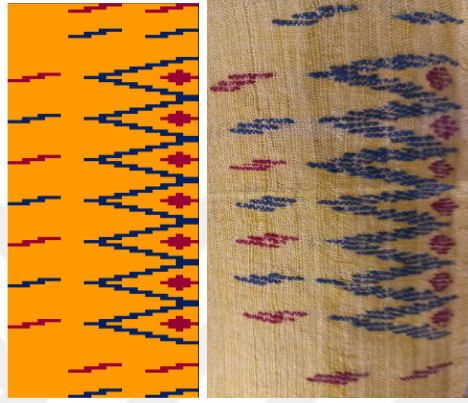
Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları yörede toka denilen pamuk elyaf ile yapılan ponpona benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Ergin AKDUMAN

Çizimler:

Resim 4.43. Kenarsuyu Bezeme(Kahraman, 2023)

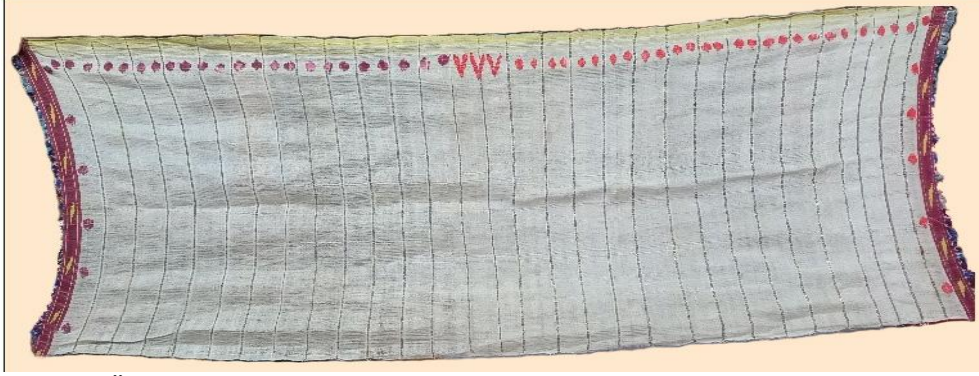

Resim 4.44. Alınlık Bezeme(Kahraman, 2023)

Resim 4.45. Dördüncü Örtme Bağlama Şekli, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023)

Beşinci Örtme

Resim 4.46. Örtme, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Nallıhan merkez

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 50x2=100 cm *Boy*: 183 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk, gümüş tel *Alınlık Bezeme*: pamuk *Kenar Suyu Bezeme*: kumaş parçası

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü). Çeyizlik örtme için dokunur. Telli olduğu için düğünde gelin almaya giderken örtülür.

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözüsü*: sarı *Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz ve gümüş tel *Alınlık Bezeme*: kırmızı ve bordo (boy: 9,5 cm en: 4,5 cm) *Kenar Suyu Bezeme*: bordo ve sarı (motif: 2 cm kare: 2,5 cm).

1 cm'deki Sıklık Değeri: *Çözü*: 11 adet cm *Atkı*: 15 adet cm.

Yöredeki Motif Adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Kaydırma, Sıra Para *Alınlık Bezeme*: İlikli, Sıra Para

Kompozisyon Ürün Tanıtımı: dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli aynıdır. Fakat birleştirilmiş değildir. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır.

Kaynak Kişi: Hamiyet GÜRELLİ (Gönül EROL)

Çizimler:

Resim 4.47. Kenarsuyu Bezeme(Kahraman, 2023)

Resim 4.48. Alınlık Bezeme(Kahraman, 2023)

Resim 4.49. Örtme Bağlama Şekli, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2023)

Altıncı Örtme

Resim 4.50. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960'lı yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 51x2: 102 cm *Boy*: 194 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: Pamuk *Atkı*: Pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözüğü*: hardal sarı *Zemin Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Alınlık Bezeme*: kırmızı ve mavi (boy: 40,5 cm en: 6,5 cm) *Kenar Suyu Bezeme*: kırmızı zemin üzerine beyaz motif (kenar suyu genişliği: 5cm)

1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 13 adet cm, *Atkı*: 17 adet cm.

Yöredeki motif adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Sarma, Bibercik, Sıra Para *Alınlık Bezeme*: İlikli, Sıra Para.

Kompozisyon/Ürün tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifi aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa (toka) benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Muammere ÇAYIR

Çizimler:

Resim 4.51. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.52. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Yedinci Örtme

Resim 4.53. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960'lı yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 53x2: 106 cm *Boy*: 223 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk+ipek *Atkı*: pamuk+ipek *Bezeme*: pamuk, *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözüğü*: hardal sarı *Zemin Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Alınlık Bezeme*: bordo ve mavi (boy: 43 cm en: 10 cm) *Kenar Suyu Bezeme*: siyah, sarı, mavi, beyaz ve bordo (kenar suyu genişliği: 6,5 cm)

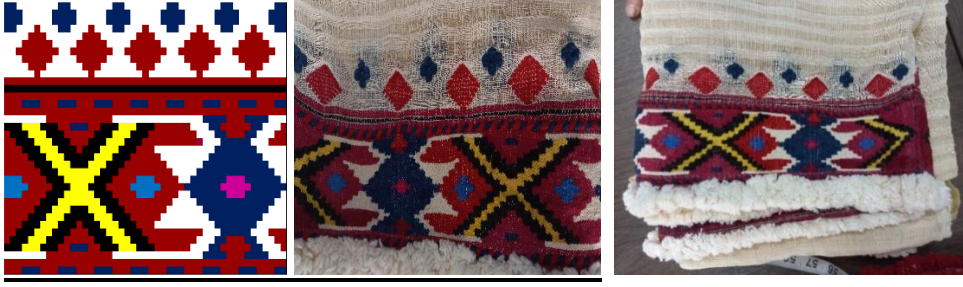
1 cm'deki Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 11 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

Yöredeki Motif Adları: Küsebe, Çubuklu İpekli Örtme *Kenarsuyu Bezeme*: Sarma, Bibercik, Sıra Para, Albaşlı *Alınlık Bezeme*: Bibercik, Sıra Para, Hambarcık, İlikli, Üç Bibercik

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifi aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa (toka) benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Muammere ÇAYIR

Çizimler:

Resim 4.54. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.55. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Sekizinci Örtme

Resim 4.56. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960'lı yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 50x2= 100 cm *Boy*: 107 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar şerit çözgüsü*: hardal sarı *Zemin Çözgü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Kenar Suyu Bezeme*: kırmızı ve mavi (kenar suyu genişliği: 4,5 cm)

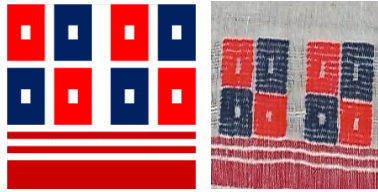
1 cm'deki Sıklık Değeri: *Çözgü*: 11 adet cm *Atkı*: 14 adet cm

Yöredeki Motif Adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Hambarcık

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifi bulunmamaktadır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Örtünün kısa kenar uçları çözgüde kullanılan iplikler ile yapılan saçak yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Muammere ÇAYIR

Çizimler:

Resim 4.57. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Dokuzuncu Örtme

Resim 4.58. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960'lı yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 48x2: 96 cm *Boy*: 222 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözüğü*: hardal sarı *Zemin Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Alınlık Bezeme*: pembe, yeşil, mavi ve kırmızı (boy: 36 cm en: 5,5 cm), *kenar Suyu Bezeme*: kırmızı zemin üzerine beyaz motif (kenar suyu genişliği: 4,5 cm).

1 cm'deki Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 12 adet cm *Atkı*: 18 adet cm.

Yöredeki Motif Adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Sıra Para, Sarma *Alınlık Bezeme*: Üçlü Para, İlikli, Sıra Para.

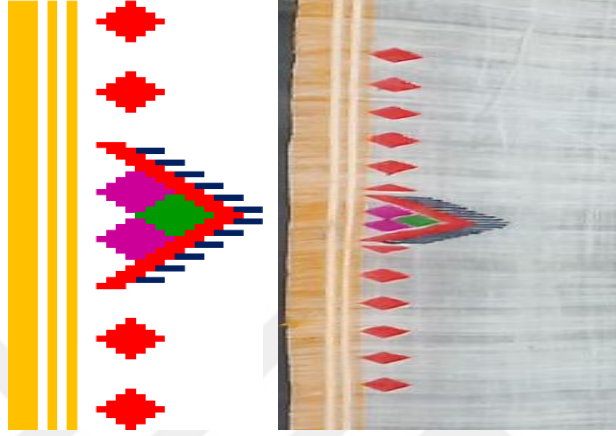
Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifleri aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa (toka) benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Muammere ÇAYIR

Çizimler:

Resim 4.59. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.60. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

Onuncu Örtme

Resim 4.61. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960'lı yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 49x2: 98 cm *Boy*: 232 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözüsü*: hardal sarı *Zemin Çözüsü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Alınlık Bezeme*: yeşil, mavi ve kırmızı (boy: 37 cm, en: 5,5 cm) *Kenar Suyu Bezeme*: bordo zemin üzerine mavi motif (kenar suyu genişliği: 5 cm).

1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözüsü*: 13 adet cm *Atkı*: 16 adet cm

Yöredeki Motif Adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Sarma, Kaydırma, Sıra Para *Alınlık Bezeme*: Üçlü Para, İlikli, Sıra Para.

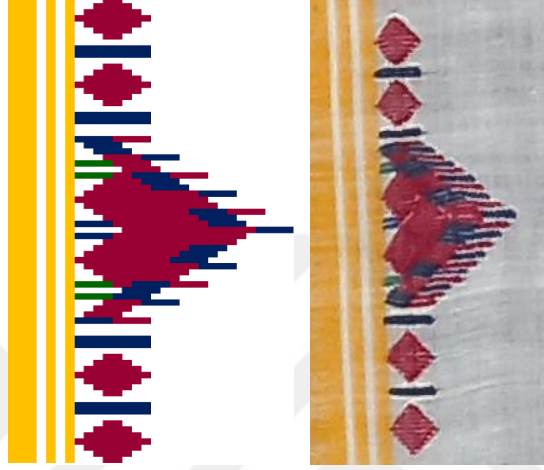
Kompozisyon/Ürün tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifi aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa (toka) benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Muammere ÇAYIR

Çizimler:

Resim 4.62. Kenarsuyu Beze (Kahraman, 2023)

Resim 4.63. Alınlık Beze (Kahraman, 2023)

On Birinci Örtme

Resim 4.64. Örtme, Beydili Köyü (Kahraman, 2023)

Ürünün Bulunduğu Yer: Beydili köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960'lı yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 54x2: 108 cm *Boy*: 190 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk+ipek *Atkı*: pamuk+ipek *Bezeme*: pamuk, *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Kenar Şerit Çözgüsü*: hardal sarı *Zemin Çözgüsü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Alınlık Bezeme*: yeşil, mavi ve kırmızı (boy: 5 cm en:7,5 cm) *Kenar Suyu Bezeme*: kırmızı, yeşil, siyah, sarı, mavi ve beyaz (kenar suyu genişliği: 4,5 cm).

1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözgü*: 11 adet cm *Atkı*: 20 adet cm.

Yöredeki motif adları: Çubuklu İpekli Örtme *Kenarsuyu Bezeme*: Göbekli Motifi, Kuyumcu Kutusu, Sarma, Sıra Para *Alınlık Bezeme*: Sıra Para, Hambarcık, Üç Bibercik, İlikli.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da alınlıktaki bezeme motifi aynıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları bezemede kullanılan iplikler ile yapılan saçağa (toka) benzer süsleme yer almaktadır.

Kaynak Kişi: Fatma BAYINDIR

Çizimler:

Resim 4.65. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2023)

Resim 4.66. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2023)

On İkinci Örtme

Resim 4.67. Örtme, Uluhan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Uluhan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1969 (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 50x2=100 cm *Boy*: 204 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Zemin Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Bezeme*: mavi, bordo, yeşil, sarı ve kırmızı (boy; 30 cm en; 8 cm) *Kenarsuyu Bezeme*: Mavi, bordo, sarı ve yeşil (4cm)

1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözü*: 15 adet cm *Atkı*: 12 adet cm

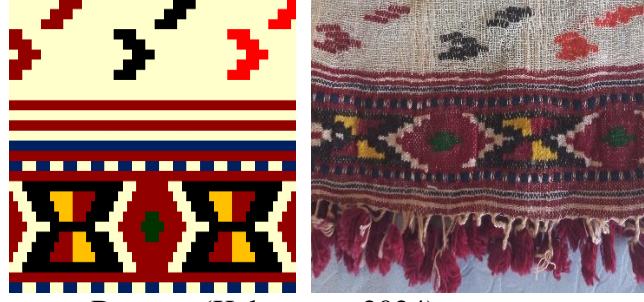
Yöredeki Motif Adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Göbekli Motifi, Sarma, Yörük Köy, Mekik *Alınlık Bezeme*: İlikli, Karıca, Sıra Para.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli farklıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları yörede toka denilen pamuk iplik ile yapılan püsküle benzer süsleme yer almaktadır. Çözgüde kızkıvrığı denilen pamuk ipliği farklı kalınlıkta kullanılmıştır. Bu iplik 2 kızkıvrığı+4 pamuk+4 kızkıvrığı+4 pamuk+2 kızkıvrığı+68 pamuk olarak desenlendirilmiştir. Dokuyan kişi evlenmeden önce çeyiz için dokumuştur.

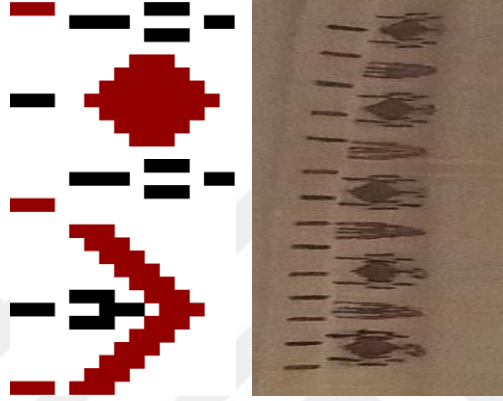
Dokuyan kişi: Fikriye FURNA

Kaynak Kişi: Fikriye FURNA

Çizimler:

Resim 4.68. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2024)

Resim 4.69. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024)

Resim 4.70. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024)

On Üçüncü Örtme

Resim 4.71. Örtme Uluhan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Uluhan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960 (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 47x2=94 cm *Boy*: 210 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Zemin Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz, lacivert, sarı ve kırmızı *Bezeme*: mavi, bordo, yeşil, sarı ve kırmızı (boy; 35 cm en; 9 cm) *Kenarsuyu Bezeme*: yeşil, kırmızı, bordo, mavi siyah ve sarı

1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözü*: 15 adet cm *Atkı*: 14adet cm

Yöredeki Motif Adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Kaydırma, Mekik, Zulüf Tarağı *Alınlık Bezeme*: İlikli, Karınca.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli farklıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları yörede toka denilen pamuk iplik ile yapılan püsküle benzer süsleme yer almaktadır. Atkıda başlangıç ve bitişte yörede çubuk adı verilen farklı renk atkı iplikleri ile desenlendirme yapılmıştır. Kenarsuyu bezemenin üstündeki motiflere Uluhan köyünde mekik denilmektedir. Dokuyan kişi evlenmeden önce çeyiz için dokumuştur.

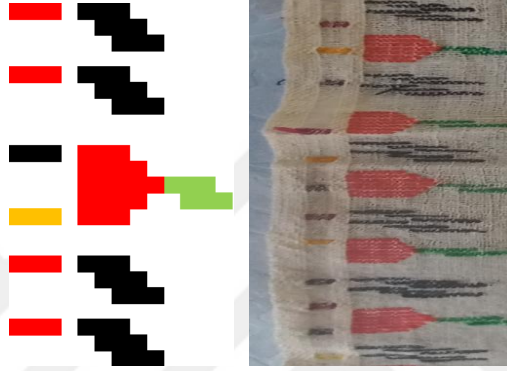
Dokuyan kişi: Fikriye FURNA

Kaynak Kişi: Fikriye FURNA

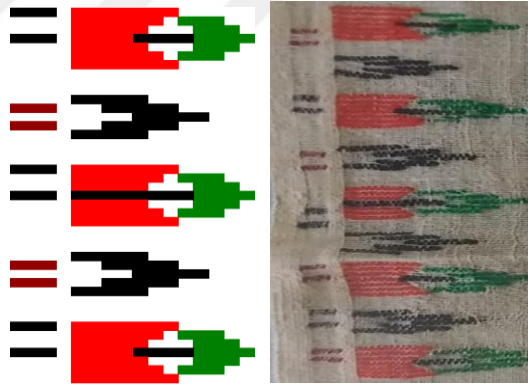
Çizimler:

Resim 4.72. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2024)

Resim 4.73. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024)

Resim 4.74. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024)

On Dördüncü Örtme

Resim 4.75. Örtme, Uluhan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Uluhan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1960 (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 50x2=100 cm *Boy*: 204 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: Pamuk *Atkı*: pamuk *Bezeme*: pamuk *Kenar Süsleme*: pamuk

Kullanım Alanı: Başörtüsü (bürgü)

Renk Özellikleri: *Zemin Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz, kırmızı ve yeşil *Bezeme*: pembe, yeşil, bordo ve kırmızı (boy; 41 cm en; 7 cm) *Kenarsuyu Bezeme*: mavi, bordo, sarı, siyah, kırmızı ve yeşil (4cm)

1 cm deki Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 16 adet cm *Atkı*: 15 adet cm

Yöredeki motif adları: *Kenarsuyu Bezeme*: Sarma, Mekik, Albaşlı *Alınlık Bezeme*: İlikli, Karınca.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dikdörtgen biçimindeki örtü 2 parçadan oluşmuştur. Her iki parçanın da bezeme şekli farklıdır. Dokumanın başında ve sonunda yer alan kısa kenar süslemesinde motifleri dokumadan desenlidir (ilikli dokuma). Ayrıca başörtüsünün alınlık kısmına ve kenarlarda devam eden bezemelerde ilave atkı bezeme tekniği uygulanmıştır. Örtünün kısa kenar uçları yörede toka denilen pamuk iplik ile yapılan püsküle benzer süsleme yer almaktadır. Atkıda başlangıçtan bitişte kadar devam eden yörede çubuk adı verilen farklı renk atkı iplikleri ile desenlendirme yapılmıştır. Kenarsuyu bezemenin içindeki motiflere Uluhan köyünde Yörük köy, kenarsuyu üzerindeki mekik denilmektedir. Dokuyan kişi evlenmeden önce çeyiz için dokumuştur.

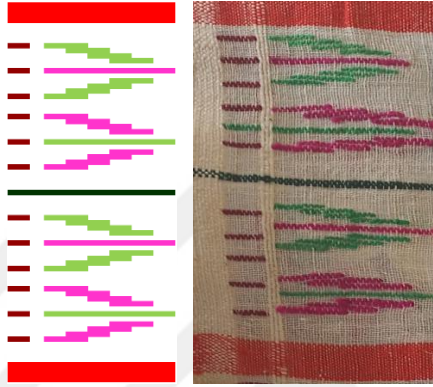
Dokuyan kişi: Fikriye FURNA

Kaynak Kişi: Fikriye FURNA

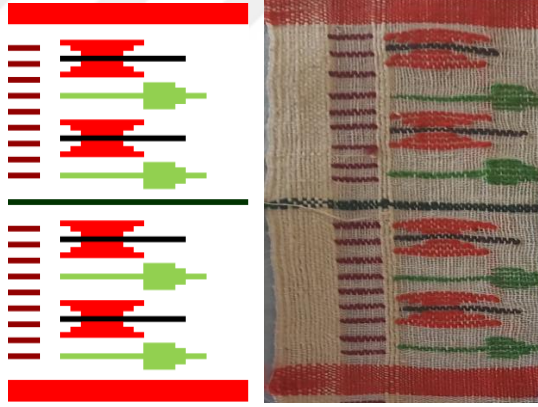
Çizimler:

Resim 4.76. Kenarsuyu Bezeme (Kahraman, 2024)

Resim 4.77. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024)

Resim 4.78. Alınlık Bezeme (Kahraman, 2024)

Birinci Göynek

Resim 4.79. Göynek, Arkutça Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Arkutça köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: 111 cm boyu

Malzeme Özellikleri: Çözü; pamuk atkı; pamuk

Kullanım Alanı: Üst giyim

Renk Özellikleri: Çözü: kırmızı, mavi ve beyaz Atkı: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: Çözü: 17 adet cm Atkı: 16 cm adet.

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Kadıköy, Arkuçça, Aydoğmuş köyünde genel olarak göyneklerde kırmızı, mavi ve beyaz renkler çözüde kullanılmıştır. Osmanköy, Kavak ve Yenice köylerinde daha renkli daha canlı renkler kullanılarak dokuma yapılmıştır ve bu üç köyde daha çok örtme dokunmuştur. Göyneklerin altına şalvar giyerek takım hâline getiriliyormuş.

Dokuyan kişi: Emine AKSU (Yıldız TIRIL'ın annesi)

Kaynak Kişi: Yıldız TIRIL

İkinci Göynek

Resim 4.80. Göynek, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45 cm *Boy*: 242 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Üst giyim

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: kırmızı ve beyaz *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 18 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Ürün üst giyim amaçlı atkısı ve çözgüsü pamuk atkı beyaz çözgüde renk vermek amaçlı kırmızı renk ve her kırmızı çözgünün yanında daha kalın beyaz çözgü ipliği kullanılarak çizgiler oluşturulmuştur. Kalın olan beyaz iplikleri kızıkvrağı diye adlandırmaktadırlar. Kırmızı çözgü ipliği 4 adet çözülürken sağında ve solunda kalın olan çözgü iplikleri 2 şer adettir. Bu işlem 20 adet beyaz çözgü + 2 adet kalın beyaz çözgü + 4 adet kırmızı çözgü+ 2 adet kalın beyaz çözgü olarak tarak eni boyunca tekrar etmektedir.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Üçüncü Göynek

Resim 4.81. Göynek, Aksu Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Aksu köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1950'li yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 120 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözü*: kırmızı, mavi ve beyaz pamuk *Atkı*: beyaz pamuk

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: Sıklık Değeri: *Çözü*: 17 adet *Atkı*: 16 adet

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Arkuçça, Aydoğmuş köyünde genel olarak göyneklerde kırmızı, mavi ve beyaz renkler çözüde kullanılmıştır. Osmanköy, Kavak ve Yenice köylerinde daha renkli daha canlı renkler kullanılarak dokuma yapılmıştır ve bu üç köyde daha çok örtme dokunmuştur. Göyneklerin altına şalvar giyerek takım hâline getiriliyormuş. Evlenince aksu köyünde dokumuş

Dokuyan kişi: Emine AKSU (Yıldız TIRIL'ın annesi)

Kaynak Kişi: Yıldız TIRIL

Dördüncü Göynek

Resim 4.82. Göynek, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 88 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz ve ceviz sarısı *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: Sıklık Değeri: *Çözü*: 21 adet cm *Atkı*: 22 adet cm

Yöredeki Adı: Kahır göyneği

Kompozisyon / Ürün Tanıtımı: Düğünde gelinliğin içine giyilen göynek yörede kahır göyneği olarak adlandırılmaktadır. Kişinin boyuna ve enene göre kalıp hâlinde çıkarılarak dikilen göyneğin kolları tığ işi ile şekillendirilmektedir. Ön kısımda yakada kanaviçe işlemleri mevcuttur. Gelini soğuktan rüzgârdan koruması için arkaç olarak da adlandırılmaktadır. Arkaç sözlük anlamı olarak halk ağzında dağ yamacında kutu ve korunaklı yer olarak geçmektedir. Melek ŞEKER'in kayınvalidesi tarafından yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Beşinci Göynek

Resim 4.83. Göynek, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 72 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 17 adet cm *Atkı*: 25 adet cm

Yöredeki Adı: Kahır göyneği

Kompozisyon / Ürün Tanıtımı: Düğünde gelinliğin içine giyilen göynek yörede kahır göyneği olarak adlandırılmaktadır. Kişinin boyuna ve enene göre kalıp halinde çıkarılarak dikilen göyneğin kolları tığ işi ile şekillendirilmektedir. Ön kısımda yakada kanaviçe işlemleri mevcuttur. Gelini soğuktan rüzgârdan koruması için arkaç olarak da adlandırılmaktadır. Arkaç sözlük anlamı olarak halk ağzında dağ yamacında kutu ve korunaklı yer olarak geçmektedir. Melek ŞEKER'in kayınvalidesi tarafından yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Altıncı Göynek

Resim 4.84. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Alan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1950'li yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 90 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz, lacivert ve kırmızı *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 15 adet cm *Atkı*: 8 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Yöre halkının iç giyimde kullandığı bu ürüne göynek denilmektedir. Kişinin boyuna ve enene göre kalıp halinde çıkarılarak dikilen göyneğin kenar işleri elde yapılmaktadır. Kişiyi soğuktan rüzgârdan koruması için oluşturulmuştur. Ayşe DÖNMEZ'in annesi tarafından yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Fadime AKMAN

Kaynak Kişi: Ayşe DÖNMEZ

Yedinci Göynek

Resim 4.85. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Alan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1950’li yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 127 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz, sarı ve lacivert *Atkı*: beyaz

1 cm’deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 16 adet cm *Atkı*: 14 adet cm

Yöredeki Adı: Çatkılı göynek

Kompozisyon / Ürün Tanıtımı: Yöre halkının iç giyimde kullandığı bu ürüne göynek denilmektedir. Kişinin boyuna ve enene göre kalıp halinde çıkarılarak dikilen göyneğin kenar işleri elde yapılmaktadır. Ayrıca lacivert, kırmızı ve beyaz iplikler ile zikzak oluşturularak yapılan birleştirme işlemine **çatkı** denilmektedir. Kişiyi soğuktan rüzgârdan koruması için oluşturulmuştur. Ayşe DÖNMEZ’in annesi tarafından yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Fadime AKMAN

Kaynak Kişi: Ayşe DÖNMEZ

Sekizinci Göynek

Resim 4.86. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Alan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1950’li yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: boy: 126 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü:* pamuk ve ipek *Atkı:* pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözü:* beyaz, kırmızı ve ceviz sarısı *Atkı:* beyaz

1 cm’deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü:* 15 adet cm *Atkı:* 11 adet cm

Yöredeki Adı: İpekli göynek

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Yöre halkının iç giyimde kullandığı bu ürüne göynek denilmektedir. Kişinin boyuna ve enene göre kalıp hâlinde çıkarılarak dikilen göyneğin kenar işleri elde yapılmaktadır. Bu ürünün bitim işlemi gerçekleştirilmemiştir. Kişiyi soğuktan rüzgârdan koruması için oluşturulmuştur. Araya atılan ipek ile değeri artan bu göynek kadınlar için dokunmuştur. Ayşe DÖNMEZ’in annesi tarafından yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Fadime AKMAN

Kaynak Kişi: Ayşe DÖNMEZ

Dokuzuncu Göynek

Resim 4.87. Göynek, Alan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Alan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1940'lı yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 114 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Giyim

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz ve kırmızı *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 26 adet cm *Atkı*: 14 adet cm

Yöredeki Adı: İğne oyalı göynek (çeyizlik yakası açılmamış)

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Yöre halkının iç giyimde kullandığı bu ürüne göynek denilmektedir. Kişinin boyuna ve enene göre kalıp halinde çıkarılarak dikilen göyneğin kenar işleri elde yapılmaktadır. Bu ürünün bitim işlemi kol ağzlarına iğne oyası yapılarak gerçekleştirilmiştir. Kişiyi soğuktan rüzgârdan koruması için oluşturulmuştur. Renk olarak sade olan bu göynek erkek için dokunmuştur. Ayşe DÖNMEZ'in annesi tarafından yapılmıştır.

Dokuyan kişi: Fadime AKMAN

Kaynak Kişi: Ayşe DÖNMEZ

Birinci Çarşaflık

Resim 4.88. Çarşaflık, Aksu Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Aksu köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1970'li yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 41 cm bir kapak *Boy*: 220 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Yatak üstüne

Renk Özellikleri: *Çözü*: kırmızı ve beyaz *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 24 adet cm *Atkı*: 22 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtım: Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Bu ürün 4 kapaktan oluşmaktadır. Evlendikten sonra dokumuş. Aksu köyü çözüyü kırmızıdan renklendirmektedir. Emine AKSU evlendikten sonra Aksu Köyü'nde dokumuştur.

Dokuyan Kişi: Emine AKSU (Yıldız TIRIL'ın annesi)

Kaynak Kişi: Yıldız TIRIL

İkinci Çarşaflık

Resim 4.89. Çarşaflık, Dereköy (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Dereköy köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1970'li yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 40 cm *Boy*: 225 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Yatak

Renk Özellikleri: *Çözü*: mavi ve beyaz *Atkı*: beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 24 adet *Atkı*: 17 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon / Ürün Tanıtımı: Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Bu ürün 4 kapaktan oluşmaktadır. Dereköy genellikle mavi renk ile çözüden renklendirmektedir.

Dokuyan kişi: Emine AKSU (Yıldız TIRIL'ın annesi)

Kaynak Kişi: Yıldız TIRIL

Üçüncü Çarşaflık

Resim 4.90. Çarşaflık, Karaköy (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Karaköy köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 41 cm *Boy*: 202 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz ve ceviz sarısı *Atkı*: ceviz sarısı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 17 adet *Atkı*: 14 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Bu ürün 4 kapaktan oluşmaktadır. Çözü ipinde kullanılan kız kıvrığı (tersbükü/tersbüküm) ipinin sabunlanması tekniği, Nallıhan örtmesine özgüdür.

Dokuyan kişi: Melahat ÇAKIR

Kaynak Kişi: Hamiyet GÜRELLİ

Dördüncü Çarşaflık

Resim 4.91. Çarşaflık, Ömerşeyler Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Ömerşeyler köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 188 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözü*: kırmızı, bordo, mavi ve beyaz *Atkı*: kırmızı, bordo, mavi ve beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 16 adet cm *Atkı*: 18 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözgü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Çeyizi için dokumuştur. Bu ürün 4 kapaktan oluşmaktadır. Çözgüde 2 kırmızı + 2 beyaz + 4 kırmızı + 2 beyaz + 2 kırmızı + 16 beyaz + 16 mavi + 2 beyaz + 4 kırmızı + 2 beyaz + 16 mavi + 16 beyaz; atkıda 16 beyaz + 2 kırmızı + 2 beyaz + 4 kırmızı + 2 beyaz + 2 kırmızı + 16 beyaz + 16 kırmızı + 2 beyaz + 4 mavi + 2 beyaz + 16 kırmızı + 16 beyaz + 2 kırmızı + 2 beyaz + 4 kırmızı + 2 beyaz + 2 kırmızı + 16 beyaz + 16 mavi + 2 beyaz + 4 kırmızı + 2 beyaz + 16 mavi olarak desen raporunda iplik bulunmaktadır.

Dokuyan kişi: Fahriye ELAGÖZ

Kaynak Kişi: Fahriye ELAGÖZ

Resim 4.92. Çarşaflık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Beşinci Çarşaf

Resim 4.93. Çarşaf, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1850’li yıllar (19. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44x4= 176 cm *Boy*: 105 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: ipek *Atkı*: ipek

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz ve sarı

1 cm’deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 22 adet cm *Atkı*: 19 adet cm

Yöredeki Adı: Çatallı çarşaf

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Cevizle renklendirilen çizgilere çatal olarak benzetme yapılırken bu çatala Gülsüm’ün kenarı denilmektedir. Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözüğü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Ürün 4 kapaktan oluşmaktadır. Atkıda desen oluşturmak için kalın çekilmiş tiri ipek kozası ve ceviz kabuğuna boyanmış ipek ipliği kullanılmıştır. Çarşaf olarak kullanılan bezin kenarına dantel örülerek süslenmiştir. Çarşaf başı ve sonu 1 cm içe katlanarak dikilmiştir.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Altıncı Çarşaf

Resim 4.94. Çarşaf, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1930'lu yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45x3=135 cm *Boy*: 206 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz, sarı, mavi ve kırmızı *Atkı*: beyaz, sarı, mavi ve kırmızı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 18 adet cm *Atkı*: 16 adet cm

Yöredeki Adı: Keklik göğsü

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Keklik göğsü denilen çarşaftaki çizgilere çıtırılı denilmektedir. Sarı renginden dolayı keklik göğsü denilmektedir. Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Ürün 3 kapaktan oluşmaktadır. Çarşaf olarak kullanılan bezin kenarına dantel örülerek süslenmiştir. Çarşaf başı ve sonu 1 cm içe katlanarak dikilmiştir. Çözgüde 4 beyaz + 4 mavi + 4 beyaz + 4 kırmızı + 4 beyaz + 4 mavi + 4 beyaz + 18 sarı + atkıda 4 beyaz + 4 mavi + 4 beyaz + 4 kırmızı + 4 beyaz + 4 mavi + 4 beyaz + 12 sarı olarak renk raporu tekrar etmiştir.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.95. Çarşaf atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Yedinci Çarşaflık

Resim 4.96. Çarşaflık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: boy: 196 cm en: 45x4=180 cm

Malzeme Özellikleri: Çözü: pamuk Atkı: pamuk

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: Çözü: beyaz ve mavi Atkı: beyaz ve mavi

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: Çözü: 20 adet cm Atkı: 16 adet cm

Yöredeki Adı: Göklü çarşaf

Kompozisyon /Ürün Tanıtımı: Gökyüzünün maviliği dokumada kullanılan mavi renk ile göklü çarşaf denilmiştir. Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözgü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Ürün 4 kapaktan oluşmaktadır. 32 mavi+ 32 beyaz+ 4 mavi+ 4 beyaz+ 4 mavi+ 8 beyaz+ 8 mavi+ 8 beyaz+ 4 mavi+ 4 beyaz+ 4 mavi+ 32 beyaz çözgü+ 44 mavi+ 44 beyaz+ 4 mavi+ 4 beyaz+ 4 mavi+ 8 beyaz+ 8 mavi+ 8 beyaz+ 4 mavi+ 4 beyaz+ 4 mavi+ 44 beyaz atkı olarak renk raporu tekrar etmiştir.

Dokuyan kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.97. Çarşaf atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Sekizinci Çarşaflık

Resim 4.98. Çarşaflık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45x3=135 cm *Boy*: 204 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk (kırmızı) ve ipek kozası (beyaz) *Atkı*: pamuk (kırmızı) ve ipek kozası(beyaz)

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz ve kırmızı *Atkı*: beyaz ve kırmızı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 18 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

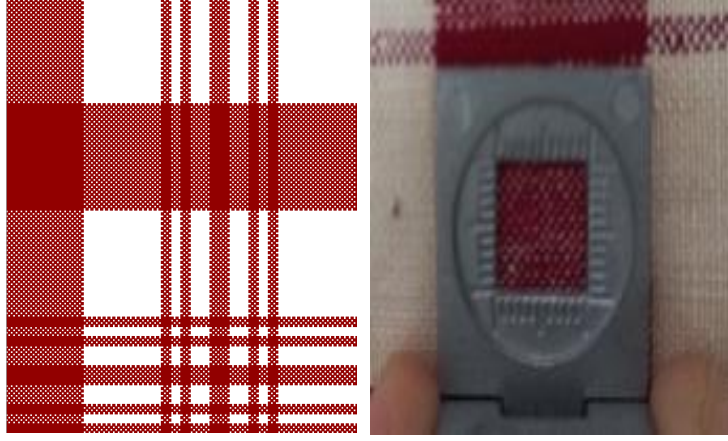
Yöredeki Adı: Allı çarşaf

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dokumada kullanılan kırmızı renk ile allı çarşaf denilmiştir. Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözgü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Ürün 3 kapaktan oluşmaktadır. 32 kırmızı + 32 beyaz+ 4 kırmızı + 4 beyaz+ 4 kırmızı+ 8 beyaz+ 8 kırmızı+ 8 beyaz+ 4 kırmızı+ 4 beyaz+ 4 kırmızı+ 32 beyaz çözgü+ 44 kırmızı+ 44 beyaz+ 4 kırmızı+ 4 beyaz+ 4 kırmızı+ 8 beyaz+ 8 kırmızı+ 8 beyaz+ 4 kırmızı+ 4 beyaz+ 4 kırmızı+ 44 beyaz atkı olarak renk raporu tekrar etmiştir.

Dokuyan Kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.99. arşaflık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Dokuzuncu Çarşaflık

Resim 4.100. Çarşaflık, Ömerşeyler Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Ömerşeyler köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 580 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözü*: kırmızı, mavi ve beyaz *Atkı*: kırmızı, mavi ve beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 17 adet cm *Atkı*: 15 adet cm

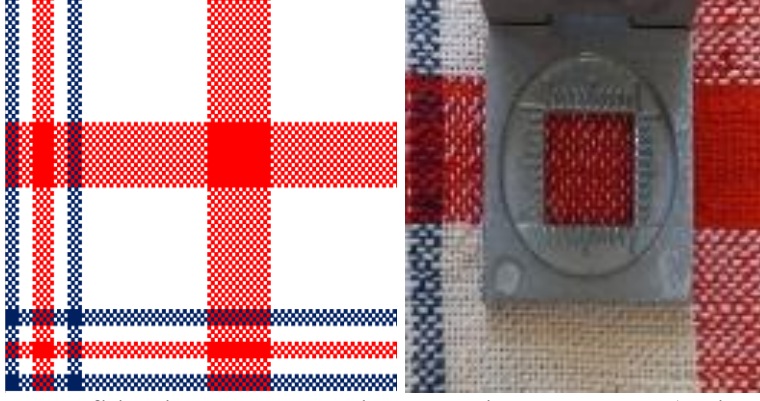
Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon /Ürün Tanıtımı: Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Bu ürün tek parçadan oluşmaktadır. Ömerşeyler köyünden Fahriye Elagöz'ün Melek Şeker'e hediyesiymiş. Çözgüde, 4 mavi + 4 beyaz + 6 kırmızı + 4 beyaz + 4 mavi + 36 beyaz + 18 kırmızı + 36 beyaz; atkıda 30 beyaz + 16 kırmızı + 30 beyaz + 4 mavi + 4 beyaz + 4 kırmızı + 4 mavi olarak desen raporunda iplik bulunmaktadır.

Dokuyan kişi: Fahriye ELAGÖZ

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.101. Çarşaflık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Onuncu Çarşaflık

Resim 4.102. Çarşaflık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44x3=132cm *Boy*: 214 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Çarşaf

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz ve kırmızı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 26 adet cm *Atkı*: 18 adet cm

Yöredeki Adı: Allı çarşaf

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Dokumada kullanılan kırmızı renk ile allı çarşaf denilmiştir. Ürün dokunurken kişinin yatağının boy ölçüsüne göre çözü boyu hesaplanıyor. Eni ise tarak eni ortalama 40-45 cm arasında değişen enlerde dokunup kişinin yatağının enine göre her bir parça kapak adı verilerek birleştiriliyor. Ürün 3 kapaktan oluşmaktadır. Çözünde sadece beyaz renk kullanılırken atkıda kırmızı ve beyaz renk kullanılmıştır.

Dokuyan kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Birinci Şalvar

Resim 4.103. Şalvar, Arkutça Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Arkutça köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy. 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *Boy*: 101 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: koza ipeği *Atkı*: koza ipeği

Kullanım Alanı: İç giyim

Renk Özellikleri: *Çözüğü*; beyaz *atkı*; beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 18 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

Yöredeki Adı: İpekli don

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Ürün hem çözüğünden hem de atkıdan ipek iplik ile dokunmuştur.

Dokuyan kişi: Fatma ŞAHİN

Kaynak Kişi: Hamiyet GÜRELLİ

İkinci Şalvarlık

Resim 4.104. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 360 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözü*: sarı, kırmızı, mavi ve beyaz *Atkı*: kırmızı ve mavi

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 20 adet cm *Atkı*: 16 adet cm

Yöredeki Adı: Mandıra alacasının göklü allısı

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. İplikler çarşıya Mudurnu'dan geliyormuş. Sarı rengi ise kendileri ceviz kabuklarından boyayarak yapıyorlarmış. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Mandıra alacasının göklü allısı denmesinin sebebi; atkıda mavi ve kırmızı renk kullanılması.

Dokuyan Kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.105. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Üçüncü Şalvarlık

Resim 4.106. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 408 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: mavi, kırmızı, sarı ve beyaz *Atkı*: mavi, kırmızı, sarı ve beyaz

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 17 adet cm *Atkı*: 20 adet cm

Yöredeki Adı: Gölcük alacası

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı, sarı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. İplikler çarşıya Mudurnu'dan geliyormuş. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Sobran köyünden Gölcük'e gelin yolladıkları zaman bu beze gölcük alacası denmiş.

Dokuyan Kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.107. Şalvarlık atkı ve çözümlü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Dördüncü Şalvarlık

Resim 4.108. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 45 cm *Boy*: 326 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözü*: sarı, kırmızı, mavi ve beyaz *Atkı*: kırmızı, mavi, beyaz ve sarı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 17 adet cm *Atkı*: 15 adet cm

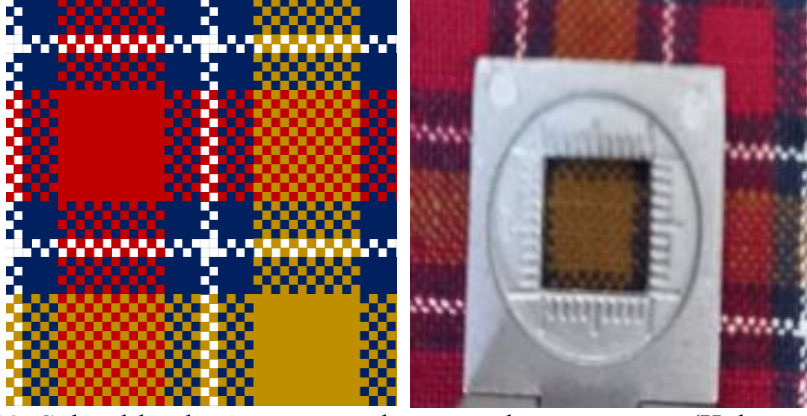
Yöredeki Adı: Pullu cevizli

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. İplikler çarşıya Mudurnu'dan geliyormuş. Sarı rengi ise kendileri ceviz kabuklarından iplikleri boyayarak yapıyorlarmış. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Pullu cevizli denmesinin sebebi ceviz kabuğu ile boyanan ipliklerin atkıda ve çözüde keşiştiği alanlarda sarının pul pul durmasıymış.

Dokuyan Kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.109. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Beşinci Şalvarlık

Resim 4.110. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*:134 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: sarı, kırmızı, mavi ve beyaz *Atkı*: mavi

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 18 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

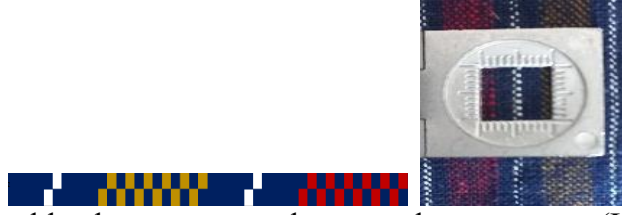
Yöredeki Adı: Göklü ağır alaca

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. İplikler çarşıya Mudurnu'dan geliyormuş. Sarı rengi ise kendileri ceviz kabuklarından boyayarak yapıyorlarmış. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Göklü ağır alaca denmesinin sebebi atkı ipliğinin mavi renk olmasıymış. Çünkü gökyüzünün mavi olmasından göklü denilmiştir.

Dokuyan Kişi: Sultan ŞEKER

Kaynak Kişi: Melek ŞEKER

Çizimler:

Resim 4.111. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Altıncı Şalvarlık

Resim 4.112. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 326 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz, mavi ve kırmızı *Atkı*: beyaz, mavi ve kırmızı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 21 adet cm *Atkı*: 15 adet cm

Yöredeki Adı: Kör alaca

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. İplikler çarşıya Mudurnu'dan geliyormuş. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Ayşe ÇOBAN'ın kayınvalidesi dokumuş. Çözüğünde 2 beyaz + 2 mavi + 4 beyaz + 2 mavi + 4 kırmızı + 2 mavi + 4 beyaz + 2 mavi + 2 beyaz + 10 kırmızı + 20 mavi + 2 kırmızı + 4mavi + 2 kırmızı + 20 mavi + 10 kırmızı; atkıda 2 beyaz + 2 mavi + 4 beyaz + 2 mavi + 4 beyaz + 2 mavi + 4 kırmızı + 2 mavi + 4 beyaz + 2 mavi + 2 beyaz + 8 kırmızı + 16 mavi + 8 kırmızı olarak dokuma desenlendirilmiştir.

Dokuyan kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Çizimler:

Resim 4.113. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Yedinci Şalvarlık

Resim 4.114. Şalvarlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 368 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz, mavi ve kırmızı *Atkı*: mavi ve kırmızı

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 16 adet cm *Atkı*: 17 adet cm

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. İplikler çarşıya Mudurnu'dan geliyormuş. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Ayşe ÇOBAN'ın kayınvalidesi dokumuş. Çözgüde 10 beyaz + 4 mavi + 4 kırmızı + 4 mavi + 4 kırmızı + 4 mavi; atkıda 18 mavi + 18 kırmızı olarak dokuma desenlendirilmiştir.

Dokuyan Kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Çizimler:

Resim 4.115. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Sekizinci Şalvarlık

Resim 4.116. Şalvarlık, Alan Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Alan köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1900'lü yıllar (20. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 41,5 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Şalvar

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz, sarı, mavi ve kırmızı *Atkı*: mavi

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 16 adet cm *Atkı*: 18 adet cm

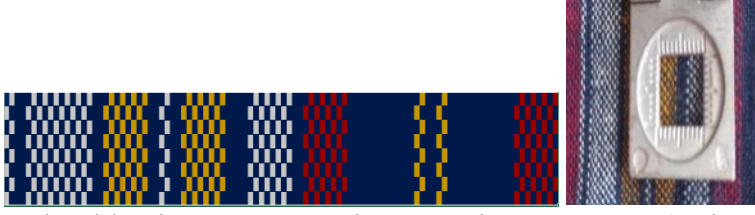
Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Mavi, kırmızı, sarı ve beyaz renkli iplikler çarşıdan hazır alınmış. Dokunan bu bez şalvar dikimi için kullanılıyormuş. Ayşe DÖNMEZ'in annesi dokumuş. Annesi çözüğü hazırlarken bahçenin etrafına sopalar dizermiş bu çözüğünün hazırlandığı sopa düzenine '**daraba**' denirmiş. İplikler belli bir gerginlikte dolanarak tarak eni kadar çekilirmiş. Gruplar hâlinde alınan iplikler yumak gibi alınıp gergefe dizilirmiş ve tezgâha hangi desen ile dokunacaksa renk sırasına göre çekilen çözüğü iplikleri geçirilirmiş. Çözüğünde 2 beyaz+ 2 lacivert + 12 beyaz + 2 lacivert + 8 sarı + 2 lacivert + 2 beyaz + 2 lacivert + 8 sarı + 4 lacivert + 8 beyaz + 2 lacivert + 8 kırmızı + 12 lacivert + 2 sarı + 2 lacivert + 2 sarı + 12 lacivert + 8 kırmızı olarak dokuma desenlendirilmiştir. Atkıda tek renk lacivert kullanılmıştır.

Dokuyan kişi: Fadime AKMAN

Kaynak Kişi: Ayşe DÖNMEZ

Çizimler:

Resim 4.117. Şalvarlık atkı ve çözgü renk raporu, lup görüntüsü (Kahraman, 2024)

Resim 4.118. Fotoğraf şalvar için dokunan bezlerden şalvar Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Birinci yağlık

Resim 4.119. Yağlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yeri: Sobran köyü

Ürünün retildiği Tarih: 1800'l yıllar (19. yy., 1. eyrek)

Ürünün lleri: *En*: 43 cm *Boy*: 101 cm

Malzeme zellikleri: *zđ*: pamuk *Atkı*: pamuk *İşleme İplikleri*: pamuk ve gümüş tel

Kullanım Alanı: Damat elbisesi önüne takılan bez

Renk zellikleri: *zđ*: beyaz *Atkı*: beyaz *İşleme İplikleri*: yavruağzı, pembe, yeşil, simli sarı, sarı, mavi, siyah ve gümüş tel

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *zđ*: 15 cm adet *Atkı*: 15 cm adet

Yöredeki Motif Adları: Bilinmiyor.

Kompozisyon/rn Tanıtımı: Yağlık dikkat çeken motifleri ile gümüş tel de eklenerek işlenmiştir. rn damatların elbisesinin önüne düğünden önce camide dua ile cami hocası tarafından bağlanırmış. Ayşe ÇOBAN'ın kayınvalidesi tarafından yapılan yağlık bu tarihe kadar yıkanmadan muhafaza edilmiştir. Yörede telaffuz edilirken yallık denilmektedir.

Dokuyan kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

İkinci yağlık

Resim 4.120. Yağlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 43 cm *Boy*: 67 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözüğü*: pamuk *Atkı*: pamuk *İşleme İplikleri*: pamuk ve gümüş tel

Kullanım Alanı: Damat elbisesi önüne takılan bez

Renk Özellikleri: *Çözüğü*: beyaz *Atkı*: beyaz *İşleme İplikleri*: turuncu, pembe, yeşil, sarı, mavi, kahverengi ve gümüş tel

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözüğü*: 14 cm adet *Atkı*: 13 cm adet

Yöredeki Motif Adları: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Yağlık dikkat çeken motifleri ile gümüş tel de eklenerek işlenmiştir. Ürün damatların elbisesinin önüne düğünden önce camide dua ile cami hocası tarafından bağlanırmış. Ayşe ÇOBAN'ın kayınvalidesi tarafından yapılan yağlık bu tarihe kadar yıkanmadan muhafaza edilmiştir. Yörede telaffuz edilirken yallık denilmektedir.

Dokuyan Kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Üçüncü yağlık

Resim 4.121. Yağlık, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En:* 31 cm *Boy:* 60 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü:* pamuk *Atkı:* pamuk *İşleme İplikleri:* pamuk

Kullanım Alanı: Damat elbisesi önüne takılan bez

Renk Özellikleri: *Çözü:* beyaz *Atkı:* beyaz *İşleme İplikleri:* turuncu, pembe, yeşil, kırmızı, mavi ve siyah

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü:* 14 cm adet *Atkı:* 10 cm adet

Yöredeki Motif Adları: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Yağlık dikkat çeken motifler eklenerek işlenmiştir. Ürün damatların elbisesinin önüne düğünden önce camide dua ile cami hocası tarafından bağlanırmış. Ayşe ÇOBAN'ın kayınvalidesi tarafından yapılan yağlık bu tarihe kadar yıkanmadan muhafaza edilmiştir. Yörede telaffuz edilirken yallık denilmektedir.

Dokuyan Kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Birinci Mendil

Resim 4.122. Mendil, Nallıhan Merkez (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Nallıhan merkez

Ürünün Üretildiği Tarih: 2000'li yıllar (21. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En: 27cm Boy: 57cm*

Malzeme Özellikleri: *Çözü: ipek Atkı: ipek*

Kullanım Alanı: Düğünlerde damat mendili

Renk Özellikleri: *Çözü: beyaz Atkı: mavi, kahverengi, siyah ve beyaz*

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü: 12 adet cm Atkı: 19 adet cm*

Yöredeki Adı: Bilinmiyor.

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Düğünlerde damada ve geline dokunan Nallıhan yöresinin adetlerinden ipek mendil.

Dokuyan Kişi: Hamiyet GÜRELLİ

Kaynak Kişi: Hamiyet GÜRELLİ

İkinci Mendil

Resim 4.123. Mendil, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1800'lü yıllar (19. yy., 1. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 44 cm *Boy*: 55 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: ipek *Atkı*: ipek *Bezeme Atkısı*: pamuk

Kullanım Alanı: Düğünlerde cebe konuluyor.

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz *Bezeme Atkısı*: turuncu, mavi, yeşil ve bordo

1 cm'deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 13 adet cm *Atkı*: 10 adet cm

Yöredeki Adı: Çevre

Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Düğünlerde camide dua ile damadın önüne yağlık bağlanırken mendilde takılırmış. Mendil hem damada hem de geline yapılmış. Yörede mendile çevrede denilmektedir. İşlenin motifler tersi yüzü aynı görünecek şekilde temiz işlenmiştir. Dört köşesinde de aynı motiften bulunmaktadır. Ayşe ÇOBAN'ın kayınvalidesi dokumuştur.

Dokuyan Kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

Peşkir

Resim 4.124. Peşkir, Sobran Köyü (Kahraman, 2024)

Ürünün Bulunduğu Yer: Sobran köyü

Ürünün Üretildiği Tarih: 1950’li yıllar (20. yy., 2. çeyrek)

Ürünün Ölçüleri: *En*: 42 cm *Boy*: 63 cm

Malzeme Özellikleri: *Çözü*: pamuk *Atkı*: pamuk

Kullanım Alanı: Havlu

Renk Özellikleri: *Çözü*: beyaz *Atkı*: beyaz, mavi ve sarı

1 cm’deki Dokuma Sıklık Değeri: *Çözü*: 17 adet cm *Atkı*: 16 adet cm

Yöredeki Adı: Peşkir

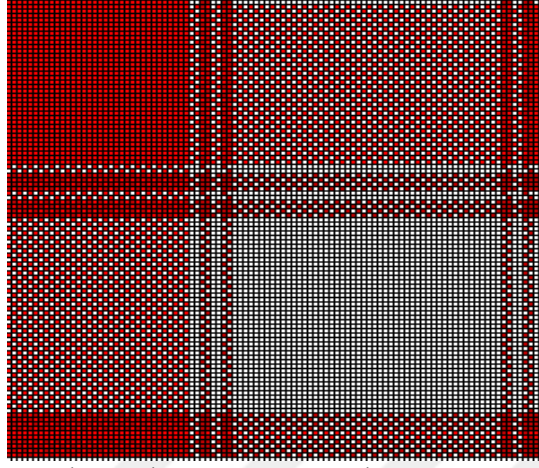
Kompozisyon/Ürün Tanıtımı: Ürün yörede havlu olarak kullanılmıştır. Başlangıç ve bitişte atkı iplikleri çekilerek yöredeki isimlendirilmesi ile antika işi yapılmıştır. Ayşe ÇOBAN’ın kayınvalidesi dokumuştur.

Dokuyan Kişi: Hanife ÇOBAN

Kaynak Kişi: Ayşe ÇOBAN

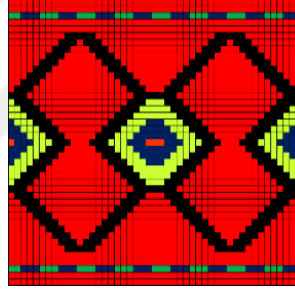
4.9. Desen Katalogu

Dördüncü Çember

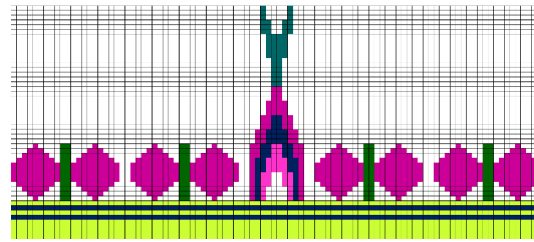

Çizim 4.1. Dördüncü Çember Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

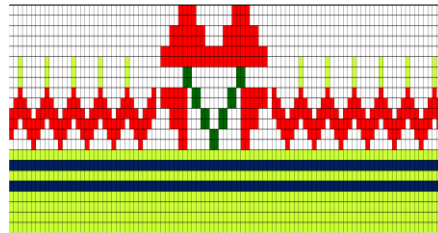
Birinci Örtme

Çizim 4.2. Birinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

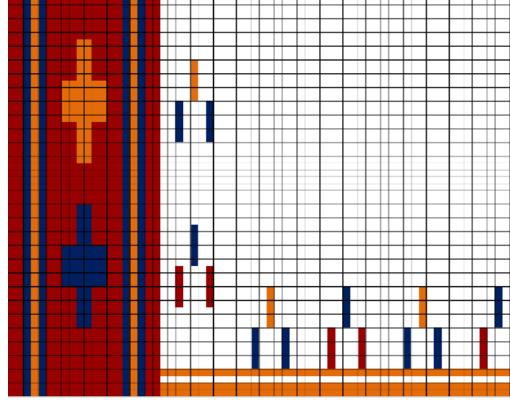

Çizim 4.3. Birinci Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

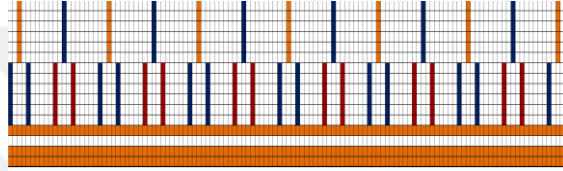

Çizim 4.4. Birinci Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

İkinci Örtme

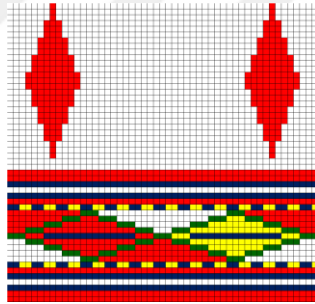

Çizim 4.5. İkinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

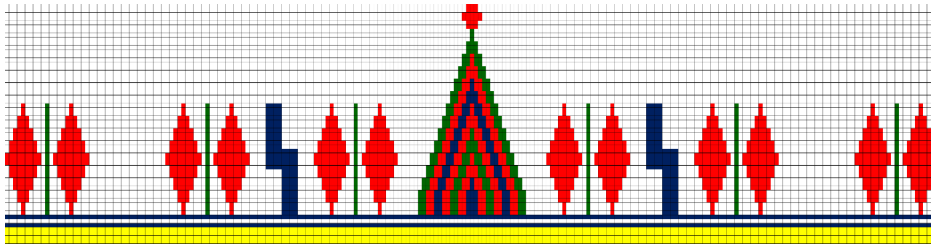

Çizim 4.6. İkinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Üçüncü Örtme

Çizim 4.7. Üçüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

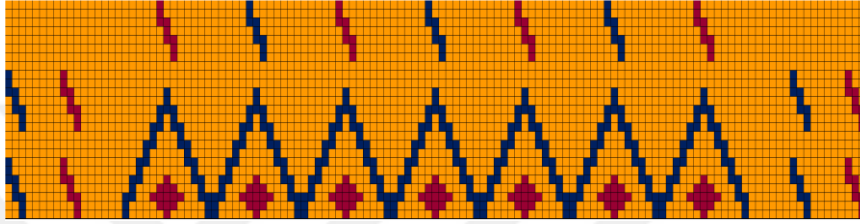

Çizim 4.8. Üçüncü Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Dördüncü Örtme

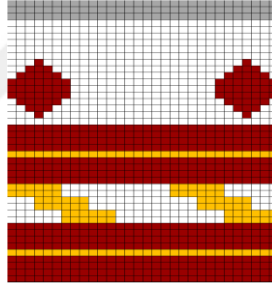

Çizim 4.9. Dördüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

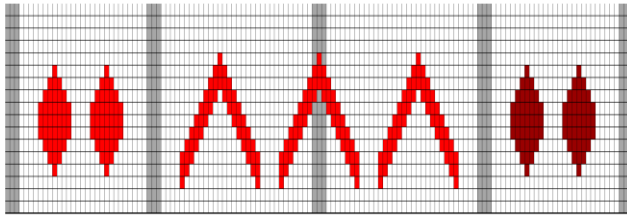

Çizim 4.10. Dördüncü Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Beşinci Örtme

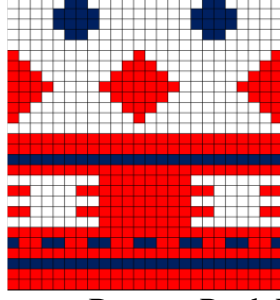

Çizim 4.11. Beşinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

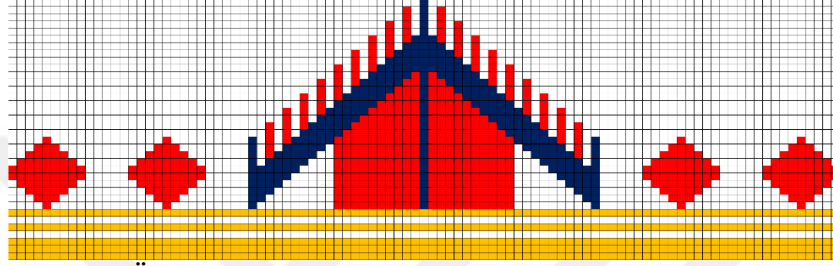

Çizim 4.12. Beşinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Altıncı Örtme

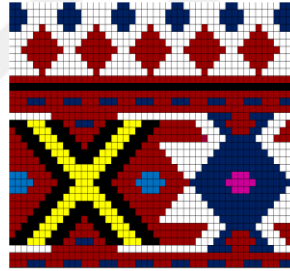

Çizim 4.13. Altıncı Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

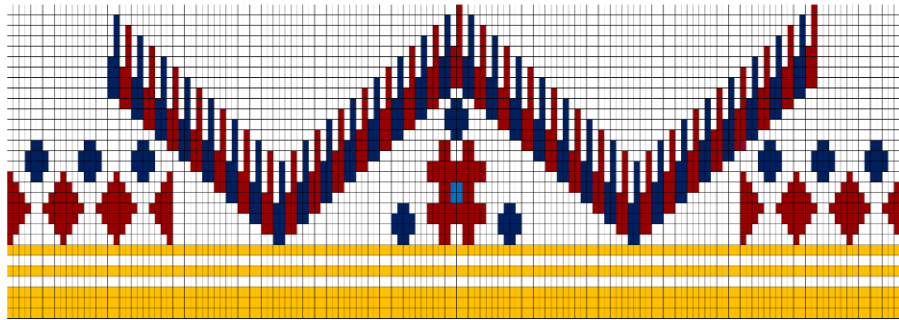

Çizim 4.14. Altıncı Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Yedinci Örtme

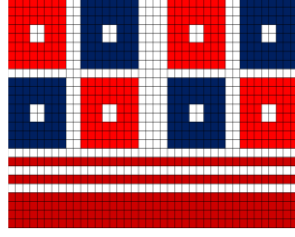

Çizim 4.15. Yedinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

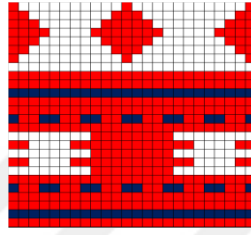
Çizim 4.16. Yedinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Sekizinci Örtme

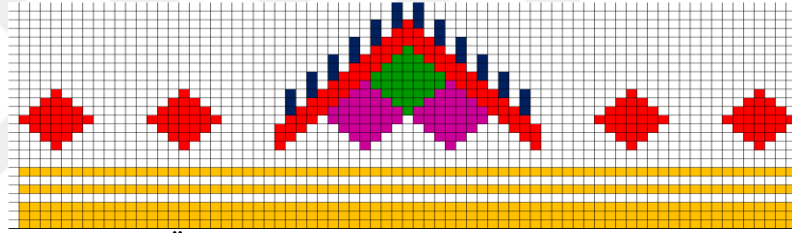

Çizim 4.17. Sekizinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

Dokuzuncu Örtme

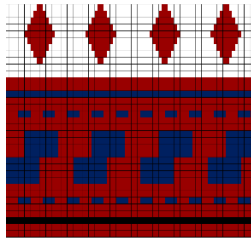

Çizim 4.18. Dokuzuncu Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

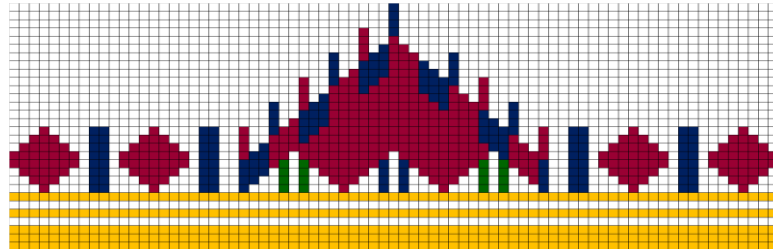

Çizim 4.19. Dokuzuncu Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

Onuncu Örtme

Çizim 4.20. Onuncu Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

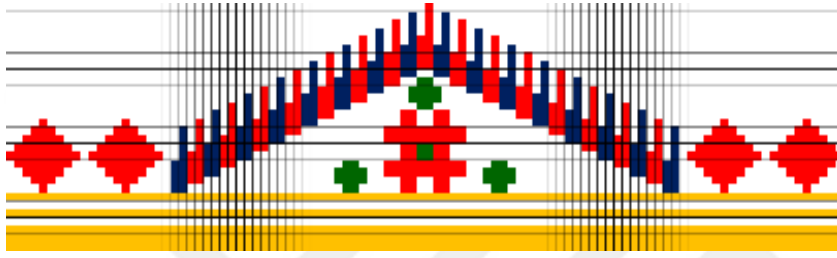

Çizim 4.21. Onuncu Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu

On Birinci Örtme

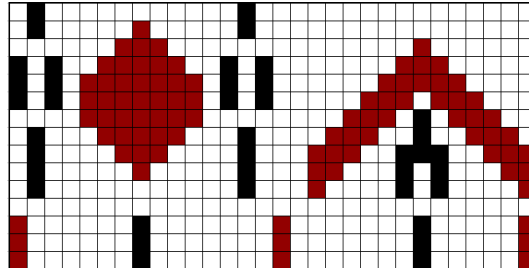
Çizim 4.22. On Birinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

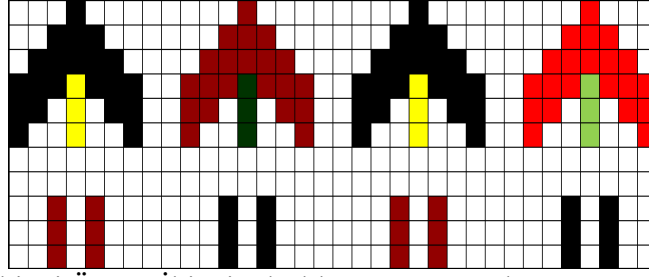
Çizim 4.23. On Birinci Örtme Alınlık Bezeme Renk Raporu On İkinci Örtme

Çizim 4.24. On İkinci Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

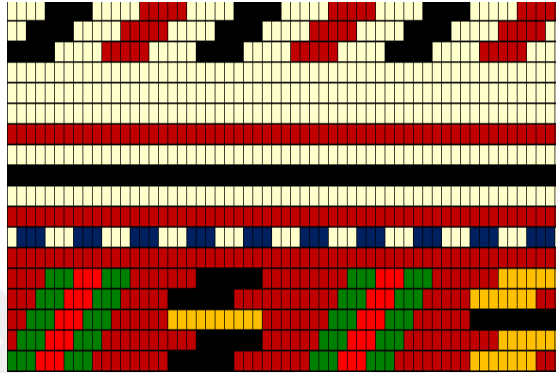

Çizim 4.25. On İkinci Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

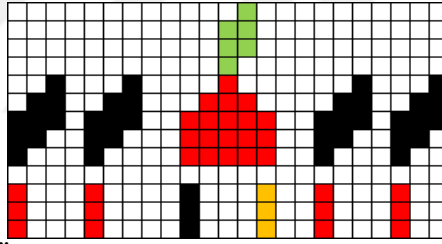

Çizim 4.26. On İkinci Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

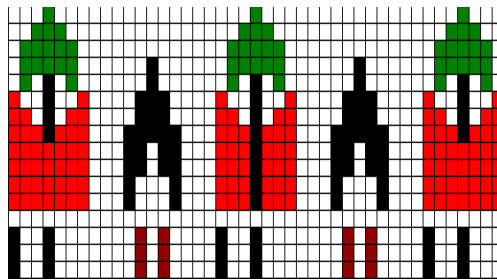
On Üçüncü Örtme

Çizim 4.27. On Üçüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

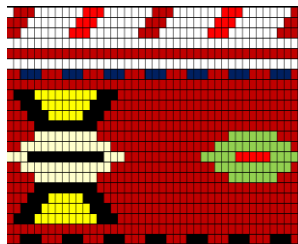

Çizim 4.28. On Üçüncü Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

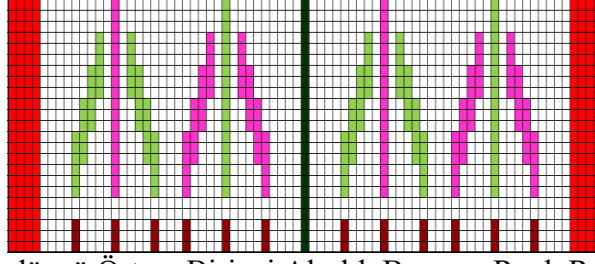

Çizim 4.29. On Üçüncü Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

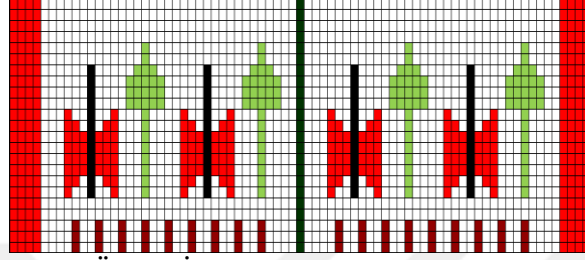
On Dördüncü Örtme

Çizim 4.30. On Dördüncü Örtme Kenarsuyu Bezeme Renk Raporu

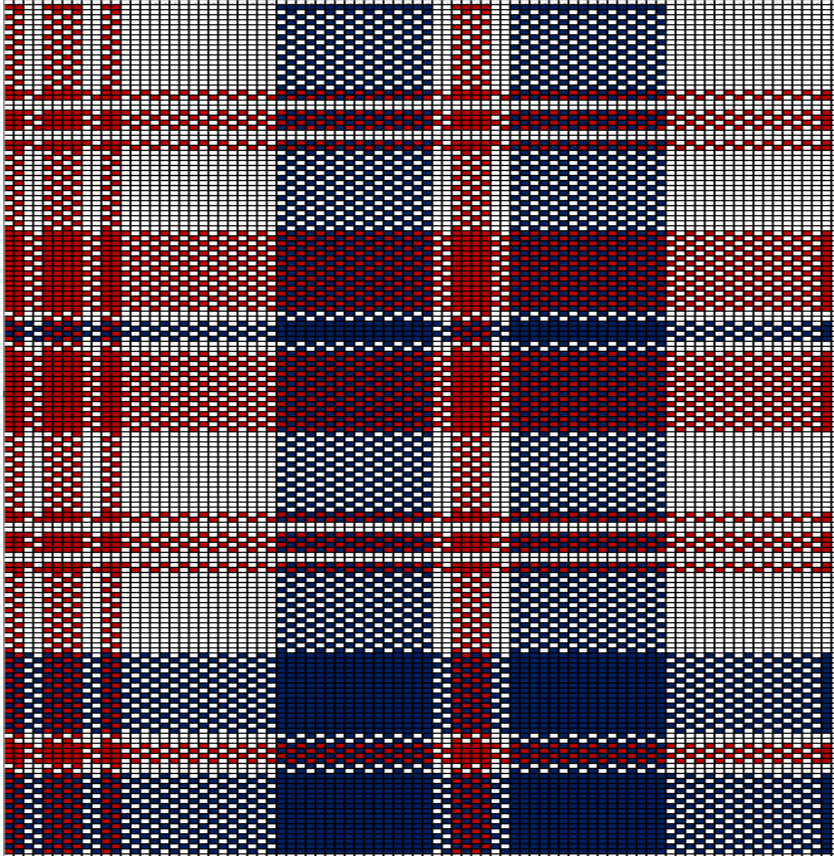

Çizim 4.31. On Dördüncü Örtme Birinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

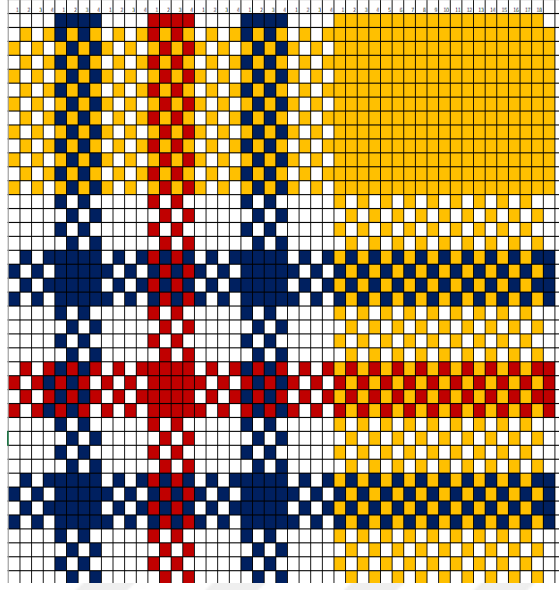
Çizim 4.32. On Dördüncü Örtme İkinci Alınlık Bezeme Renk Raporu

Dördüncü Çarşafıklık

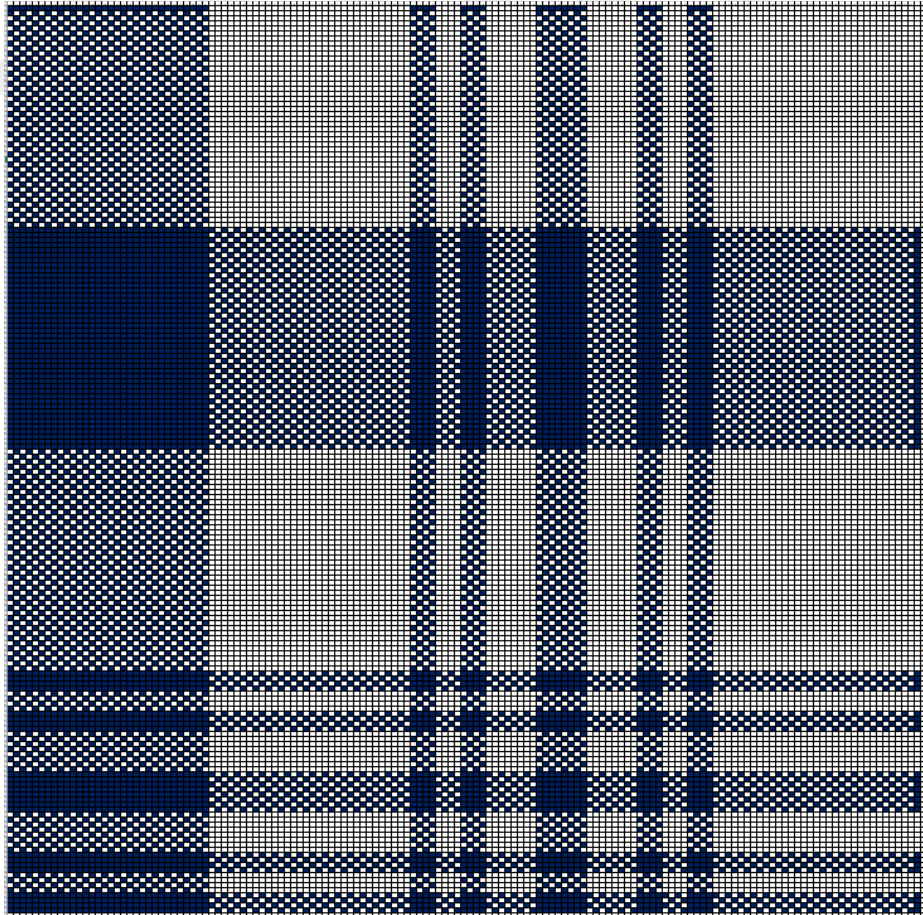
Çizim 4.33. Dördüncü Çarşaflık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Altıncı Çarşaf

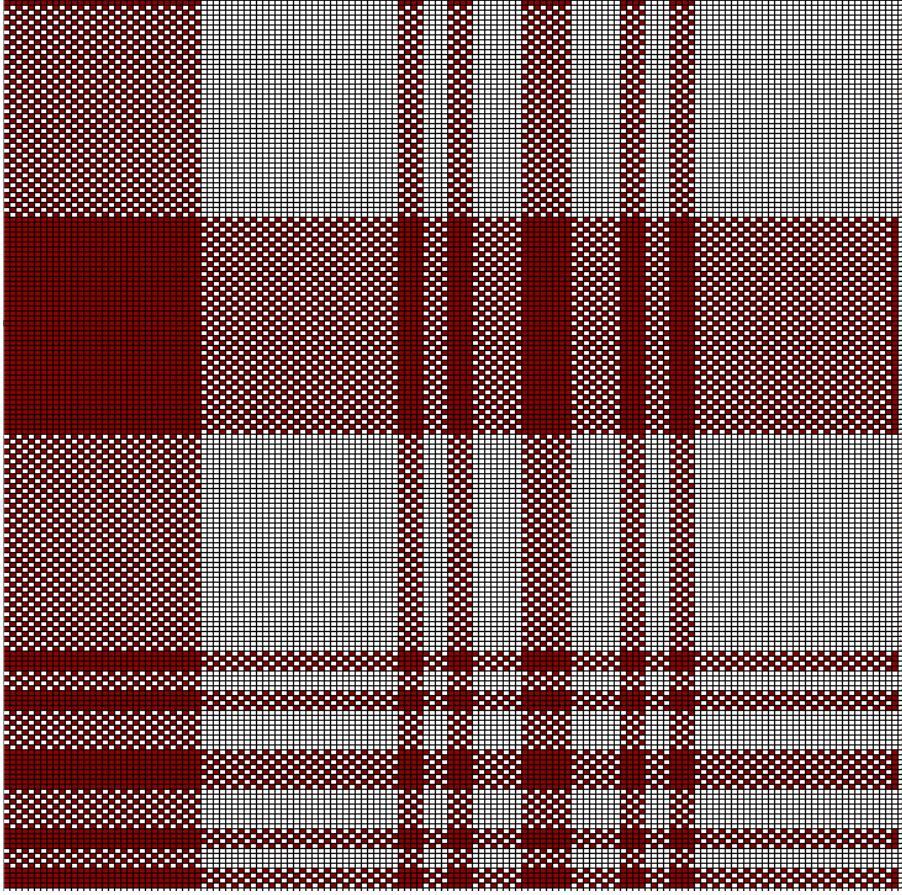
Çizim 4.34. Altıncı Çarşaf Atkı ve Çözgü Renk Raporu

Yedinci Çarşaflık

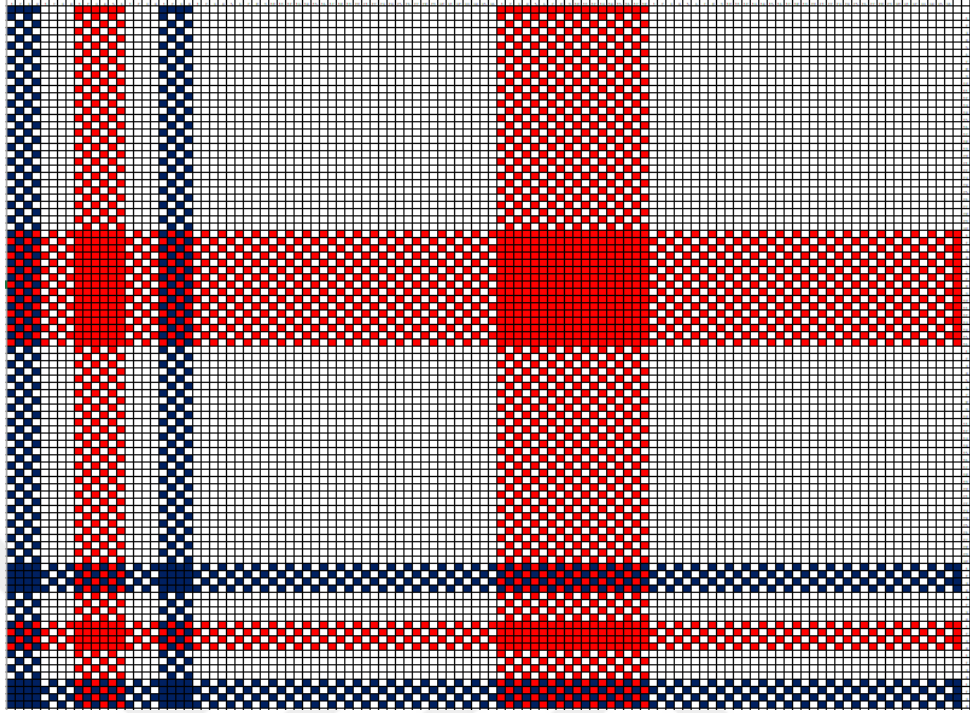
Çizim 4.35. Yedinci Çarşaflık Atkı ve Çözgü Renk Raporu

Sekizinci Çarşaflık

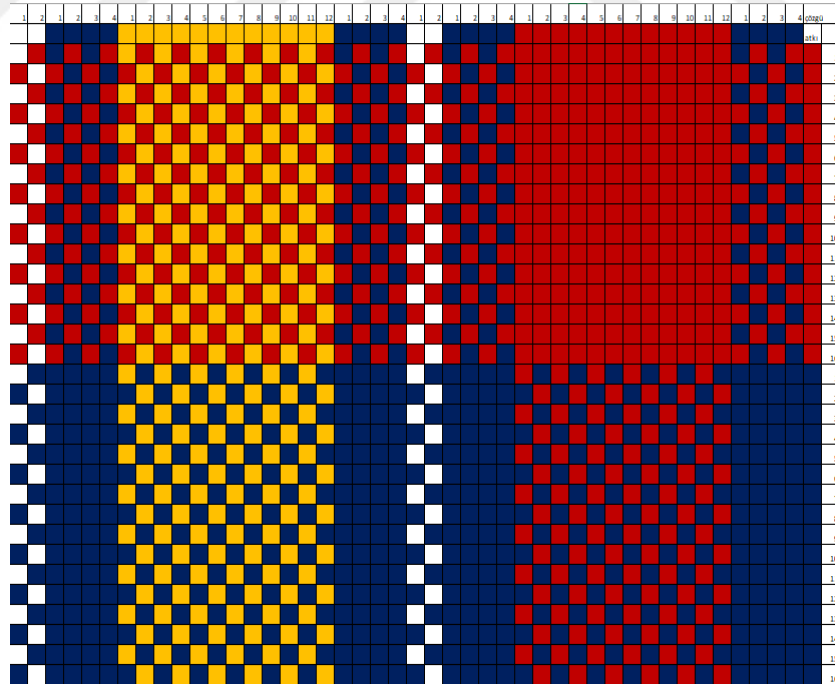
Çizim 4.36. Sekizinci Çarşaflık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Dokuzuncu Çarşaflık

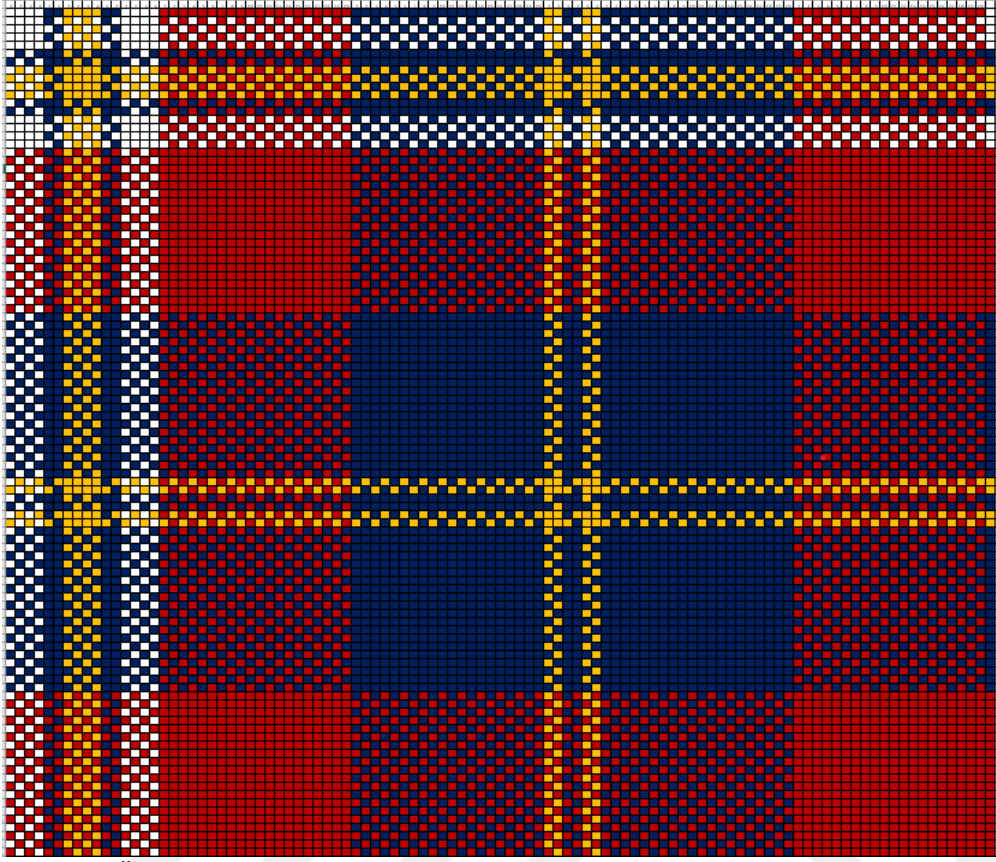
Çizim 4.37. Dokuzuncu Çarşaflık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

İkinci Şalvarlık

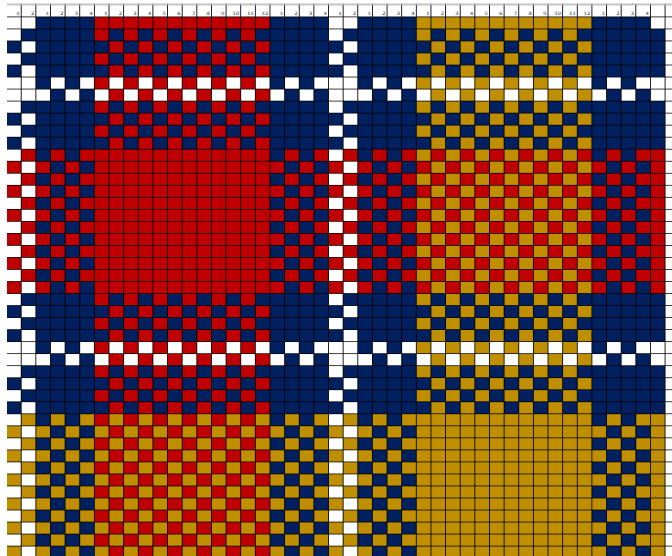
Çizim 4.38. İkinci Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Üçüncü Şalvar

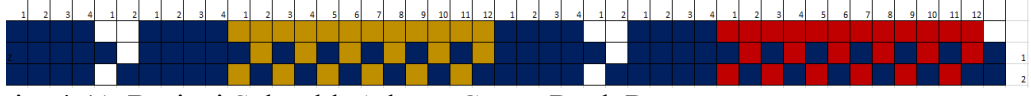
Çizim 4.39. Üçüncü Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Dördüncü Şalvarlık

Çizim 4.40. Dördüncü Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Beşinci Şalvarlık

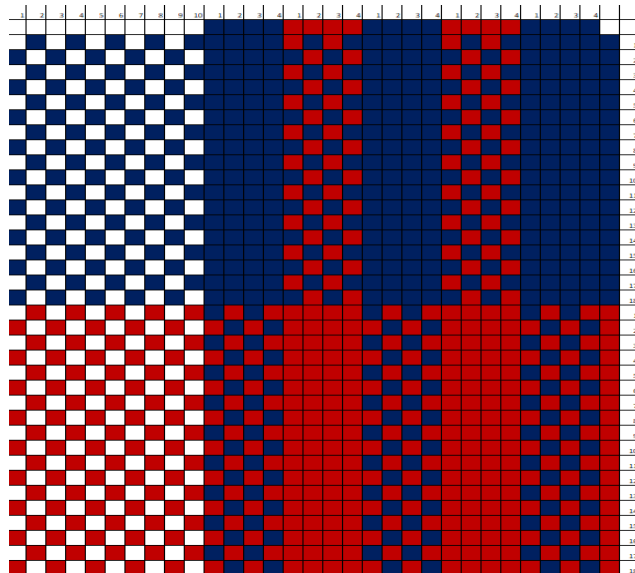
Çizim 4.41. Beşinci Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Altıncı Şalvarlık

Çizim 4.42. Altıncı Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Yedinci Şalvarlık

Çizim 4.43. Yedinci Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

Sekizinci Şalvar

Çizim 4.44. Sekizinci Şalvarlık Atkı ve Çözümlü Renk Raporu

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Birçok kültürde bez dokumalar, toplumun ihtiyaçlarını karşılar. Kullanıldığı coğrafyanın şartlarına göre kullanım alanı ve çeşitliliği değişir. Bulunduğu konum itibariyle Nallıhan ilçesinde bez dokumalarda ipek ve pamuk ipliği kullanılır. Özel günler için dokunan ürünler dışında ipeğin pahalı olması ve kozadan çekiminin zaman alması nedeniyle süreç içinde ipek, yerini pamuk ipliğine bırakır.

Bu alan araştırma modeli, betimsel bir çalışmadır. Nallıhan ilçe ve köylerinde yapılan araştırmada dokumacılığın gelişimi ve bugünkü durumu ve halkın ekonomik ve fiziksel ihtiyacını karşılayan bez dokumacılığında; iplik, dokuma tezgâhı, bez dokumalar, dokumaların teknik, motif, kompozisyon ve bunlardan yapılmış giysilerdeki örneklerle günümüze kadar ulaşmıştır. Bu araştırmada elli iki adet bez dokuma örneğine ulaşılmıştır. Bu bezlerin teknik özellikleri incelenerek ürün bilgi formuna işlenmiştir. “Yörede Bulunan Bez Dokuma Örnekleri” başlığı altında analiz edilip değerlendirilen ürünlerin desenlerinin çizimleri, kelime işlemci (excel) üzerinden çizilmiştir. Araştırma sırasında Nallıhan merkezinde dokumada kullanılan araç gereç de tespit edilerek ilgili başlıklar altında yer verilmiştir.

Alan araştırmasında, ilçe merkezi ve dokuz adet köy dâhil, on adet yerleşim merkezine ait örneklere ulaşılmıştır. Merkezde dört, Alan Köyü’nde beş, Sobran Köyü’nde yirmi dört, Ömerşeyhler Köyü’nde iki, Karaköy Köyü’nde bir, Dereköy Köyü’nde bir, Aksu Köyü’nde iki, Arkutça Köyü’nde iki, Uluhan Köyü’nde üç, Beydili Köyü’nde sekiz adet örneğe ulaşılmıştır. Karşılaşılan tüm örneklerin geneli geleneksel ürün hâlinde olup, bir tanesi güncel olarak, yorumlanıp dokunmuştur. Güncel olarak dokunan örnek, ilçe merkezinde aktif olarak dokumacılığa devam eden ve aynı zamanda tasarımcı olan Gürelli’ye aittir. Kendisi, dokuma kültürünü ilçede hâlâ devam ettirme ve yaşatma isteğinden kaynaklı olduğunu belirterek araştırmaya katkıda bulunmuştur. Ürüne dönüştürülmemiş hâliyle ulaşılan bez dokuma örneklerinin, birçoğu Nallıhan çarşı merkezinde tuhafiyeye ve terzilerde ceket, yelek, gömlek ve pantolona dönüştürülerek satışa sunulmaktadır. Bunun sebebi, özellikle şalvarlık bez dokumaların dış giyim için uygun bir yapıya sahip olmasıdır.

Yapılan alan araştırması sonucu, yörede çözümlerin, bahçede daraba sopalari üzerinden ipliklerin belirli bir gerginlikte ve tarak eni kadar çekilmesiyle hazırlandığı bilgisine ulaşılmıştır.

Nallıhan yöresindeki bez dokumalarda göyneklik, şalvarlık ve çarşaflık örneklerinde çözgü ve atkıda çeşitli renklere iplikler ile kareli ve çizgili desen oluşturulmuştur. Peşkir, bazı çember ve mendillerde çubuklu ve kareli renklendirme görülmektedir. Örtmelerde ise ilave bezeme atkılı ve renkli atkılarla kenarsuyu desenleri yapıldığı tespit edilmiştir.

Nallıhan ilçesinde dokuma istenilen uzunluğa geldiğinde dokuma işlemi tamamlanmaktadır. Örtme ve çemberde saçak payı bırakılarak dokumanın bitim işleminin yapılması süsleme amaçlı olup ayrıca uçlarına ilave olarak kumaş parçaları, pamuk iplik ve pamuk elyafı süslemeleri yapılmaktadır. Şalvar, yağlık, peşkir, çarşaf, mendil ve göyneklik dokumalarda uzun dokunan bezler daha sonra ürün haline getirilmek için metrelik halde muhafaza edilmektedir. Çember dokumalarında bir köşe ucundan, çapraz köşe ucuna birleştirilerek değdiğinde kare Şeklinde dokunan dokunan bez halk ağzı ile '**değirmi**' ölçüsü ile dokuma işlemi tamamlanmaktadır. Çember ve örtme iki parçanın birleştirilmesi ile tamamlanmaktadır. Çarşafalarda her bir parça '**kapak**' adını alır ve kişinin yatağının enine göre bu parçalar birleştirilir. Çarşafalarda genellikle 3 ve 4 parça yani kapak sayısına rastlanılmaktadır. Lacivert, kırmızı ve beyaz iplikle, zikzak desenli, dikiş ve örgü ile süslenerek yapılan, göynek parçalarının birleştirilme tekniğine yörede '**çatki**' denilmektedir. Yağlıklar ve mendiller, dokuma işlemi tamamlandıktan sonra kenarlarından çevrilerek dikiş ipliği ile kapatılmaktadır. Yağlıklarda başlangıç ile bitişlerde dikkat çeken renklere motif işlemler iplik ve gümüş tel ile yapılmaktadır. Mendillerde dört köşesine sonradan yapılan işlemler tersi ve yüzü aynı görünecek şekilde temiz işlenmektedir.

Nallıhan ilçesi bez dokuma çeşitlerini ölçülerini dağılımına bakıldığında yaklaşık $\cong$; çemberler $48 \times 2 = 96$ cm eninde, 101 cm boyunda, örtmeler $45 \times 2 = 90$ cm eninde, 192 cm boyunda, göyneklik, çarşaflık ve şalvarlık bez dokumaların eni 41 ila 45 cm olduğu söylenebilir. Az sayıda tespit edilen ürünlerden yağlıkların yaklaşık $\cong$ 39 cm eninde 76 cm boyunda, mendiller yaklaşık $\cong$ 35 cm eninde 56 cm boyunda olduğu söylenebilir. Bu ölçüler, 20. yy. da kullanılan tezgâhların tarak eninin en fazla 45 cm eninde dokumaya elverişli olduğunu göstermektedir.

Örtmelerde on dört örneğin sadece üçünde çözü ve atkıda pamuk ipliğinin yanında ipek ipliği de kullanılmaktadır. Çemberlerde beş örneğin sadece birinde pamuk ipliği diğerlerinde ipek kozasından çekilmiş ipek ipliği kullanılmaktadır. Göyneklerde ulaşılan dokuz örneğin sadece birinde atkıda hem ipek hem de pamuk ipliği, çözüde ise tamamen pamuk ipliği kullanılmaktadır. Çarşafalarda on örneğin birinde atkıda ve çözüde sadece ipek ipliği, birinde ise ipek ve pamuk ipliği hem atkıda hem de çözüde kullanılmaktadır. Diğerlerinde ise atkı ve çözü ipliği pamuktur. Şalvarlarda sekiz örneğin sadece bir tanesinde hem atkıda hem de çözüde ipek ipliği kullanılmaktadır. Yağlıklarda üç örneğin hepsinde atkı ve çözüde pamuk ipliği kullanılmaktadır. Mendillerde atkı ve çözüde ipek ipliği kullanılmaktadır. Pamuk ipliğinin ağırlıklı kullanıldığı örneklerin teri daha rahat emmesi ve kullanımının rahat olması, ipek ipliğinin kullanıldığı ürünlerin ise özel günlerde farklılık oluşturan bir görünüme sahip olmasından kaynaklanması, kaynak kişilerce kullanılma sebebi olarak ifade edilmiştir. Günümüzde çarşı merkezinde özel atölye ve Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açılan kurslar dışında dokumacılık yapılmamaktadır.

Ulaşılan örneklerin dokunduğu yıllar tam olarak bilinmemektedir. Kaynak kişilerin söyledikleri tarih aralıklarına göre örneklerin çoğunun 19 ve 20. yüzyıllarda dokunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Çok eski örnekler, kullanım kaynaklı yıprandığından günümüze kadar gelememiştir. Örneklerin bazıları ise para kazanmak amacıyla turistlere satılmış ya da gelecek nesiller için çeyiz olarak ayrılmıştır. Genel olarak ürünlerde; çemberlerin ve örtmelerin genelinin 20. yy. 'da, göyneklerin, çarşafıkların, şalvarlıkların ve yağlıkların genelinin 19. yy. 'da dokunduğunu söylenebilir.

Çemberlerden bir örnek hariç geneli ipek ipliğinden dokunmuştur. Özel günler için dokunan; örtmelerde üç örnek, göyneklerden bir örnek, çarşafıktan bir örnek ipek ve pamuk ipliğinden dokunmuştur. Bir şalvar örneği tamamen ipek dokumadır. Bunların dışındaki örnekler tamamen pamuklu dokumadır. Yağlıkların tümü pamuk dokumadır. Mendillerin tümü ipek dokumadır. Peşkir ise pamuk ipliğinden dokunmuştur.

Ulaşılan örneklerin teknik olarak 1 cm'deki atkı ve çözü sıklıkları, ham maddenin farklılığı ve birden fazla kalınlıkta iplik kullanımından kaynaklı olarak değişmektedir. Bu nedenle aynı dokuma üzerinde farklı yerlerden ölçümler yapılarak bunun ortalaması alınmıştır. Bu nedenle değerler yaklaşık değerlerdir. Çember

örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 15 ila 18 arasında, 1 cm'de atkı adedi 12 ila 20 arasında değişmektedir. Örtme örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 11 ila 16 arasında, 1 cm'de atkı adedi 12 ila 20 arasında değişmektedir. Göynek örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 17 ila 21 arasında, 1 cm'de atkı adedi 8 ila 25 arasında değişmektedir. Çarşaf örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 16 ila 24 arasında, 1 cm'de atkı adedi 14 ila 25 arasında değişmektedir. Şalvar örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 16 ila 21 arasında, 1 cm'de atkı adedi 15 ila 20 arasında değişmektedir. Yağlık örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 14 ila 15 arasında, 1 cm'de atkı adedi 10 ila 15 arasında değişmektedir. Mendil örneklerinde 1 cm'de çözgü adedi 12 ila 13 arasında, 1 cm'de atkı adedi 10 ila 19 arasında değişmektedir. Nallıhan ilçesinde bir adet peşkir örneğine ulaşılmıştır. Ulaşılan örneğin çözgü adedi cm'de 17 adet olup atkı adedi cm'de 16'dır.

Nallıhan ilçesinde ulaşılan ürünlerin, zemin çözgüsünde en çok beyaz ve sarı renk en az kullanılan ise kırmızı, lacivert ve bordo renktir. Ürünlerin, zemin atkısında en çok lacivert ve beyaz renk en az kullanılan ise bordo sarı, kırmızı, gümüş tel, yeşil, kahverengi, siyah renktir. Bez dokuma örneklerinden örtmelerde alınlık ve kenarsuyu bezeme yağlıklar ise kenarsuyu bezeme bulunmaktadır. Nallıhan örtmelerinde alınlık bezemede en çok kullanılan renkler mavi, kırmızı ve yeşil renktir. En az kullanılan alınlık bezeme renkleri mor, pembe, sarı, beyaz ve bordo renk olarak görülmektedir. Kenar suyu bezemede en çok kullanılan renkler kırmızı, mavi ve sarı renktir. En az kullanılan kenarsuyu bezeme renkleri yeşil, siyah, turuncu, beyaz renk ve gümüş tel görülmektedir.

Bezlerdeki süsleme teknikleri incelendiğinde bezeme örneklerinin örtme ve yağlıklarda kullanıldığı görülür. Örtme alınlık motifleri üçlü para, bibercik, kaydırma, ilikli, hambarcık, sıra para, üç bibercik ve karınca örtme kenar suyu motifleri göbekli motifi, kuyumcu kutusu, sıra para, sarma, kaydırma, bibercik, albaşlı, hambarcık, mekik, zülûf tarağı ve yörük köy olarak tespit edilmiştir. Yağlıklarda işleme ile desenlendirilmiş olduğu için işlemler inceleme dışında bırakılmıştır. Diğer bezlerin ise çözgüden ve iplikten renklendirildiği görülür. İlçeye has örtmelerde kullanılan sarı renk, kupbari bitkisinden elde edilmiştir. Ceviz sarısı ise yine ilçede dokuma yapan bireylerin ham ipliği boyayarak elde etmesiyle oluşmaktadır. Genel olarak diğer tüm renkler hazır olarak temin edilmektedir. İplik renk çeşidinin sınırlı olması nedeniyle birçok ürünün bez dokumaları tekrar niteliğindedir. Nallıhan örtmelerinde alınlık

bezemede en çok ilikli, sıra para ve karınca motifi kullanılmıştır. Örtmelerin alınlık bezemesinde en az üçlü para, bibercik, kaydırma, hambarcık ve üç bibercik motifi kullanılmıştır.

Ürünlerin ulaşılmasına katkıda bulunan diğer bireyler, aile büyüklerinin dokuma yaptıklarına tanıklık etmiş fakat dokumayı kendileri yapmamıştır. Şu an geleneksel dokuma kültürüne yörenin iğne oyaları da eklenerek bu kültür devam ettirilmektedir. Böylece yörenin eski ve yeni kültürel değerleri gelecek nesillere aktarılmaktadır.

5.2. Öneriler

Geçmişteki dokuma değerlerinin yeni nesillere aktarılması ve yöre kültürünün bugün de yaşatılması büyük önem taşır. Yörede bez dokumaların yaşatılması amacıyla çeşitli bakanlıkların ilgili müdürlükleri ve mülki idarenin yanı sıra yerel yönetimler ile özel kurum ve kuruluşların hazırladıkları projeler bulunmaktadır. Ancak projelerde pazarlama eksikliğinin giderilmesi ve gerekli insan gücünün sağlanması sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Hafta sonları ziyaretçi girişlerinin yoğun olduğu ilçede ulaşım kolaylaştırılması da dokuma ürünlerinin pazarlama ve satışında destek sağlayacak ve yöre halkının bu sanatı sürdürmelerini kolaylaştıracaktır.

Dokumanın sürdürülebilmesi için dijital çağa uygun olarak geliştirilen sosyal ağlar, tanıtımda kullanılabilir. İlçeye özgü dokumalar, tanınmış kişiler tarafından kullanılarak ülke ve dünyaya tanıtılmasında büyük katkı sağlayabilir. Uluslararası ziyaretlerde yöreye özgü dokuma örneklerinin ziyaretine gidilen muhataba hediye edilmesi hem bölge kültürünün tanıtımını sağlar hem de muhataba gösterilen değeri artırılabilir. Bu gibi tedbir ve tanıtım faaliyetleri, ilçe ekonomisine katkı sunabilir.

Nallıhan bez dokuma sanatının günümüzde de ilgi çekici kalması için yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi gereklidir. Geleneksel teknikler korunurken modern tasarım ve uygulamaların da bu tekniklere entegre edilmesi, bu sanatın güncelliğini sağlayacaktır. Örneğin modern desenlerin kullanımı, günümüz modasına uygun renk ve dokuların tercih edilmesi, Nallıhan bez dokuma ürünlerinin daha geniş bir kitleye hitap etmesini sağlayabilir.

Dokumanın ön plana çıkarıldığı kültür, sanat ve sağlık festivalleri düzenlenebilir. Yörenin tanınmış kişileri, önemli açılış ve toplantılara yörenin kültürüne ait bez dokuma örnekleri ile katılım gerçekleştirilebilir. Dokuma yapacak

kişilere millî kültür ve değerler konusunda eğitim verilmelidir. Bu dokumaların giyim, aksesuar, ev dekorasyon ürünleri gibi farklı alanlarda kullanılması kullanım alanının genişlemesine neden olabilir.

Nallıhan bez dokuma mirasının devam ettirilmesi ve korunması için Nallıhan'da bir bez dokuma müzesi kurulması, bölgenin kültürel zenginliğini sergilemek ve gelecek nesillere aktarmak için önemli bir adım olabilir. Müzede geleneksel dokuma tezgâhlarının aktif yaşayan müze konseptinde atölye düzeninde sergilenmesi sağlanmalıdır. Bu atölyelerde, eski dokuma ürünlerinin birebir üretimleri yapılmalıdır. Bu müzede yörenin dokumacılık öyküleri ve Nallıhan'ın dokuma tarihine dair bilgilerde sunulabilir.

KAYNAKLAR

- Akan, M. (2016). "Anadolu Yörük Yaşamında Dokuma Geleneği", *Kalemişi Dergisi*, 4 (7), 39-58.
- Akbaş, E. (2016). *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü İplikhanelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Riskleri ve Çözüm Önerileri*, Yayınlanmamış, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi, T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Akpınarlı, H. F. ve Çolak A. (2021). *Pamuklu (Dastar, Örtme, Çember, Peşkir) El Dokumacılığı*, Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi cilt 2, Ankara.
- Akpınarlı, H. F. ve Kuru, S. (2014). *Yeşil Üzümlü Dokumaları Geleneksel Giysileri ve Çağdaş Tasarımlar, Dastar Dokuma Örneklerinin Belgelemesi ve Çağdaş Tasarımlar*, Yeşil Üzümlü Belediyesi Yayını, Ankara.
- Anonim (1996). "Tekstil dokunmuş kumaşlar-Yapı analiz metotları- Bölüm 2 Birim Uzunluk Başına İplik Sayısının Tayini" . TS 250 EN 1049-2 numaralı standart. <https://intweb.tse.org.tr/Standard/Standard/Standard.aspx?081118051115108051104119110104055047105102120088111043113104073090110074083107054051109051107050>
- Arlı, M. (1978). *Kocaeli'nin Kandıra İlçesinde Keten Dokumacılığı ve Dokunan Keten Bezlerin Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerinde Bir Araştırma*, Yayınlanmamış, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ayverdi, İ. (2010). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük Kubbealtı Lügatı*, Seçil Ofset, İstanbul.
- Balkanal, Z., & Sökmen, S. (2017). "Seben Alaca Dokumaları" *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 10(20), 235-262.
- Balkanal Z. (2023). "Ballıpınar Köyü Pomakları Tarafından Üretilmiş Peşkir Dokumaları" , *International Journal of Humanities and Art Researches, Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 14-26.
- Barışta, H. Ö. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemeleri*, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Başaran, F. N. (2019). *Basit Yapılı Dokuma Teknikleri*, Karınca Yayınevi, Ankara.
- Başaran, F. N. (2020). *Bileşik Yapılı Dokuma Teknikleri*, Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti., Ankara
- Başaran, F. N. (2022). *Basit Yapılı Dokuma Teknikleri*, Karınca Yayınevi, Ankara.
- Başaran, F. N., ve Kılıç, Ö. (2014). "Nallıhan İğne Oyalı Bez Dokumacılığı", *Vocational Education*, 9(2), 17-27.
- Başaran, F. N. (2018). "Anadolu Geleneksel Bez Dokumacılığında Bazı Örnekler ve Günümüzdeki Durumu", *Ariş Dergisi*, (13), 14-25. (<https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.75> , Erişim tarihi: 19.11.2023).
- Başaran, F. N. (2020). *Bileşik Yapılı Dokuma Teknikleri*, Karınca Yayınları, Ankara.
- Cevheri, C. İ. ve Şahin, M. (2020). "Dünya'da Ve Türkiye'de Pamuk Üretiminin Tekstil Sektörü Açısından Önemi", *Harran Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 5(2), 71-81.
- Creswell, J. W. (2014). "Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches", Sage Publications.(pp:137-162).

- Çelik, H.(2014), *Eskiçağ 'da Anadolu 'da Dokuma*, Yayımlanmış, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Denizli
- Çörekçiöğlü, M. (2005). *Havlu Üretiminde İhtiyaç Duyulan İplik Miktarının Daha Etkin Planlaması*, V. Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul
- Değerli Geyik, N. (2013). “Ödemiş İpekli Dokumaları”. *Akdeniz Sanat*, 6(12), 53-63.
- Eraslan, A. (2009). “Antakya ve Çevresinde El Zanaatları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 373-402.
- Erdoğdu, A. (2008). *Kastamonu El Dokumacılığı*, Yılmaz Kitapevi, Kastamonu.
- Ergür, A. (2002). *Tekstil Terimleri Sözlüğü*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. İstanbul.
- Eşberk, T. H. (1939). *Türkiye'de Köylü El Sanatlarının Mahiyeti ve Ehemmiyeti*, T.C. Yüksek Ziraat Enstitüsü Yayını, Recep Ulusöğlü Basımevi, Ankara.
- Fazlıoğlu, İ. (1997). *Eskiçağda Dokuma*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Gök Çatalkaya, E. (2019). “XIV. - XIX. Yüzyıllarda İlave İplik İle Desenlendirilen Kumaşlar”, *İdil*, 1313-1326.
- Gökçearslan, A. ve Özdemir, M. (2017). “Anadolu Geleneksel Sıraç Kadın Giyimi”. *Vocational Education (NWSAVE)*, 12(2), 1-19.
- Güven, N. ve Kavcı Özdemir, E. (2022). “Günümüz Sinop-Ayancık Ketten Dokumaları ve Göyneklerinin Durumu Üzerine Bir Değerlendirme”, *Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 117-130.
- Held, Shirley E. Weaving, Holt, Rineart and Winston, Inc, USA, 1973.
- İmre, M. (2012). “Türk havlusunun Avrupa yolculuğu”, *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (27), 1-6.
- Kavcı Özdemir E. (2022), “Manisa Bezi ve Günümüzdeki Durumu Üzerine Bir Araştırma”, *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 9(61), 197-210
- Kaya, Ö. (2018). “Weaving in Anatolia on The Trails of The Hittite Civilization” *İdil Dergisi*, 7(52), 1593-1599.
- Keleş, Ö. B. ve Yılmaz E. (2022). *Dokuma Teknolojileri ve Uygulamaları*, İksad Yayınevi, Ankara.
- Koçu, R. E. (1967). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara.
- Korkutata, Z. (2014). *Bolu İli Seben İlçesi Geleneksel El Dokumaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küçük Kurt, Ü. (2019). “Afyonkarahisar Geleneksel Dokuma Kumaşları”, *Akdeniz Sanat*, 13(24), 123-133.
- Mutlu, A. N. (1992), *Her Yönü ile Nallıhan*, Ankara
- İlter, M. (2015). “Tekstil Üretimi ve Yardımcı Kimyasallar”, *TMMOB Kimya Mühendisleri Odası*, İzmir.
- Odabaş, E., Günbey, B., Zengin, Y., Akay Sarıkaya, H. (2020). “Dünya ve Anadolu'da İpek Böceğinin Yolculuğu”, *Hayvan Bilimi ve Ürünleri Dergisi*, 3(1), 75-84.
- Oğultürk, G. (2008). *Dokuma Kumaşlarda Su İticilik Ve Buruşmazlık Özelliklerinin Tek Adımda İyileştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı: Tekstil Mühendisliği Programı: Tekstil Mühendisliği, İstanbul.
- Ortaç, H. S. (2006). “Ankara İli Nallıhan İlçesi Örtme Dokumaları”, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 969-980. (<https://www.ayk.gov.tr/wp->

<content/uploads/2015/01/ORTA%C3%87-H%C3%BCIya-Serpil-ANKARA-%C4%B0L%C4%B0-NALLIHAN-%C4%B0L%C3%87ES%C4%B0-%C3%96RTME-DOKUMALARI.pdf>, Erişim tarihi: 02.06.2023).

- Oyman Büken, N. R. (2010). “El Dokumacılığının ve El Dokuma Tezgâhının Tarihçesi, El Dokuma Tezgâhı Çeşitleri”, *Sanat Dergisi*, (8), 63-84.
- Özbağı T. Ve Arkadaşları (2010). *Göynük El Sanatları*, Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara.
- Ögel, B. (1978). *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Özgirgin, F. (1976). “Şile Bezi Standardı”, *Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, Yıl 15, Sayı 169, Ankara: Türk Standartları Enstitüsü Yayını, s.18-19.
- Öz, N. D. ve Ayhan, T. (2021). *Güzel Sanatlarda Araştırma ve Değerlendirmeler, Sinop, Kastamonu ve Kocaeli’de Keten Dokumacılığını Geliştirmek İçin Yapılan Çalışmalar*, Gece Kitaplığı, Ankara.
- Saatçioğlu, K. (2016). “Geleneksel Bir Türk El Dokuması: Rize Bezi(Feretiko) ”, *Sanat Dergisi*, (25), 93-105.
- Sabır, E. C., & Güzel, G. (2016). “Türkiye’de Pamuğun Standardizasyonu: Genel Bakış Ve Son Durum”. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-16.
- Salman, F. (2010). “Türk Kumaş Sanatında Görülen Geleneksel Kumaş Çeşitlerimiz / The Traditional Names In The Art Of Traditional Turkish Fabric”, *Sanat Dergisi*, (6), 13-42.
- Sarioğlu, H. (1999). “Nallıhan (Ankara) ve Göynük (Bolu) Yöresi Mekikli El Dokumacılığı”, *Yayıncı Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Erdem*, 10(30), 553-563.
- Sami, Ş. (1985). *Kâmûs-ı Türki*, C. I, II, III, Tercüman Gazetesi Tesisleri İstanbul.
- Soysaldı, A. (2010). “Bolu-Göynük Tokalı Örtmeleri”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 3(5), 150-163.
- Soysaldı, A. (2009), *Düz Dokuma Teknikler ve Teknik Desen Çizimleri*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Soysaldı, A. (2013). *Göynük*, Göynük Belediyesi Yayın No:2, Göynük.
- Soysaldı, A. ve Elver, H. (2021). *Peştamal Dokumacılığı*, Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi cilt 2, Ankara.
- Soysaldı, A. ve Şavkar F. (2021). *Keten Dokumacılığı (Şile Bezi-Rize-Fertiko Ve Elpek)*, Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi cilt 1, Ankara.
- Sökmen, S. (2021). “Denizli Çameli ilçesi ölümlük kilimleri”, *Arış Dergisi*, (19), 108-129.
- Şavkar, F. (2023). *Zonguldak Keten Bezi Dokumacılığı ve Yorumsal Dokumalar*, Yayımlanmış, Sanatta Yeterlik Tezi Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Ankara.
- Şirin Yaşar, N., & Önlü, N. (2022). “İzmir’in Gelecek Kuşaklara Mirası Ödemiş İpeklileri ve Tire Beledi Dokumalarının Son Durumu”, *Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi*, İzmir Özel Sayısı, 111-122.
- Temir Ş. R. (2010). *Geçmişten Günümüze Şile ve Şile Bezi Şile and Şile Cloth From Past to Present*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Tüm Cebeci, D. (2023). “Tokat İli Dive/Günevi Yöresi Alaca Dokumaları”, *Kesit Akademi Dergisi*, 9(34), 129-158.
- Uğurlu, S. S. (2018). *Geleneksel Tekstil Teknikleriyle Yeni Sanatsal Çalışmalar*, Yayımlanmış, Yüksek Lisans, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Güzel

Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlilik Ürün Metni, İstanbul.

- Ulaş, M. (2018). *Arapgir Manusa Kumaş Dokumacılığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Uzun, A. (2009). *Şile Yöresi Şile Bezi Dokumacılığının Günümüzdeki Durumu*, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Üzümeri, M. E., Dinçer S. ve Kazana S. (1957), *Nallıhan*, Türkiye Ansiklopedisi, cilt IV ,Yıldız Matbaacılık. T.A.Ş., Ankara.
- Yağan, Ş. Y. (1978) *Türk El Dokumacılığı*, Ankara.
- Yaman, S. (2012). “Geçmişten Günümüze Trakya El Dokumaları Yaygılar, Tasarımda Sorunlar ve Çözümler”, *Arış Dergisi*, (8), 132-147.
- Yakartepe, M. ve Yakartepe, Z. (2004). *Genel Tekstil*, T.K.A.M Tekstil Ve Konfeksiyon Araştırma Merkezi, cilt 2, İstanbul.
- Yetmen, G. (2022). “Geleneksel Şile Bezi’nin Sürdürülebilir Tasarım Anlayışı ile Yeniden Markalaşması Önerisi”, *Art-E Sanat Dergisi*, 15(30), 1306-1333.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Yıldız, D. (2022). “Dokumanın Tarihsel Süreçte Başlangıcı ve Gelişimine Genel Bir Bakış” *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 5(1), 256-293.
- Yılmaz, N. ve Anmaç, E.(2000). *Basit Yapılı Dokuma Örgüler*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.

İnternet Kaynakları

- URL1:[https://www.cropscience.bayer.com.tr/turkiye/tarim-haberleri/pamuk-yetistirciligi-hasadi.html/](https://www.cropsscience.bayer.com.tr/turkiye/tarim-haberleri/pamuk-yetistirciligi-hasadi.html/) Erişim tarihi: 28.04.2024.
- URL2:<https://www.tarimorman.gov.tr/> Erişim tarihi: 28.04.2024.
- URL 3: <http://www.nallihan.gov.tr/> Erişim tarihi: 28.04.2024.
- URL 4: <http://www.nallihan.gov.tr/> Erişim tarihi: 28.04.2024..
- URL5:<https://www.nufusune.com/nallihan-ilce-nufusu-ankara/> Erişim tarihi: 28.04.2024.
- URL 6:<https://nallihan.meb.gov.tr/> Erişim tarihi: 28.04.2024.
- URL7:<https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/38173/> Erişim tarihi: 17.12.2024.

Kaynak Kişiler

- Ayşe ÇOBAN, Nallıhan/ Sobran Köyü, 1948 Doğumlu, Çiftçi
- Ayşe DÖNMEZ, Nallıhan/ Alan Köyü, 1964 Doğumlu, Ev Hanımı
- Emine ÇETİNER, Nallıhan/ Beydili Köyü, 1970 Doğumlu, Dokumacı
- Ergin AKDUMAN, Nallıhan/ Merkez, 1972 Doğumlu, Tuhafiyeci
- Fahriye ELAGÖZ, Nallıhan/ Ömerşeyler köyü, 1957 Doğumlu, Çiftçi
- Fatma BAYINDIR, Nallıhan/ Beydili Köyü, 1955 Doğumlu, Dokumacı
- Fikriye FURNA, Nallıhan/ Uluhan Köyü, 1967 Doğumlu, Ev Hanımı
- Hatice ESENKAR, Nallıhan/ Beydili Köyü, 1975 Doğumlu, Dokumacı
- Hamiyet GÜRELLİ, Nallıhan/ Merkez, 1952 Doğumlu, Dokumacı/Tasarımcı
- Lütfiye ÇETİN, Nallıhan/ Beydili Köyü, 1939 Doğumlu, Dokumacı
- Melek ŞEKER, Nallıhan/ Sobran Köyü, 1952 Doğumlu, Çiftçi
- Muammere ÇAYIR, Nallıhan/ Beydili Köyü, 1962 Doğumlu, Ev Hanımı
- Yıldız TIRIL, Nallıhan/ Aksu Köyü, 1962 Doğumlu, Kooperatif Çalışanı

EKLER

Ek-1. Ürün Bilgi Formu

Ürünün Adı:

Ürünün Bulunduğu Yer:

Ürünün Üretildiği Tarih:

Ürünün Ölçüleri:

Malzeme Özellikleri:

Kullanım Alanı:

Renk Özellikleri:

1 cm deki Sıklık Değeri:

Kompozisyon/ Ürün tanıtımı:

Dokuyan kişi:

Kaynak Kişi:

Çizimler:

Ek-2. Nallıhan Kùltüründe Dokuma Terimleri Sözlüğü

Ayakçak: Dokuma tezgâhında çözü ipliklerinin geçirildiğı gücü tellerini taşıyan çerçeveyi hareket ettirmek için üzerine basılan pedallara denilmektedir.

Arkaç/Kahr Göyneğı: gelini soğuktan koruması için düğün günü giydirilen göyneğe denilmektedir. Diğer göyneklerden farklı olarak yaka kısmında işlemler bulunur.

Çatal: Çözgü tellerinin karışmasını önlemek amacıyla yapılan çaprazların arasına takılan yardımcı araca denilmektedir.

Çatki: Lacivert, kırmızı ve beyaz iplikle zikzak desen verilerek birleştirilmiş göynek parçalarının birleştirilme tekniğine denilmektedir.

Çevre: Düğünlerde hem damada hem de geline dokunan ipek mendillere denilmektedir.

Daraba: Çözgü hazırlamak için bahçenin etrafına dizilen sopalarn düzenine denmektedir.

Değirmi: Çember dokumalarında köşe ucundan çapraz köşe ucuna birleştirilerek değdiğinde kare formatına gelene kadar dokunan bez halk ağzı ile 'değirmi' ölçüsü ile dokuma işlemi tamamlanmaktadır.

Dünürşülük Nallıhan ilçesi bez dokumalarında günlük kullanımın dışında üretilen örtmelerin atkı, çözgü ipek iplik ve gümüş teline kullanıldığı örtmeler, düğünlerde kullanılan yöresel ismi 'dünürşülük' olanlardır ve özel günlerde genellikle düğünlerde kullanılmaktadır.

Keçre: Çıkrık karşısında ipliğın düz gelmesini sağlayan ip çilelerini takmak için kullandıkları kelebeğe denilmektedir

Kapak: Çarşafı oluşturan her bir parça 'kapak' adı alır ve kişinin yatağının enine göre bu parçalar birleştirilir. Genellikle 3 ve 4 parça yani kapak sayısına rastlanılmaktadır.

Patlak: Masura çözgü ipliğinin sarıldığı çağlıktan sağımını gerçekleştiren parçaya denilmektedir

Tiri: Kalın çekilen ipek kozası ipliğine denilmektedir.

Tob: Çözü ipliklerinin ve kumaşın sarıldığı levende denilmektedir

Toka: Kenar süslemelerde olan püsküllerin adıdır.

Yabanlık: Sadece misafirlikte ve Nallıhan merkeze pazara gidilirken giyilen kıyafetlere denilmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyad, ad Kahraman, Eda Fatma

Eğitim Derece

Eğitim Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Tekstil Dokuma Örgü Öğretmenliği	2009

İş deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-2016	Etimesgut Eryaman Şehit Hüseyin Kalkan Halk Eğitimi Merkez	Öğretmen
2016-2018	Türkeli Halk Eğitimi Merkezi	Öğretmen
2018-2019	Mimar Sinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Müdür
2019-2020	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Müdür Yardımcısı
2020-2020	İlgaz Emel-Oktay Türkoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Müdür Yardımcısı
2020-2021	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Şube Müdürü
2021-2021	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	İlçe Milli Eğitim Müdürü
2021-Halen	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	Öğretmen

